

2744
7134
ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ
DRUKARZY I ODLEWACZY CZCIONEK, ORAZ
POKREWNYCH ZAWODÓW AUSTRYI
ZAŁOŻONY W ROKU
1894

SPRAWOZDANIE
Z CZYNNOŚCI ZWIĄZKU
ZA ROK 1911. POGLĄD NA OGÓLNĄ
DZIAŁALNOŚĆ STÓWARZYSZEŃ
ZWIĄZKOWYCH OD CZASU
ICH ZAŁOŻENIA

PRZEŁOŻYŁ Z NIEMIECKIEGO
MAKSYMILIAN HEMPEL
SPRAWOZDANIE TO
WYSZŁO PONADTO W
JĘZYKACH: NIEMIECKIM,
CZESKIM I WŁOSKIM

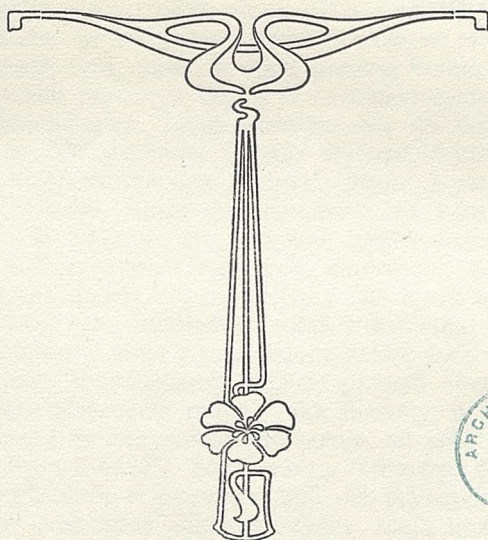
NAKŁADEM ZWIĄZKU (FRANC. REIFMÜLLER)
WIEDEŃ 1912

**Związek Stowarzyszeń drukarzy i odlewaczy czcionek
i pokrewnych zawodów Austrii. Założony w r. 1894**

Sprawozdanie

**z czynności Związku za czas od
1. stycznia do 31. grudnia 1911**

**wraz z poglądem na ogólną działalność Stowa-
rzyszeń związkowych od czasu ich założenia.**

Wiedeń 1912. — Nakładem Związku (Franciszek Reifmüller).
Czcionkami Drukarni Udziałowej, Lwów, ul. Kopernika 1. 20.

Słowo wstępne.

W sprawozdaniu z ubiegłego roku 1911 wspomnieć należy w pierwszej linii o rokowaniach w sprawie dodatków drożyźnianych. W roku sprawozdawczym doznały środki żywności i czynsza mieszkaniowe znowu podwyżki, tak, że ledwo możliwe było wyjść z płac, nawet przy najskromniejszych wymaganiach. Zarząd Związku nie podjął w tej sprawie żadnej akcji państwowej, lecz pozostawił kołom koleżeńskim, by się porozumiały ze swymi pryncypałami — rozumując, iż w ten sposób uda się, oprócz cennikowej podwyżki minimum o 1 koronę od 1. stycznia, uzyskać także dodatek dla wyżej wynagradzanych kolegów. Jeżeli Zarząd Związku doradzał kołom koleżeńskim wejść na tę drogę, to ma to swoją przyczynę w zdarzeniach roku 1910. W roku tym zwrócił się, z okazji podwyżki minimum, Zarząd Związku z prośbą do Urzędu cennikowego, ażeby zechciał polecić ogólne dodatki (uchwalić je nie miał prawa). Przeciwnie poleceniu wystąpiono w kołach pryncypalskich w sposób dość gwałtowny i oświadczono, że dodatki dla wynagradzanych wyżej minimum są rzeczą dobrowolną; dlatego Urząd cennikowy nie miał prawa, coś podobnego nawet polecić. Ponieważ Zarząd Związku zawsze stara się unikać wszystkiego, coby mogło prowadzić do nieporozumienia z pryncypałami, przeto nie poszedł już drogą z roku 1909, wzgl. 1910, i radził wolną umowę. Jednak zdanie panów pryncypałów zmieniło się w przeciągu dwóch lat gwałtownie. Odrzucili tym razem żadaną pierwszej wolną umowę ze swymi personalami i uchwalili poruczyć akcyę w sprawie ogólnych dodatków Państwowemu Związkowi prync. I tak zdarzyło się, że Zarząd Związku prowadził rokowania za całe państwo. Odbyły się one 9. grudnia 1911 między czterema zastępcami Państwowego Związku prync. i czterema przedstawicielami naszego Związku, które doprowadziły do pomyślnego rezultatu. Brzmienie tych umów znajduje się w tylnej części sprawozdania; dlatego tylko krótko pomówimy o poszczególnych umowach. Za skłonność pryncypałów do udzielenia dodatków, musieliśmy się i my także okazać wzajemnymi. Nie miałoby celu, stwierdzać tutaj, kto okazał więcej życzliwości. Oświadczyliśmy gotowość dania pryncypałom zastępstwa w Stręczeniu pracy z głosem doradczym. Spodziewamy się, że przeto usunięta zostanie niechęć wobec naszego Stręczenia pracy, jaka niestety u niejednego pryncypała jeszcze istnieje, i na przyszłość stręczenie sił roboczych odbywać się będzie w obustronnym interesie bez zarzutu. Umowy, dotyczące usunięcia brudnej konkurencyi, mają w pierwszej linii dla pryncypałów wybitne i nieocenione znaczenie. Ale także dla towarzyszy mają te umowy znaczenie. Brudna konkurencya nie sprzyja w żadnym wypadku wspólności cennikowej, taksamo, jak nie przyczynia się do porządku w przemyśle. Jeżeli chcemy mieć w oficynach uregulowane stosunki, wtedy musimy rzetelnie pomagać w zwalczaniu brudnej konkurencyi. Daną obietnicę możemy ale tylko wtedy dotrzymać, jeżeli pryncypałowie baczyć będą na to, ażeby w oficynach nie zatrudniano intruzów, lecz tylko robotników, którzy przez swą przynależność do organizacyi, która jest kontrahentką cennikową, zobowiązani są dotrzymać powyższych umów. Uchwalone dodatki wypłacono

prawie bez przeszkód, z wyjątkiem dwóch krajów, w których pryncypałowicie okazali separatystyczne dążenia. W jednym kraju byli koledzy z ugody niezadowoleni i dali temu wyraz przez negowanie zarządzeń Zarządu Związku. Jednak załatwiono te trzy wypadki także ku obopólnemu zadowoleniu. Jeżeli jednak i te polepszenia płac nie odpowiadają całkiem panującej drożyznie, to niechaj koledzy o jednym nie zapominają: Polepszenia płac osiągnięte zostały na drodze pokojowej, w ramach wspólności cennikowej.

Na polu cennikowym mamy do zapisania w roku ubiegłym znowu postępy. Liczba cennikowych drukarni wzrosła z 1245 na 1281, podczas gdy liczba niecennikowych drukarni pomnożyła się o jedną; w roku 1910 było ich 88, w 1911 89. W ostatnim sprawozdaniu rocznym wskazywano na tem miejscu na szkodliwość tych niecennikowych drukarni dla wspólności cennikowej. Właśnie te „świątynie sztuki“ są największymi brudnymi konkurentami; robią one konkurencyę przyzwoitemu pryncypałowi i szkodzą przemysłowi przez niezmierną hodowlę uczniów. Rozumie się, iż wszystko to dzieje się pod okiem władz. Władze przemysłowe I. instancyi spią zazwyczaj snem sprawiedliwych; żadne, w jakimkolwiek kierunku wystosowane do nich podanie nie może ich obudzić, a jeżeli raz się obudzą, wtedy działalność ich zwykle nie wychodzi na pożytek i korzyść przemysłu. Dlaczegoż miałyby władza przemysłowa I. instancyi być inną — wszak ma wzniosłe przykłady na wyższych instancyach. Co czyni w sprawach przemysłowych namiestnictwo, ministerstwo handlu — nad tem zdumiewać się trzeba. Można by sądzić, że władze te mają ledwo pojęcie, że jakaś ustawa przemysłowa istnieje. A dopieroż Trybunał administracyjny, to prawdziwy przeżytek z czasów Maryi Teresy. Właśnie w ostatnich czasach orzekał Trybunał administracyjny o przemysłowym wykształceniu uczniów — orzekał, jak to właśnie potrafią hofraci, którzy w życiu swem nigdy nie widzieli drukarni i których cała wiedza o sztuce drukarskiej streszcza się w tem, że wynalazł ją Jan Gutenberg. Na razie, dość o tem; nadarzy się jeszcze później sposobność bliższego zajęcia się sądem tych starych hofratów.

W dobrych stosunkach na polu cennikowym ma działalność Cennikowych Sądów polubownych i Urzędu cennikowego wielki udział. Przez szybką i taktowną interwencyę tych instancyj, udało się częstokroć skierować różnice zdań i spory, które mogły być powodem ciężkich konfliktów, na właściwe tory i w ten sposób przywrócić dobre stosunki między obiema stronami. W roku sprawozdawczym odbyły wszystkie Sądy polubowne znacznie mniej posiedzeń, niż w roku 1910, i naturalnie wyrokowały w mniej skargach — jak to się okazuje z następującego sprawozdania:

Sąd polubowny	posiedzeń		wypadków	
	1910	1911	1910	1911
w Czechach	9	6	67	41
na Bukowinie	3	3	3	12
w Galicyi Zachodniej ..	4	10	19	14
„ Galicyi Wschodniej ..	9	—	47	—
„ Karyntyi	—	1	—	3
„ Krainie	2	—	9	—
na Pobrzeżu	4	1	8	1
„ Morawach	7	3	22	8
w Austryi Dolnej	15	14	70	74
„ Austryi Górnej	8	4	15	4
„ Solnogradzie	4	4	4	4
na Śląsku	2	—	8	—
w Styryi	3	1	4	1
„ Tyrolu	4	1	13	2
	74	48	289	164

Najwięcej zajmowały się Sady polubowne §-fem 2 (Czas pracy) w 17 wypadkach, §-fem 3 (Minimum pewnej płacy, w szczególności procentowe dodatki za obsługiwanie więcej niż jednej maszyny) w 24 wypadkach i §-fem 9 (Uczniowie) w 17 wypadkach. Z powyższej tabeli okazuje się, że ilość skarg wobec roku 1910 znacznie się zmniejszyła i należy z tego wysnuć pocieszający wniosek, że w kołach pryncypałów i towarzyszy starają się wyrównywać różnice między sobą i że dopiero po dojrzałym rozważeniu stanu rzeczy decydują się na wniesienie skargi.

Urząd cennikowy odbył w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia, na których miał do załatwienia 14 rekursów, między którymi 3 pod prezydencją bezpartycjalnego przewodniczącego, którego sobie obie strony same wybrały. Urząd cennikowy wydał także kilka zasadniczych orzeczeń, z których przytaczamy dla naszych kolegów najważniejsze:

Jeżeli zecer sztukowy zostanie przed świętem postawiony na pewne pieniądze, to jest to dopuszczalne tylko na podstawie jego przeciętnego zarobku; w tym wypadku nie należy mu się osobna zapłata za święto. Natomiast jest niedopuszczalnym, przy zachodzącym braku pracy wynagradzać sztukowych towarzyszy według minimum.

§ 2 Cennika normalnego interpretowano tak rozmaicie, że powstało wiele różnic zdań; powyższe sprecyzowanie usunie je na zawsze:

Poleca się Cennikowym Sądom polubownym, baczyć na to, że, jeżeli przy rozprawie okaże się niecennikowość pryncypała przy pomocy jego towarzysza, ten ostatni nie może być pierwaj zatrudnionym w drukarni, pokąd nie ma pewności, że tenże powrócił na grunt wspólności cennikowej.

To orzeczenie należy ze stanowiska wspólności cennikowej z pewnością powitać, gdyż w najrzadszych wypadkach może przedsiębiorca stać się niecennikowym, jeżeli towarzyszy mu do tego nie dopomoże.

Także ustęp 2 §-fu 3 Regulaminu dla Cennikowych Sądów polubownych sprecyzowano w następujący sposób:

Orzeka się, że ustęp 2 § 3 Regulaminu dla Cennikowych Sądów polubownych nie daje mężom zaufania poszczególnych oficyn prawa do wnoszenia skarg imieniem personalu. Tylko obustronne organizacje są uprawnione do wnoszenia skarg, jeżeli nie ma osobistego skarżyciela.

Niestety, zdarzyło się ponownie, że towarzysze, którzy czuli się cennikowo pokrzywdzonymi, nie wnieśli sami skargi do Sądu polubownego, lecz ten wprost nieprzyjemny interes narzucili mężowi zaufania. Jest obowiązkiem każdego towarzysza występować za przestrzeganiem cennika; dlatego jest także jego obowiązkiem osobiście bronić się przeciwko niecennikowym stosunkom.

Znacznym krokiem dla ochrony zdrowia i życia zatrudnionych w drukarniach i lejarniach czcionek osób jest rozporządzenie Ministerstwa handlu w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych z 23. sierpnia 1911, którem wydano szczególne przepisy dla ochrony życia i zdrowia pomocników w przemysłowych zakładach, w których wykonywa się roboty drukarskie i litograficzne, jakoteż giserskie. W stworzeniu tego rozporządzenia, które wchodzi w życie z dniem 23. sierpnia 1912, brali żywy udział delegaci Zarządu Związku, koledzy: Diamant, Hölzl i Otto:

Ruch przemysłowy w drukarniach był dość żywy; jednak przez to stan bezrobotnych się nie zmniejszył. Korzyści lepszej konjunktury wchłonięte zostały bowiem przez postępujący techniczny rozwój w naszym przemysle, znaczne pomnożenie maszyn do składania i sprawienie najnowszych maszyn drukarskich. Towarzysze nie są z pewnością przeciwnikami technicznego postępu i są także świadomi tego, że tenże nie może i nie śmie być wstrzymany; ale mają prawo żądać, ażeby technicznych postępów nie

musieli opłacać bezrobociem, to znaczy: biedą i nędzą. Jest przeto z pewnością słusznem żądanie, ażeby liczba mających się wykształcić w przemyśle stała w stosunku do zapotrzebowania na rynku pracy. Im wyższe udoskonalenie maszynowych urządzeń, tem mniejsze winno być zapotrzebowanie sił roboczych, dlatego także stosowne ograniczenie przyrostu. Ekonomiczne krzywdzenie robotników drukarskich może być złagodzone także przez stworzenie rozumnej ustawy prasowej z wolnym kolportażem. Miejmy nadzieję, że parlament i rząd pojmą wreszcie, że wolna ustawa prasowa musi się stać rzeczywistością.

Zarząd Związku załatwiał swoje czynności na 14 posiedzeniach. Prócz tego potrzebną była dość wielka ilość delegacji do poszczególnych krajów koronnych. Odbyto również w kilku krajach koronnych zgromadzenia agitacyjne, na których delegat Związku referował na temata zawodowe. Zgromadzenia te były wszystkie dobrze uczęszczane i osiągnęły swój cel zupełnie.

Kilkoma słowy wspomnieć należy o naszych współpracownikach w oficynach; są nimi pomocnicy i pomocnice — ludzie, którzy ciężko zarabiają na chleb codzienny w walce o byt. Jest obowiązkiem ukwalifikowanych robotników, współdziałać w wybudowie organizacji pomocników. Musi nas dumą napępiać, jeżeli powiedzieć możemy, że także nasi współpracownicy stali się tęgimi bojownikami w ekonomicznej walce; oni są z nami, a my z nimi!

Sekretarz Związku kol. Dvořák omawia w następnych rozdziałach sprawozdania szczegółowo działalność Zarządu Związku, taksamo jak zamknięcie rachunkowe za r. 1911. Z omawianych w tych działach spraw nabiorą koledzy przekonania, że Związek w tym roku znowu się powiększył i wzmocnił i że funkcjonuje bez zarzutu dla dobra swych członków.

Oby więc sprawozdanie to czytano z należąną uwagą; oby zaczerpnięto z niego przekonania, że poniesione przez kolegów Austrii materyalne ofiary padły na grunt wydajny i że uczyniliśmy znowu wielki krok naprzód, że nasz Związek także w organizacyjnym względzie znowu wielkich dokonał rzeczy. Chciejmy więc dalszych postępów, uzupełniajmy i wybudowujmy jeszcze więcej nasz Związek, gdyż współdziałanie każdego poszczególnego członka jest potrzebne i niezbędne!

Przy końcu wyrażamy tu wszystkim centralnym i sekcijnym funkcyonaryuszom, za ich wytrwałą i bezinteresowną współpracę w roku sprawozdawczym, najserdeczniejszą podziękę. Jeżeli działalność ta niezawsze znalazła także pełne uznanie poszczególnych kół koleżeńskich — ponieważ praca funkcyonaryusza na ogół nie zawsze może być słusznie oceniona, gdyż wiele prac, a także wiele trudów, ogółowi nie jest znanych —, to niechaj każdego funkcyonaryusza wynagrodzi własna świadomość, że przyjęty przez wybór obowiązek w zupełności wypełnił, że współdziałał w wielkiem dziele, na które drukarze Austrii z dumą spoglądają i które inne zawody uważają jako cel idealny i godny naśladowania. Ta świadomość użyczy nowej siły do dalszej pracy w przyszłości!

Wiedeń, w marcu 1912.

Franciszek Reifmüller

przewodniczący Związku.

SPRAWOZDANIE

z działalności Związku w roku 1911.

Z polecenia Zarządu Związku zestawił sekretarz Związku J. Dvořáček.

I. Działalność urzędowa.

1. Ogólne uwagi.

W 17. roku swego istnienia miał Związek Stowarzyszeń drukarzy i odlewaczy czcionek i pokrewnych zawodów Austrii ponownie sposobność złożyć niezaprzeczony dowód, że zawodowa organizacja, która rozporządza dobrze wykształconymi członkami, może bez obawy do nich apelować, jeżeli urządzenia tej organizacji wymagają jeszcze wyższej ofiarności w opłacaniu wkładek, które i bez tego aż dotąd już osiągnęły tak wysoki stopień. Jak wiadomo, uchwalono na berneńskim Zjeździe związkowym, w roku 1910, podwyższyć szereg zapomóg, ażeby w ten sposób o ile możności uwzględnić potrzeby, wskutek stale wzrastającej drożyzny najbardziej cierpiących, chorych, bezrobotnych i do pracy niezdolnych członków, jakoteż pozostałych po zmarłych członkach. Równocześnie ale odebrano na tym Zjeździe związkowym od delegatów zobowiązanie działania w tym kierunku, ażeby, odpowiednio do zwiększonych wymagań, podwyższono wkładki członków w Stowarzyszeniach związkowych. Członkowie oświadczyli wszędzie w sposób chwalebny gotowość do tego i w ten sposób było możliwem przeprowadzić odnośne uchwały berneńskiego Zjazdu związkowego, nie narażając poszczególnych Stowarzyszeń na wstrząśnienia. Ponieważ wkładki członków w poszczególnych krajach koronnych przystosowane są do lokalnych potrzeb, nie osiągają one wszędzie jednakowej wysokości; zawsze ale wynosi najmniejsza wkładka do Stowarzyszenia, która pobierana jest tygodniowo, K 1.50, podczas gdy najwyższa wkładka tygodniowa ustanowiona jest na K 1.80. Kasy Stowarzyszeń związkowych mogły więc stawianym do nich żądaniom nietylko odpowiedzieć, lecz wykazały wobec roku poprzedniego — z jedynym wyjątkiem (Dalmacya) — średnie nadwyżki, które dają gwarancję na to, że odtąd w tym względzie nastaną bardziej utrwalone stosunki.

Uwagi godne zdarzenie w naszym życiu organizacyjnem zanotować należy na tem miejscu. Dotyczy ono przeniesienia siedziby naszego dalmatyńskiego Stowarzyszenia z Zadaru do Splintu (Spalato). Smutne stosunki w życiu koleżeńskim zadarskich drukarzy — administracyjne braki w prowadzeniu agend Stowarzyszenia, których, mimo wszelkich interwencji Zarządu Związku, nie można było usunąć — ponieważ tam nie było ludzi, którzyby byli chcieli uczestniczyć intensywniej w pracach, których wymagało kierownictwo tego Stowarzyszenia — spowodowały Zarząd Związku zalecić dalmatyńskiemu kolegom przeniesienie siedziby Stowarzyszenia do miejscowości, gdzie znajduje się większa ilość członków, pomiędzy którymi możnaby znaleźć uzdolnionych do kierowania Stowarzyszeniem. Jakkolwiek ostatni zadarski Zarząd Stowarzyszenia nie bardzo się skłaniał do tej propozycji, to jednak musiało się wreszcie przystąpić do tejże urzeczywistnienia i, po przyjęciu odnośnej zmiany statutu na osobno w tym celu

zwołanem Walnem Zgromadzeniu, znaczną większością dokonano przeniesienia centralnej siedziby tego Stowarzyszenia do Splintu z końcem roku, przezco wytworzony został bardziej normalny i bardziej precyzyjny stosunek tamtejszego Zarządu Stowarzyszenia do Zarządu Związku, aniżeli to miało miejsce pierwiej.

Czynny stan członków naszych Stowarzyszeń związkowych z końcem roku 1911 wzrósł na **15.639**, podczas gdy stan nieczłonków wynosi **506**.

Ogólny przychód Stowarzyszeń związkowych wynosi w roku ubiegłym **K 1,428.437·06**, ogólny rozchód **K 1,348.293·25**; okazująca się z tego nadwyżka przychodu wynosi zatem **K 80.143·81**.

W ogólnej sumie zapomóg okazało się także tym razem wobec roku poprzedniego — mianowicie wskutek uchwalonego przez ostatni Zjazd związkowy podwyższenia zapomóg — znaczne zwiększenie. Wydano na to w roku 1911 **K 959.076·44** (w roku 1910 **K 828.815·02**). Z większymi kwotami, niż w roku poprzednim, partycypują w tem: zapomogi dla chorych, bezrobotnych w miejscu i dla przesiedlających się, bezrobotnych w podróży, inwalidów i pozostałych; niżej przedstawiały się: zapomoga dla sierót i w nadzwyczajnych wypadkach potrzeby.

Z podanej powyżej sumy ogólnej zapomóg, wypłacono na rachunek centralizacji **K 907.148·54**, a na rachunek własny Stowarzyszeń związkowych **K 51.927·90**.

Wsparto w r. 1911: 5499 (35·92 prc.) chorych członków w 7853 wypadkach za 180.763 dni choroby sumą **K 353.644·40** (na jeden wypadek choroby 23·02 dnia i **K 45·03**); 2041 (13·33 prc.) bezrobotnych członków w miejscu w 4477 wypadkach za 64.583 dni bezrobocia sumą **K 161.481** (na jeden wypadek bezrobocia 14·43 dni bezrobocia i **K 36·13**); 110 (0·72 prc.) przesiedlonych członków sumą **K 6176** (na jeden wypadek przesiedlenia **K 56·15**), 1534 (10·02 prc.) bezrobotnych członków w podróży na 9874 wypadków frekwencji stacyi płatniczych za 39.365 dni podróży sumą **K 55.135** (na jednego podróżnego 25·66 dni podróży i **K 35·94**); 431 (2·81 prc.) inwalidów za 19.588 tygodni zapomogowych sumą **K 245.756** (na jednego inwalidę 45·45 tygodni zapomogowych i **K 570·20**); dalej wypłacono za 214 (1·34 prc.) zmarłych członków na koszt pogrzebowe (łącznie z odprawą wdową) **K 68.343·64** (na jeden wypadek pogrzebu **K 319·36**); 665 sierotom po zmarłych członkach za 7038 miesięcy zapomogowych **K 48.282** (na 1 sierotę **K 72·60**); prócz tego otrzymało 679 osób w innych wypadkach potrzeby **K 20.257·90** (na 1 osobę **K 29·83**) jako zapomogę. Ogółem wsparto zatem 19.513 osób kwotą **K 959.076·44**. Jeżeli podzielimy tę sumę na 14.390 członków (pełno płacących) wszystkich Stowarzyszeń związkowych, wtedy okaże się, że każdy z tych członków na cele zapomogowe jedynie musiał przyczynić się w całym roku kwotą **K 66·65**, albo tygodniowo **K 1·28**.

Znajdująca się w administracji Zarządu Związku Kasa związkowa wykazała w r. 1911 w przychodzie **K 57.358·06**, a w wydatkach **K 67.044·40**; okazała się zatem nadwyżka w rozchodzie **K 9.686·34**; jeżeli się od tego odliczy saldo z roku poprzedniego **K 35.514·56**, wtedy okaże się, że z końcem roku 1911 Kasa związkowa posiadała majątku **K 25.828·22**. Ponieważ 15 Stowarzyszeń związkowych miało czystego majątku **K 2,353.837·71**, więc wynosił ogólny majątek Związku **K 2,579.665·93** (w r. z. **K 2,509.208·46**), nie licząc wartości znajdujących się w poszczególnych Stowarzyszeniach bibliotek i inwentarzy na **K 85.035·10**.

Dawno już żywione życzenie drukarzy Austrii, dla którego urzeczywistnienia nasz Związek od szeregu lat działał, zostało w tym roku spełnione. Jak wiadomo, uchwalono na Zjeździe związkowym w Inspruku 1904 — gdy poprzednio już kilkakrotnie przez statystyczne dochodzenia stwierdzone zostały smutne

niehygieniczne stosunki w wielu oficynach całego obrębu Związku —, że Zarząd Związku ma podjąć energiczną akcję celem strzeżenia stosunków zdrowotnych w drukarniach i lejarniach czcionek Austrii. Wskutek tej uchwały, wyśtosował Zarząd Związku dnia 21. listopada 1904 roku do Ministerstwa handlu szczegółowo umotywowane podanie, którego wypracowanie poruczono koledze Schieglowi, w którym, wskazując na niebezpieczeństwa ołowiu, upraszał o wydanie dla drukarni i lejarni czcionek przepisów, podobnych do tych, jakie w Niemczech już od dziesiątka lat obowiązują. Po kilkakrotnych urgensach u wspomnianego Ministerstwa, poruczono wreszcie Urzędowi statystyki pracy prowadzenie dochodzeń o zatruciach ołowiem w drukarniach, lejarniach czcionek, jakoteż w litografiach, ażeby uzyskać odpowiedni materiał do oceny tej sprawy. Potem nastąpiły ankiety i obrady, w których wziął udział, prócz najbardziej interesowanych organizacji fachowych pracodawców, jakoteż robotników, szereg higienistów, techników i chemików. Imieniem naszego Związku brali udział w tych ankietach i obradach nad redakcją rozporządzenia — którem wydane zostają przepisy dla ochrony życia i zdrowia pomocników w drukarniach i litografiach, jakoteż lejarniach czcionek — członkowie naszego Zarządu Związku, koledzy: Diamant Józef, Hölzl Antoni i Otto Teodor, którym zawdzięczać należy, że niejedno ważne postanowienie, które przedsiębiorcy i ich prasa zaraz po pojawieniu się projektu najzawzięciej zwalczali, które jednakże leżało w interesie robotników, zostało przyjęte do ministeryalnego rozporządzenia lub przynajmniej nie zostało pogorszone. Również rozmaite ulepszenia w postanowieniach projektu przypisać należy wyżej wymienionym zastępcom. — Ministeryalne rozporządzenie, które nowo urządzone zakłady obowiązują natychmiast, zaś już istniejące dopiero w rok po uskuteczniom obwieszczeniu, wydane zostało dnia 23. sierpnia 1911 przez Ministerstwo handlu w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych pod Nr. 169 i w Art. LXXIV. Dziennika ustaw państwowych dla królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie państwa, z 29. sierpnia 1911 opublikowane. Brzmi ono jak następuje:

Rozporządzenie Ministerstwa handlu w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych z d. 23. sierpnia 1911,

którem wydaje się specjalne przepisy w celu ochrony zdrowia i życia robotników w przedsiębiorstwach przemysłowych, w których wykonywuje się przemysły drukarski, litograficzny i odlewanie czcionek.

I.

Szczególne przepisy o stanie zakładów przemysłowych, pracowni i urządzeń zakładu.

§ 1.

Ogólne urządzenia pracowni.

W zakładach przemysłowych muszą — o ile w dalszym ciągu inaczej nie postanowiono — wszystkie ubikacje, w których wykonywuje się roboty drukarskie, litograficzne i odlewanie czcionek, o ile chodzi o nowe zakłady (jako nowy zakład uważa się, po myśli tego rozporządzenia, zmianę lokalu przemysłowego, o ile przytem potrzebne jest odnowienie konsensu na urządzenie zakładu), odpowiadać przynajmniej wymogom rozporządzenia ministeryalnego z 23. listopada 1905, Dz. ust. państw. Nr. 176; o ile są na

względnie już istniejące zakłady, muszą one być jasne, posiadać urządzenia do wentylacji i opalania. W szczególności należy się, w zecerniach, dalej w oddziałach odlewaczy na maszynach ręcznych, kompletnych i wykańczaczy, postarać o dobre naturalne oświetlenie, jakoteż o odpowiadające wszelkim wymogom higieny sztuczne oświetlenie.

Przestrzeń powietrza.

Ubikacje, w których się wykonywa poniżej wymienione czynności, muszą być tak obszerne, ażeby na każdego z pracujących wypadało najmniej 15 m^3 powietrza i conajmniej 3 m^3 płaszczyzny. Wysokość tychże wynosić musi 3 m, o ile odnośne ustawy budowlane nie wymagają znaczniejszej wysokości.

Do takich czynności należą:

1. sporządzanie materyału, potrzebnego do odlewania czcionek (stapianie i przetapianie);
2. wykonywanie pism i układu, zawierających w sobie ołów;
3. praca przy stereotypii i odlewaniu klisz;
4. praca przy maszynach do składania, o ile używa się przytem materyału, zawierającego w sobie ołów;
5. prace materyałem, zawierającym w sobie ołów, a mianowicie: skład, rozbiórka, sortowanie, dzielenie materyału, zabijanie skrzynek itp.;
6. czynności, przy których używa się farby suchej, zawierającej w sobie ołów;
7. bronzowanie proszkiem i czyszczenie dotyczących maszyn i wszelkich środków pomocniczych.

W innych ubikacjach wystarczy na każdą zatrudnioną tamże osobę 12 m^3 powietrza i $2\cdot6\text{ m}^2$ płaszczyzny.

W razie chwilowej i nadzwyczajnej potrzeby, może władza przemysłowa I. instancyi zezwolić na gęstsze zapełnienie pracowni w zecerniach na czas najwyżej 60 dni roboczych, w innych pracowniach najwyżej na 30 dni roboczych, w roku; a mianowicie: dla wymienionych w ust. 2 tego paragrafu ubikacyj aż do 12 m^3 , a dla wszystkich innych aż do 10 m^3 , na każdą zatrudnioną w nich osobę.

Lokale suterenowe.

W nowo urządzonych zakładach ubikacje dla działów pracy, wymienionych w alinei 2, od punktu 2 do 7, nie mogą mieścić się — z wyjątkiem ciężkich maszyn rotacyjnych i innych szczególnie ciężkich maszyn drukarskich — w lokalnościach suterenowych; dla innych robót jednakże mogą być tylko wtedy użyte, jeżeli — w razie gdy ich świetlna wysokość nie wynosi więcej jak 4 metry — na stronie okien najmniej czterema piętami, jeżeli ale świetlna wysokość wynosi więcej jak 4 metry — najmniej trzema czwartymi swej świetlnej profilowej wysokości wystają ponad poziom przytykającej ziemi. Przy przenoszeniach się zakładów już istniejących i aprobowanych w dniu ogłoszenia tego rozporządzenia do wynajętych lokali — o ile przytem potrzebne jest odnowienie konsensu na prowadzenie zakładu —, mają w ogólności zastosowanie niniejsze postanowienia; jednakże może krajowa władza polityczna zezwolić na wyjątki, jeżeli dotyczące lokale suterenowe, ze względu na cel specjalny, któremu służyć mają, w zupełności odpowiadają warunkom higieny, przedewszystkiem zaś są dostatecznie jasne i mają okna, wychodzące wprost na wolne powietrze, a nie na dziedziniec, tak, ażeby dokładne ich przewietrzanie było możliwe. Wyjątkowe takie pozwolenie udzielone być może, o ile chodzi o rodzaj pracy, wymienionej w alinei 2, punkt 1 do 4 i 6, jedynie w takim razie, jeżeli przy robotach pod 1 i 2 nie więcej jak 5, pod 3 i 4 nie więcej jak 3, pod 6 nie więcej jak 2 robotników jest zajętych.

Oddzielenie poszczególnych pracowni.

Dla czynności, do których wykonywania potrzebne jest większe gorąco, lub przy których wydziela się znaczny pył, jak n. p. topienia ołowiu lub innego materiału, potrzebnego przy odlewaniu czcionek, pracy przy maszynach do składania, stereotypii, szlifowaniu i wykańczaniu liter itp., muszą być urządzone specjalne lokale lub przynajmniej odrębne oddziały, które muszą być od innych pracowni, a — jeżeli to technicznie możliwe — także od siebie oddzielone i w ten sposób zamknięte, ażeby można uniknąć wszelkiego molestowania i zagrażania przez gorąco i proch innych, dotychczasą pracą niezajętych osób.

Prócz tego muszą być lokale zecerskie i drukarskie, o ile możliwe, od siebie oddzielone.

Maszyzny do bronzowania.

Bronzowanie proszkiem odbywać się musi, jeżeli to technicznie możliwe, w odrębnych lokalach lub też oddziałach; zaś w większych tego rodzaju przedsiębiorstwach przy użyciu stosownych maszyn, wydzielających jak najmniej pyłu.

§. 2.

Podłogi.

Wszystkie w § 1, alinea 2, wymienione lokale, jak i wszelkie inne, w których wykonywa się drukarstwo, posiadać muszą silną, spoiłą podłogę — która musi być, albo w miarę potrzeby, ale przynajmniej dwa razy do roku, ponownie zapuszczaną nienagannym, usuwającym proch środkiem —, albo łatwo myć się dającą. Taką podłogę — z wyjątkiem w lokalach, w których wykonywa się roboty, wymienione w § 1, al. 2, pkt 1—4 i 6, o ile nie chodzi o rozcieranie jedynie drobnych ilości suchych farb, zawierających ołów, w samym lokalu drukarskim — stawia się na równi z także dobrze przylegającą podłogą parkietową. W ubikacjach, w których robotnik przy wykonywaniu swej czynności przeważnie na jednym i temsamem przebywa miejscu, musi podłoga przynajmniej na tych miejscach składać się z materiału, sporządzonego ze złego przewodnika ciepła.

Ściany.

Ściany pracowni, w których wykonywa się rodzaje robót, wymienionych w § 1, al. 2, pkt 1 do 6 — o ile nie chodzi o rozcieranie jedynie drobnych ilości suchych farb, zawierających ołów, w samym lokalu drukarskim —, należy opatrzyć przynajmniej do wysokości 2 metrów gładką, spoiłą i łatwo myć się dającą powłoką lub farbą oliwną, którą zawsze należy utrzymywać w dobrym stanie. Dla innej części ścian i powały, jakoteż innych ubikacyj wogóle, wystarczy powłoka wapna, którą w danym razie odnowić należy.

Uwolnienie od lakierowania ścian w lokalach wynajmowanych może ze strony władzy przemysłowej nastąpić tylko w tym wypadku, jeżeli przedsiębiorca wykaże, iż w niestosunkowo krótkim przeciągu czasu ma zamiar lokal zmienić.

Spluwaczki.

We wszystkich w § 1, alinea 2, wymienionych lokalnościach ustawione muszą być w dostatecznej ilości spluwaczki, wypełnione płynem, lub mokrym materiałem, i czyszczone co najmniej dwa razy w tygodniu.

§ 3.

Umywalnie, szatnie (szafy na rzeczy), jadalnie.

We wszystkich nowo urządzanych, a możliwie i w już istniejących przedsiębiorstwach, zatrudniających przeciętnie więcej jak 20 robotników, muszą

być dla wszystkich osób, wykonujących rodzaje robót, wymienionych w § 1, al. 1, urządzone osobne ubikacje na umywalnię i garderobę, w garderobie oddzielne szafki na przechowanie ubrania roboczego i spacerowego. Lokalności te w zimnej porze roku muszą być dostatecznie ogrzane.

W zakładach już istniejących, w których urządzenie specjalnych ubikacyj okaże się niemożliwym, jak i w takich, które zatrudniają przeciętnie mniej jak 20 osób, urządzić należy dla osób, wymienionych w poprzednim ustępie, przynajmniej zamknięte szafy na szatnię, a to w ten sposób, ażeby ubrania robocze od spacerowego były oddzielone.

W zakładach przemysłowych, drukarniach i lejarniach czcionek, w których odbywa się regularna praca nocna, a to między g. 8 wieczór a 5 rano, musi być dla osób, zatrudnionych rodzajami robót, wymienionych w § 1, al. 1, ponadto urządzony osobny lokal, w którym mogłyby spożywać pokarm i trunki. W zimie lokal taki musi być dostatecznie opalany.

§ 4.

Zarządzenia ochronne przeciw wypadkom.

Pod względem urządzenia kotłów parowych, lokomobil, transmisyj, maszyn roboczych i urządzeń zakładowych, wind i dźwigni, jakoteż urządzeń transportowych, obowiązuje rozporządzenie ministerstwa z dnia 23. listopada 1905, Dz. u. p. Nr. 176 — o ile poniżej nie poczyniono dalej idących postanowień:

a) Każda maszyna ma otrzymać własny przyrząd do zatrzymania, który winien być ze zwykłego miejsca zajętego na maszynie robotnika każdej chwili, szybko i łatwo, jednym chwytem osiągalnym i w ten sposób urządzonym, względnie zabezpieczonym, ażeby ruszenie maszyny samo ze siebie nie było możliwym. Maszyny do płaskiego druku z obustronnymi nakładaczami, jakoteż maszyny rotacyjne, należy zaopatrzyć w takie przyrządy po obu stronach podłużnych. Przy maszynach pospiesznych i rotacyjnych należy, przez odpowiedni przyrząd, przeszkodzić przedwczesnemu i niezamierzonemu puszczeniu w ruch. Przy elektrycznym popędzie maszyn pospiesznych i rotacyjnych, należy, oprócz opornicy, umieścić także i wyłącznicę, a mianowicie ostatnią w odpowiednim oddaleniu od pierwszej.

b) Przy maszynach rotacyjnych należy sprawić także przyrządy sygnałowe, które ze siłą, górującą ponad hałasem maszyn, naprzd zapowiadają ruszenie maszyny.

c) Przy rotacyjnych maszynach i — gdzie to potrzebne — także przy maszynach pospiesznych, należy wznoszące się ponad podłogę stanowiska personelu obsługującego zabezpieczyć przed upadkiem.

d) Do transportu, jakoteż do wstawiania i wyjmowania ciężkich kamieni i form drukowych, należy sprawić odpowiednie przyrządy. Do montowania i reparacyj wielkich maszyn należy do wstawiania ciężkich cylindrów i części maszyn używać odpowiednich przyrządów.

e) Tyglówki należy zaopatrzyć w przyrządy, które chronią ręce robotnika od wypadku przez zamknięcie się prasy.

f) Rowki dla noży u maszyn do cięcia papieru należy na przedniej stronie zakryć blachą ochronną.

§ 5.

Ochrona przeciw gazom, parze i promieniowaniu ciepła.

Kotły pieców do topienia dla sporządzenia materyału na czcionki, stereotypów itp. należy taksamo — o ile to technicznie możliwe — jak i piece

do topienia u maszyn do składania — zaopatrzyć w dobrze ciągnące, wprost na wolne powietrze, albo w odpowiedni komin wychodzące przyrządy odciągające i te ostatnie w ten sposób umieścić albo pokryć złym przewodnikiem ciepła, ażeby inne osoby nie były narażone na przykrości promieniowania ciepła.

Tygle do topienia należy również, według możliwości, pokryć złymi przewodnikami ciepła.

Podkładki.

Pod maszynami do składania, odlewającymi czcionki i wiersze, należy umieścić stosownie wielkie podkładki z blachy, jeżeli na to pozwala konstrukcja dotyczących maszyn.

II.

Szczególne przepisy dla zakładów.

§ 6.

Zapobieganie wypadkom.

Manipulowanie przy walcach, formach, zapychanie t. zw. szpisów itp., dozwolone jest tylko wówczas, gdy maszyna jest w zupełnym spokoju. Odpowiednie przepisy, wzgl. zakazy, znajdować się powinny w sali maszynowej.

Materyały zapalne (terpentyna, benzyna, spirytus itp.) mogą się znajdować w lokalu najwyżej w ilości, potrzebnej do przeciętnego codziennego użytku, i to w naczyniach, zabezpieczonych od eksplozyi.

Zajęte przy maszynach kobiety nie mogą nosić powiewnych sukni; włosy nie mogą być rozpuszczone, ani też w warkoczach opuszczone. Rękawy sukni, o ile sięgają poza łokcie, muszą być spięte.

Przed rozpoczęciem pracy tak przy maszynach rotacyjnych, jak i pospiesznych, pierścionki należy z palców zdjąć.

Pierwsza pomoc.

Miedzy środkami, stojącymi w pogotowiu do pierwszej pomocy, znajdować się musi odpowiedni zasób chust, opatrunków, aseptycznej gazy, jakoteż antyseptycznych i krew tamujących środków.

§ 7.

Kobiety i młodociani.

Kobiet wogóle, jak i pomocników niżej lat 16, którzy nie są uczniami, nie można używać do nakładania na tyglówkach, jak również do robót, wymienionych w § 1, alinea 2, jakoteż do tych wszystkich, przy których nie da się uniknąć większego zabrudzenia zatartymi farbami, zawierającymi ołów, jak np. przy myciu walców z farbami i czyszczeniu kałamarza.

Wyjątek od tego zakazu może mieć miejsce tylko:

1. względem używania kobiet w wieku wyżej lat 17 do bronzowania;
2. względem używania kobiet w wieku wyżej lat 16 do następujących robót giserskich: oddzielanie, wyskładywanie, składanie i wskładywanie i inne roboty sortujące, jakoteż roboty w magazynie i przy pakowaniu.

Uczniów niżej lat 16 nie można używać do bronzowania, próśnienia kaszt, jak i wogóle do żadnych robót, przy których wydziela się większy proch.

§ 8.

Oświetlanie, ogrzewanie, przewietrzanie, wentylacja.

Wszystkie ubikacje w czasie pracy powinny być w razie potrzeby dostatecznie opalane i oświetlane, zawsze odpowiednio wentylowane, a oprócz tego poza czasem pracy raz na dzień — zaś wymienione w § 1, alinea 2, przynajmniej dwa razy na dzień — dokładnie przewietrzane.

W tych przedsiębiorstwach, w których wykonywa się rodzaje robót, wymienione w § 1, al. 1, w szychtach dziennych i nocnych, ma takie gruntowne przewietrzanie odbywać się po ukończeniu każdej szychty, a prócz tego jeszcze w czasie wielkich pauz roboczych wewnątrz każdej szychty.

§ 9.

Czyszczenie pracowni i urządzeń zakładowych.

Podłogi wszystkich pracowni muszą być codziennie, poza godzinami roboczymi — jeżeli to stosowne, na mokrej drodze — dobrze czyszczone.

Wymienione w § 3. lokale do mycia, ubierania i jedzenia należy również utrzymywać w czystym i odpowiednim stanie.

Niezastawioną, dającą się myć część ścian należy przynajmniej raz na miesiąc czyścić.

Pulty zecerskie, regały i inne urządzenia, muszą być albo w ten sposób ustawione na podłodze, ażeby się pod nimi nie mógł proch zbierać, albo też przestrzeń między nimi a podłogą musi być taka, ażeby pył i śmiecie, tam się gromadzące, mogły być swobodnie usunięte.

Stale używane kaszty muszą być, w miarę potrzeby, przynajmniej co trzy miesiące czyszczone dokładnie, inne, zawsze przed ich ponownym użyciem. Na kasztach uwidocznioną być musi data ostatniego czyszczenia.

Czyszczenie kaszt, jak i form stojących, odbywać się ma, o ile możliwości, za pomocą odpowiednich aparatów, ssących proch, wzgl. na mokrej drodze, w każdym razie ale w ten sposób, ażeby osoby, wykonywające czyszczenie, ochronione były przed dobywającym się pyłem. Próśnienie mieszkciem odbywać się może jedynie na wolnem powietrzu.

Wnętrza regałów i pultów zecerskich muszą być w razie potrzeby, a w każdym razie conajmniej raz w kwartale, o ile możliwe, dobrymi aparatami proch ssącymi dokładnie wyczyszczone.

Dwa razy do roku przeprowadzone być musi radykalne czyszczenie całego zakładu, a więc wszystkich ubikacyj, szczególnie także ścian, regałów gzymsowych itp.

Czyszczenie, przy którym wytwarza się więcej prochu, dokonane być musi poza czasem pracy.

Używanie szkodliwych zdrowiu materyałów do mycia i czyszczenia, zwłaszcza nieczyszczonej terpentyny, jest wzbronione.

§ 10.

Farby, zawierające ołów.

Przy sporządzaniu farb, zawierających ołów, można tłuczenie i mielenie bielika ołowiu i zawierających ołów połączeń, jakoteż mieszanie, gniecenie, zacieranie itp. tychże oliwą lub pokostem, dokonywać tylko przy pomocy mechanicznych przyrządów i tylko w ten sposób, ażeby przytem, jakoteż przy nalewaniu i napełnianiu materyałów, zawierających ołów, robotnicy byli chronieni przeciw wywiązującemu się prochowi i ażeby proch nie przedstawiał się do pracowni.

Na naczyniach i schowkach, w których przechowywane są farby, zawierające ołów, musi zawartość ołowiu być uwidocznioną w sposób dostrzegalny i zrozumiały.

§ 11.

Ubranie robocze.

Przedsiębiorca ma, przez stosowne obwieszczenia, baczyć na to, ażeby robotnicy, zatrudnieni przy robotach, wymienionych w § 1, al. 2, jakoteż drukarze i maszyniści, o ile ci zajęci są drukowaniem robót zećperskich, zawierających ołów, lub bronzowaniem, posługiwali się stosownym ubraniem roboczym, i ma tym robotnikom, którzy wymienione w § 1, al. 2, pkt 6 i 7, roboty wykonywują, jakoteż robotnikom, uczniom i nieukwalifikowanym pomocnikom w leżarniach czcionek, dostarczyć ubrań roboczych, pierwszym (§ 1, alinea 2, pkt 6 i 7) także nakryć głowy.

Przedsiębiorca ma także starać się o to, ażeby — na jego koszt — dostarczone przezeń ubrania, według potrzeby, czyszczone były na mokrej drodze, a ubrania robocze i nakrycia głowy osób, zajętych wymienionemi w § 1, al. 2, pkt 7, robotami, były — tam, gdzie się stale bronzuje — codziennie — zresztą ale po użyciu — wyprószone.

Respiratory.

Do robót, połączonych z większem wytwarzaniem się prochu, jak szczególnie do bronzowania, tarcia suchych farb zawierających ołów itp., ma przedsiębiorca dotyczącemu robotnikowi dostarczyć osobnego, zawsze w czystości utrzymywanego środka ochronnego przeciwko przedostawaniu się prochu do ust i nosa (respirator itp.).

§ 12.

Woda do picia i umywalnie.

Przedsiębiorca ma robotnikom, zatrudnionym robotami, wymienionemi w § 1, al. 1, dostarczyć wody do picia w odpowiedniej ilości i jakości, jakoteż umywalni z płynącą — o ile możliwe, ciepłą — wodą, mydła, szczotek do mycia rąk i każdemu robotnikowi dać czysty ręcznik.

W regule powinna na każdym 5 robotników wypadać jedna umywalnia.

§ 13.

O b o w i ą z k i r o b o t n i k ó w .

Zarządzeniom, w myśl tego rozporządzenia przez przedsiębiorcę w pracowni wprowadzonym, muszą się robotnicy poddać pod groźbę następstw, przewidzianych w § 17 niniejszego rozporządzenia.

Również są robotnicy, zajęci przy rodzajach pracy, wymienionych w § 1, ust. 2, jakoteż maszyniści i drukarze, którzy mają do czynienia z farbami lub składem zawierającym w sobie ołów, lub proszkiem do bronzowania, obowiązani:

używać ubrań roboczych, nakryć głowy, środków i przyrządów ochronnych, wymienionych w § 11;

myć każdorazowo, po skończeniu czy przerwaniu pracy, twarz, ręce i usta, o ile to możliwe, wodą ciepłą, zwłaszcza ręce muszą być myte mydłem i szczoteczką;

przechowywać ubrania swoje robocze tylko w garderobie, lub w szafach do tego przeznaczonych, a wymienionych w § 3;

poddać się regularnie przewidzianemu w § 15 tego rozporządzenia badaniu przez lekarza;

zwrócić się, w razie ukazania się pierwszych objawów zatrucia ołowiem, względnie stwierdzenia tegoż przez lekarza odbywającego stałą kontrolę w przedsiębiorstwie, natychmiast do lekarza Kasy chorych.

Wymienionym w ustępie 2 robotnikom zabrania się:

przynosić potrawy lub alkoholiczne trunki do pracowni, tamże przechowywać lub spożywać;

palić w pracowni — z wyjątkiem specjalnie do tego przeznaczonych ubikacyj — tytoniu, względnie używać w jakiegokolwiek formie (cygara, cygareta, fajka, żucie tytoniu), lub zażywać tabaki;

wchodzić do stojącej do ich dyspozycji według § 3 jadalni w ubraniu roboczym i przed umyciem się i odczyszczeniem gruntownem swej osoby; wreszcie

spluwać w ubikacjach zakładu.

Obowiązki pracodawców.

Przedsiębiorcy nie wolno pozwolić wyraźnie robotnikom, wymienionym w ustępie 2, na palenie, wzgl. używanie, tytoniu w innych ubikacjach. jak w przeznaczonych na jedzenie i wypoczęcie.

III.

Przepisy o szczególnym nadzorze.

§ 14.

Obowiązki pracodawców.

We wszystkich ubikacjach, wymienionych w § 2, ustęp 1, ma przedsiębiorca umieścić na łatwo widocznym miejscu i zawsze utrzymywać w stanie czytelnym:

1. jeden egzemplarz niniejszego rozporządzenia;

2. plan, ze względu na prawdziwość bezpłatnie przez przynależną władzę przemysłową potwierdzony, na którym uwidocznioną ma być długość, szerokość i wysokość lokalu w metrach, ilość kubicznych metrów powietrza i ilość robotników, jaka według § 1, w lokalu tym pracować może.

Każdemu z robotników, którego przydziela się do pracy, wymienionej w § 1, ust. 1, obowiązany jest przedsiębiorca wprzód dostarczyć bezpłatnie 1 egzemplarz „Uwag“, dołączonych do niniejszego rozporządzenia.

Przez umieszczenie odpowiednich obwieszczeń, lub mianowanie z koła pracujących dozoruującego, ma się przedsiębiorca starać o ściśle wykonywanie przez robotników odnosnych postanowień niniejszego rozporządzenia.

Nazwiska i mieszkania lekarzy Kasy chorych, podane przez Kasę chorych do wiadomości przedsiębiorców, należy podać robotnikom do wiadomości przez umieszczenie ogłoszeń po pracowniach.

§ 15.

Ogłędziny lekarskie.

Lekarze, funkcyonujący przy politycznej władzy I. instancyi, obowiązani są wszystkich robotników, wymienionych w § 13, ustęp 2, a mianowicie w zakładach, które się znajdują w miejscu ich urzędowania, względnie w miejscu, oddalonym od ich siedziby nie dalej, jak 3·8 km., co najmniej raz na kwartał badać, czy nie ulegli zatruciu ołowiem. W tym celu powinien lekarz zawiadomić przedtem przedsiębiorcę o dniu i godzinie ogłędzin.

Badanie odbywać się ma w pracowni w regule poza czasem pracy, a mianowicie albo przed rozpoczęciem lub bezpośrednio po skończeniu pracy, nigdy jednak po godzinach osobnych. Badanie podczas pracy odbywać się może jedynie za zgodą zarządu.

Za stratę czasu wynikłą z badania, nie należy się robotnikowi odszkodowanie; również jednak i zarząd nie może ściągać z zarobku za stracony z tego powodu czas.

Badający lekarz ma o wyniku swych oględzin zawiadomić przedsiębiorcę, a te osoby, u których stwierdził objawy zatrucia ołowiem, odesłać natychmiast do lekarza Kasy chorych. Wyniki oględzin ma badający lekarz wciągnąć w oznaczone, dla tych celów przepisane formularze i przedłożyć władzy przemysłowej.

Zasuspendowanie od pracy.

Robotników, o których przedsiębiorcy wiadomo, że zachorowali na zatrucie ołowiem, lub u których lekarz stwierdzi takie zatrucie, można zatrudniać ponownie przy robotach wymienionych w § 13, ust. 2, wówczas dopiero, gdy zezwoli na to lekarz. W takim wypadku musi robotnik przedłożyć pisemne zezwolenie odnośnego lekarza Kasy chorych, względnie badającego lekarza.

§ 16.

Doniesienie o wypadku.

O każdym wypadku podczas pracy ma poszkodowany — albo, jeżeli tenże nie byłby w stanie, świadkowie wypadku — zawiadomić natychmiast zarząd zakładu.

IV.

Postanowienia karne.

§ 17.

Przekroczenia niniejszego rozporządzenia, o ile nie podlegają powszechnej ustawie karnej lub przemysłowej, będą karane według rozporządzenia ministeryalnego z dnia 30. września 1857 Dz. u. p. Nr. 198.

V.

Termin ważności.

§ 18.

Rozporządzenie niniejsze obowiązuje przedsiębiorstwa, powstałe już po jego wydaniu, natychmiast, zaś te, które już przed ogłoszeniem istniały, w rok od dnia ogłoszenia.

Do przedsiębiorstw, istniejących już i aprobowanych w dniu ogłoszenia tego rozporządzenia, mają postanowienia tego rozporządzenia jednakże tylko o tyle zastosowanie, o ile zawarunkowane przez to zmiany zakładu przeprowadzić się dadzą bez szkody dla uzyskanych przez konsens praw — chyba, że chodzi o usunięcie wadliwości, zagrażających życiu i zdrowiu robotnika, albo, że postawione wymogi przeprowadzić się dadzą bez niestosunkowych kosztów i bez przeszkody w ruchu.

Wickenburg m. p.

Mataja m. p.

*

*

*

Uwagi.

Każda praca, do której się używa ołowiu, połączenia ołowiu lub spajania ołowiu, może spowodować zatrucie ołowiem.

Zatrucie takie następuje, jeżeli ołów w jakiegokolwiek bądź formie, i chociażby w drobnej ilości, ale kilkakrotnie, dostaje się do organizmu i jeżeli to się często powtarza. Przedostawanie się ołowiu do organizmu następuje za

pomocą brudnych rąk, brudnego zarostu lub odzienia, przy jedzeniu i piciu, dalej przy paleniu, zażywaniu tabaki i żuciu tytoniu, wreszcie przez wdychanie przy pracy pyłu ołowianego, lub w jakikolwiek inny sposób.

Następstwa tego okazują się dopiero po dłuższym przeciągu czasu, kiedy ilość ołowiu w organizmie jest już tak znaczną, iż wywołuje objawy zatrucia.

Pierwsze objawy zatrucia ołowiem spostrzedz się dają przedewszystkiem po niebiesko-szarej obwódce na dziąsłach, następnie po szczególnej bladej twarzy, a zwłaszcza warg, po złem trawieniu i braku apetytu. Między dalszymi objawami choroby wymienić szczególnie należy: kurczowe, z okolicy pępka wychodzące bole ciała, często w towarzystwie wymiotów i zatkania stolca, rzadziej biegunki — t. zw. morzysko ołowne —, bole stawów, objawy porażenia, ból głowy, wielki niepokój, ogólne kurcze, utrata świadomości, nawet oślepienie i ciężkie choroby mózgu, nierzadko o przebiegu śmiertelnym.

Przy odpowiednich, a w czas zastosowanych zabiegach lekarskich, zatrucia są wyleczalne, zwłaszcza, jeżeli chorzy mogą uniknąć dalszego szkodliwego oddziaływania ołowiu.

Zatrucia uniknąć można, przestrzegając następujących

Przepisów.

1. Przy każdym rodzaju pracy powinien robotnik przestrzegać jak największej czystości, a zwłaszcza unikać tworzenia wokoło siebie pyłu; również i poza pracą przestrzegać należy największej czystości.

2. Do pracy używać należy osobnego odzienia, a tam, gdzie wydziela się wiele pyłu, także nakrycia głowy, ewentualnie i respiratora itp. Odzież, w której się pracuje, musi być przynajmniej raz na tydzień zmieniana. Odzienie wychodowe należy w czasie pracy chronić od brudu i pyłu.

3. Robotnicy, pracujący ołowiem i połączeniami ołowiu, powinni się dobrze odżywiać, a zwłaszcza spożywać potrawy, zawierające w sobie dużo tłuszczu; natomiast wstrzymać się powinni od używania alkoholu.

4. Potraw i trunków zawierających alkohol nie wolno przynosić do pracowni, tam je przechowywać, a następnie spożywać; również nie wolno w pracowni używać tytoniu w jakiegokolwiek bądź formie (cygara, cygareta, fajka, żucie tytoniu i tabaka), chyba, że to jest wyraźnie dozwolone.

5. Potrawy i trunki, przyniesione do zakładu, należy aż do ich spożycia w ten sposób przechować, ażeby uchronione zostały od brudu i pyłu; spożywanie potraw odbywać się może jedynie w specjalnie do tego przeznaczonych przerwach i tam, gdzie są specjalne jadalnie.

6. Po skończeniu lub przerwaniu pracy, należy ręce, twarz, a szczególnie brodę i usta, gruntownie wymyć — o ile możliwe — ciepłą wodą; usta należy także wypłukać przed każdorazowym piciem.

7. Mycie się — o ile to możliwe — nie powinno się odbywać w pracowni.

8. Tytoniu, przyrządów do palenia, jak również posiłku, nie można przechowywać w kieszeniach odzienia roboczego.

9. Każdy robotnik powinien się co najmniej raz w tygodniu wykąpać, przyczem przedewszystkiem głowę i brodę dobrze wymyć należy.

10. Każdy pracujący, przy najlżejszej niedyspozycji, zasięgnąć powinien porady lekarza, przyczem należy zwrócić uwagę tegoż, że ma się z ołowiem do czynienia.

Dalsze uwagi.

Plucia w pracowni na podłogę należy zaniechać.
O każdym wypadku zawiadomić należy zarząd zakładu.

Zależy więc od robotników, zatrudnionych w wymienionych zakładach, ażeby nie tylko sami poddali się stworzonym w ich zdrowotnym interesie przepisom, lecz także nalegali na tychże przestrzeganie przez przedsiębiorców.

Na osobną wzmiankę w naszym sprawozdaniu zasługuje także fakt, że nasi w roku ubiegłym jako posłowie do parlamentu wied. wybrani koledzy, Reifmüller i Schiegl, mieli kilkakrotnie sposobność interweniowania w parlamencie w sprawach, dotyczących przemysłu drukarskiego. I tak: postawili posłowie Schiegl, Reifmüller, Rieger i towarzysze, na posiedzeniu Izby posłów z 21. lipca 1911, wniosek o skreślenie § 23 Ustawy prasowej (zakaz kolportażu); na posiedzeniu z 22. listopada wnieśli — ze względu na to, że Ministerstwo wojny zamierza urządzić własną drukarnię, w której żołnierze mają być używani jako robotnicy, przezco by się liczba naszych bezrobotnych pomnożyła — posłowie Reifmüller, Schiegl i towarzysze do ministra obrony krajowej interpelację, którą zamieszczamy tutaj, dla wiadomości naszych członków, w całej osnowie:

„Donoszą nam, że Ministerstwo wojny ma zamiar wykonywać druki, których potrzebuje, we własnej drukarni przez odkomenderowanych do tej roboty żołnierzy.

Urządzenie osobnej drukarni dla potrzeb c. i k. Ministerstwa wojny jest samo w sobie nieodpowiedniem; gdyż Ministerstwo wojny mogłoby swoje zapotrzebowanie druków z pewnością najlepiej i najtaniej pokryć, jeżeliby swoje zamówienia poruczyło wielkimi kosztami założonej, technicznie zupełnie wyposażonej, Drukarni Państwowej.

Jeżeli ale już ma być urządzoną osobna drukarnia dla Ministerstwa wojny, to nie uchodzi w żadnym wypadku, ażeby roboty w tej drukarni wykonywane były przez odkomenderowanych żołnierzy. Zastępywanie robotników żołnierzami, sprzeciwia się w równy sposób potrzebom robotników, jak i wojskowym.

Dla robotników oznaczałoby ono powiększenie bezrobocia; gdyż robotnicy, którzy dzisiaj używani są w Państwowej Drukarni do wykonywania zamówień Ministerstwa wojny, musieliby być oddaleni. Ojcowie rodzin straciliby pracę i chleb. Dla robotników jest nieznośną myśl, że żołnierze, których cały naród utrzymuje ciężkimi ofiarami, mają być używani do redukcji płac i do tego, ażeby ojców rodzin wydać na męki bezrobocia.

Ale także z wojskowego stanowiska nie da się usprawiedliwić, ażeby żołnierzy odciągano od wojskowego wykształcenia i używano jako zecerów i drukarzy. Zarząd wojskowy skarży się zawsze na to, że stany kompanij, przez liczne odkomenderowania, tak zostały umniejszone, że wojenne wykształcenie wojska przezto cierpi. Skargi te przytaczane bywają nawet jako powód dla żądanego podwyższenia kontyngentu rekruta. W takich okolicznościach musi to działać wprost jako prowokacja, że się ponownie chce wielu żołnierzy odciągnąć od ich wojskowego zawodu i przez lata zatrzymywać przy sztandarze, nie, ażeby ich wykształcić na wypadek wojny, lecz ażeby rozporządzać tanimi robotnikami, którzy cywilnych robotników pozbawiają chleba.

Ale także finansowe rozważania mogą trudno uzasadnić planowane zarządzenia; gdyż urządzenie osobnej drukarni dla potrzeb Ministerstwa wymaga całkiem osobnych inwestycji i wielkich wydatków administracyjnych, któreby można zupełnie oszczędzić, jeżeli roboty także na przyszłość wykonywane będą przez Państwową Drukarnię. W całym przemyśle zauważyć się daje tendencja koncentracji zakładów. A zatem także i ekonomicznie da się trudno uzasadnić, że właśnie administracja państwa decentralizować chce swoje zakłady.

Uważamy za obowiązek austriackiego rządu, ażeby z całym naciskiem zwrócił uwagę Ministerstwa wojny na te ważne momenty.

Zapytujemy dlatego pana ministra obrony krajowej: Jesteś pan skłonny sprzeciwić się planowanemu urządzeniu drukarni dla Ministerstwa wojny, w szczególności ale używaniu żołnierzy jako robotników w tej drukarni?

Jesteś pan skłonny, na wypadek, gdyby Ministerstwo wojny obstawało przy założeniu własnej drukarni, żądać, ażeby w tej drukarni zatrudniano tylko cywilnych robotników, dostarczanych tylko przez przynależne organizacje zawodowe?"

Na rok 1911 przypada także ogłoszenie wyników zestawionej przez nasz Związek, z końcem roku 1909, Statystyki stosunków pracy i płacy zajętych w drukarniach i lejarniach czcionek Austrii towarzyszy, jako: eż przeciętnych czynszów mieszkaniowych i cen rozmaitych artykułów w potrzeby i środków do życia w miejscowościach drukarskich Austrii.

Jeżeli już opracowanie nadesłanego materiału wymagało wiele czasu, to napotkało techniczne wykonanie tej obszernej pracy — która pojawiła się w druku w czterech językach (niemieckim, czeskim, polskim i włoskim) — na trudności, tak, że wydać ją można było dopiero w sierpniu 1911. Statystyka ta przybrała rozmiary 96 stron wielkiego quarto i przynosi typograficzne jej wykonanie za-szczyt Drukarni Udziałowej („Genossenschaftsbuchdruckerei“). Praca dzieli się na następujących 9 oddziałów:

1. Wykaz rozmiaru statystycznych dochodzeń, a to: *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach; *c)* rekapitulacya.

2. Wykaz dziennego czasu pracy w roku 1909: *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach; *c)* we wszystkich drukarniach i lejarniach czcionek razem.

3. Wykaz ogólnej liczby towarzyszy, wynagradzanych niżej, według i ponad minimum: *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach; *c)* rekapitulacya.

4. Wykaz ogólnego przecięcia tygodniowych zarobków w roku 1909; *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach.

5. Porównawcze zestawienie ogólnego przecięcia w latach 1909 i 1902: *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach.

6. Szczegółowe wykazy płac towarzyszy, pobranych w tygodniu od 13. do 18. grudnia 1909: *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach.

7. Wykaz udzielonych w r. 1909 urlopów wywczasowych: *a)* w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* przy codziennie wychodzących gazetach; *c)* rekapitulacya.

8. Wykaz rozmiarów bezrobocia objętych tą statystyką towarzyszy w czasie r. 1909: *a)* u zatrudnionych w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek; *b)* u zatrudnionych przy codziennie wychodzących gazetach; *c)* rekapitulacya.

9. Wykaz przeciętnych czynszów mieszkaniowych i cen rozmaitych środków potrzeby i środków do życia w miejscowościach drukarskich Austrii, zestawiony 18. grudnia 1909, z równoczesnem przytoczeniem odnośnych cen ze statystyki z r. 1895.

Podnosimy z obszernych wykazów najważniejsze szczegóły:

Rozmiary statystycznych dochodzeń rozciągały się na 294 miejscowości drukarskich, 1012 oficyn i 12.483 osób. Ponieważ w czasie badań w całym obszarze Związku znajdowało się 317 miejscowości z 1.301 drukarni i 15.025 towarzyszy zawodu (z wyjątkiem uczniów), to okazuje się, że wykazy nadeszły od 92.74% wszystkich miejscowości, od 77.78% wszystkich drukarni i od 83.08% wszystkich towarzyszy zawodu. Bez wątpienia było w tygodniu badania kilkaset członków chorych i bezrobotnych; prócz tego była znaczna liczba zajętych w in-

nych zawodach — którzy, naturalnie, dla tej statystyki nie mogli żadnych dostarczyć dat. Zatem redukuje się znacznie liczba tych, którzy byliby w możności poczynić swe zapodania, jednakże tego z rozmaitych powodów zaniechali. (Przy statystycznych badaniach w r. 1902 były daty z 196 (58⁰/₀) miejscowości, z 765 (76⁵/₀) drukarń i z 9273 (83⁰/₀) towarzyszy zawodu).

W drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek było z objętych tą statystyką osób zajętych 10.636, a w drukarniach gazetowych 1847 osób.

Z objętych tą statystyką 12.483 osób miało 1875 (15⁰/₀) krótszy aniżeli cennikiem przewidziany 8³/₄-godzinny czas pracy; 10.470 (83⁸⁷/₀) osób pracowało 8³/₄ godzin, a 115 (0⁹²/₀) osób pracowało dłużej, niż to cennikiem przepisano; między ostatnimi znajdowało się 23 zarządców, 5 korektorów, 25 metrampaży, 19 ręcznych zecerów, 5 st. maszynistów, 13 rotacyjnych maszynistów, 8 maszynistów, 2 drukarzy, 2 zarządców lej. czc. i 13 stereotyperów. Od 23 (0¹⁹/₀) osób brakło odnośnych dat.

Z zajętych w drukarniach dziełowych i lejarniach czcionek 10.636 osób — wynagradzanych było 233 (2¹⁹/₀) niżej minimum, 2019 (18⁹⁸/₀) według minimum, a 8384 (78⁸³/₀) ponad minimum. — Z zajętych przy codziennie wychodzących gazetach 1847 osób było wynagradzanych 13 (0⁷/₀) niżej minimum, 115 (6²³/₀) według minimum, a 1719 (93⁰⁷/₀) ponad minimum. — Jeżeli się jednakże uwzględni ogólną liczbę 12.483 osób, zatrudnionych w r. 1909 we wszystkich, objętych statystyką zakładach, wtedy okaże się, że z tego było wynagradzanych 246 = 1⁹⁷/₀ (w roku 1902: 2⁸⁴/₀) niżej minimum, 2134 = 17¹/₀ (w r. 1902: 24⁰/₀) według minimum, a 10.103 = 80⁹³/₀ (w r. 1902: 73¹⁶/₀) ponad minimum.

Z wykazu ogólnego przecięcia tygodniowych zarobków w roku 1909 okazują się znaczne zmiany wobec roku 1902. Wynosiły one (nie licząc ewentualnego większego zarobku wskutek osobnych godzin) u poszczególnych kategorii zawodu, w koronach:

	Drukarnie dziełowe i lejarnie czcionek		Drukarnie gazetowe	
	1909	1902	1909	1902
Zarządcy drukarń	42 ⁷²	39 ⁴⁷	66 ⁸⁷	56 [—]
Rewizorzy i korektorzy	37 ⁰⁶	34 ⁰⁴	44 ⁸⁰	40 ⁵⁶
Metrampaże	33 ⁸⁹	31 ⁶³	43 ⁸⁵	38 ⁰⁶
Zecerzy ręczni w pewnych pieniądzach	29 ³⁸	25 ³⁸	33 ⁹⁷	27 ⁸⁰
Zecerzy ręczni na porachunek	34 ⁵¹	30 ⁰¹	45 ²¹	38 ⁵⁴
Zecerzy maszynowi w normalnym czasie pracy	43 ⁰⁵	40 ³⁵	48 ⁴⁷	43 ³²
Zecerzy maszynowi ze zmianą szycht	45 ⁶²	—	49 ³⁰	—
Zecerzy maszynowi w półszychtach .	37 ²⁰	—	31 ⁵⁰	—
Zarządcy drukarscy	47 ⁸²	46 ²⁶	69 ⁸³	55 [—]
Maszyści rotacyjni przy jednej maszynie	48 ⁹⁶	40 ⁵³	49 ⁵⁸	45 ⁶⁴
Maszyści rotacyjni przy jednej rotacyjnej i jednej pojedynczej maszynie	33 ¹¹	—	46 ⁵⁰	—
Maszyści przy jednej specjalnej maszynie	35 ²⁶	—	30 [—]	—
Maszyści przy dwóch specjalnych maszynach	35 ³⁷	—	—	—
Maszyści przy jednej pojedynczej maszynie	31 ³⁷	26 ⁸⁴	32 ⁵⁰	33 ³³
Maszyści przy dwóch pojedynczych maszynach	35 ⁰⁴	29 ³¹	34 ⁵⁶	32 ⁶⁰
Maszyści przy jednej pojedynczej i jednej specjalnej maszynie	38 ⁴⁶	—	—	—
Maszyści przy jednej pojedynczej i dwóch specjalnych maszynach . .	37 ⁴⁶	—	—	—

	Drukarnie dzielowe i lejarnie czcionek		Drukarze gazetowe	
Maszyniści przy jednej pojedynczej maszynie i jednej tyglówce	31'89	—	33'—	—
Maszyniści przy trzech maszynach . .	33'85	31'48	—	44'—
Maszyniści przy więcej niż trzech maszynach	33'04	—	—	—
Drukarze przy jednej prasie	32'17	26'55	—	33'15
Drukarze przy dwóch prasach	32'91	26'44	—	26'—
Drukarze przy jednej tyglówce	29'80	—	—	—
Drukarze przy dwóch tyglówkach . .	30'97	—	—	—
Drukarze przy trzech albo więcej tyglówkach	31'65	32'27	—	—
Drukarze przy prasie do odbijania . .	29'—	—	34'94	—
Zarządcy w lejarniach czcionek . . .	53'48	42'15	—	—
Odlewacze czcionek przy maszynach kompletnych	39'—	35'60	—	—
Odlewacze czcionek przy Monotype . .	40'31	—	—	—
Odlewacze czcionek	36'09	30'26	—	—
Stereotypczy	36'27	29'93	44'50	40'49
Galwanoplastycy	43'07	36'13	—	—

Nadeszłe odnośnie do urlopów wywczasowych daty wykazują w cyfrach końcowych, że z 920 drukarni dzielowych udzieliło 420 (45·65%) swemu personalowi urlopów wywczasowych, a mianowicie korzystało z tego 4669 (43·9%) ze wszystkich, w drukarniach dzielowych zajętych osób. — Z 92 drukarni gazetowych udzieliło 67 (72·83%) swemu personalowi urlopów wywczasowych, z czego korzystało 1454 (78·72%) ze wszystkich w drukarniach gazetowych zajętych osób. — Jeżeli się ale weźmie wszystkie drukarnie razem, wtedy się okaże, że 487 (48·12%) drukarni udzieliło swym personalom urlopów wywczasowych, z czego korzystało 6123 (49·05%) osób.

Z objętych statystyką 12.483 towarzyszy zawodu wykazało 1734 (13·89%), że w przeciągu roku 1909 dotknęło ich wogóle 94.502 dni bezrobocia. Zatem, był każdy z 1734 towarzyszy zawodu przeciętnie przez 54·5 dnia bez pracy. Rozdzielone na ogólną liczbę 12.483 osób, okazałoby się przeciętnie na głowę blisko 8 dni bezrobocia, przyczem ale nie wliczono tutaj niezdolności do pracy, powstałej wskutek choroby.

Co wreszcie dotyczy uzyskanych dat co do przeciętnych czynszów i cen rozmaitych artykułów potrzeby i środków do życia, musi się tu stwierdzić, że, z małymi wyjątkami, okazuje się we wszystkich rubrykach, wobec cyfr badań z r. 1895, wprost nadzwyczajna podwyżka cen.

Do tej statystyki nadeszły wykazy z 260 (88·44% wszystkich), objętych statystyką płac i pracy miejscowości drukarskich.

Nagromadzony w tej statystyce materiał umożliwia — jak się okazuje z tych kilku dat — jasny pogląd na stosunki pracy drukarzy Austrii z końcem roku 1909 i będzie zapewne także w przyszłości pożądanym środkiem przy dalszych dochodzeniach.

Następne rozdziały sprawozdania dają obraz szczegółowej działalności Związku.

2. Zarząd Związku.

Zarząd Związku tworzyli w r. 1911 koledzy: Przewodniczący: Reifmüller Franciszek; I. zastępca przewodniczącego: Pochop Leopold; II. zastępca przewodniczącego: Wieser Antoni; członkowie Zarządu: Bappert Mikołaj, Berger Franciszek, Diamant Józef, Dvořák Józef, Freyler Rudolf, Hölzl Antoni, Otto Teodor, Schiegl Wilhelm, Šestak Adalbert, Spielmann M. L., Sussmann Dawid, Straas Edward; zastępcy członków Za-

rzędu Związku: Filipek August, Lorisz Jan, Nikolaus Ryszard, Schleif Rudolf, Sonnenfeld Samuel; komisya kontrolujaca; Dworak Antoni, Luksch Franciszek i Rotter Karol z Wiednia, Michel Henryk z Lincu i Němeček Wacław z Pragi.

Dnia 20. kwietnia złożył kol. Rotter Karol z powodu wyjazdu swój mandat jako członek komisji kontrolującej.

Zarząd Związku odbył w roku 1911 14 posiedzeń, a to: 23. stycznia, 16. lutego, 22. marca, 18. i 21. kwietnia, 30. maja, 5. i 31. lipca, 5. września, 10. października, 13. listopada, 5., 11. i 22. grudnia.

W ruchu korespondencyjnym z organizacjami krajowymi i zagranicznymi wpłynęło 4955 kawałków pocztowych, podczas gdy wysłano 2338 poyśleć listowych i 1584 druków, razem więc 3922 kawałków pocztowych.

Zapytań po myśli międzynarodowych postanowień odnośnie do wierności cennikowej austriackich firm, wpłynęło 395, a to: w 363 wypadkach z Niemiec, w 18 wypadkach z Austrii, w 8 wypadkach z Węgier, w 5 wypadkach z niem. Szwajcaryi, w 1 wypadku z Rumunii. Wszystkie te zapytania załatwiono, stosownie do dotychczasowej praktyki, albo w własnym zakresie działania Zarządu Związku, albo przez zarządy stowarzyszeń, w których zakresie działania dotyczące firmy się znajdowały.

Z dalszych wpływów należy wymienić następujące: Komunikaty Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego o stanie organizacji i ważniejszych zdarzeniach w zagranicznych obrębach związkowych; roczne i kwartalne sprawozdania sytuacyjne od wszystkich austriackich Stowarzyszeń związkowych; statuty i regulamina Szwajcarskiego Związku typografów; projekt postanowień dla wykazów pracy w szwajcarskim przemyśle drukarskim; sprawozdanie roczne Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego za r. 1909; formularze dla dostarczania dat co do sił i zdolności świadczeń stowarzyszeń zawodowych w roku 1910 Państwowej Komisji zawodowej; sprawozdania roczne za r. 1910: Wied. Ochotn. Towarzystwa Ratunkowego, Stow. „Typografia“ w Pradze, Wied. Towarzystwa Graficznego, Stow. „Siła“ w Krakowie, Przytuliska drukarzy i odlewaczy czcionek Wiednia, obwodu Erzgebirge-Vogtland, obwodu Bawarya, krajowej Komisji zawodowej dla niem. Tyrolu; zaproszenie Komisji zawodowej Austrii na odbywającą się w dniu 17. marca konferencję państwową zastępców centralnych związków celem zajęcia stanowiska w sporze z separatystycznymi organizacjami; zaproszenie na II. zwyczajne walne zgromadzenie Państwowego Stowarzyszenia pomocników drukarskich i giserskich Austrii w dniach 16—18. kwietnia 1911, w Wiedniu, w hotelu Holzwartha; sprawozdania roczne za r. 1910: od Stowarzyszenia zawodowego drukarzy i odlewaczy czcionek Węgier, od obwodu Szlezwik-Holsztyn, od obwodu Oberrhein, od Stowarzyszenia lipskich towarzyszy drukarskich i giserskich, od obwodu Alzacya-Lotaryngia, od Stowarzyszenia maszynistów i drukarzy Dolnej Austrii, od styryjskiego Klubu zecerów maszynowych, od Stowarzyszenia Dobroczytności dla drukarzy i odlewaczy czcionek Wiednia, od Humanitarnego Stowarzyszenia „Die Gutenberger“ w Wiedniu; ogólne statystyczne dochodzenia Stow. obw. Oberrhein; zaproszenie na jubileusz czterdziestoletniego istnienia sekcji Ołomuniec morawskiego Stowarzyszenia z prośbą o wysłanie delegata Zarządu Związku; zaproszenia wraz z kartą uczestnictwa na odbywające się dnia 9. kwietnia zwyczajne walne zgromadzenie Państw. Stowarzyszenia urzędników gazetowych Austrii; sprawozdania roczne za r. 1910: od Stowarzyszenia zapomogowego drukarzy i odlewaczy czcionek Węgier, od Stowarzyszenia Dobroczytności drukarzy w Czerniowcach, od Państw. Stowarzyszenia pomocników drukarskich i giserskich etc. Austrii, od Stowarzyszenia introligatorów, liniarzy etc. Austrii, od Związku typografów romańskiej Szwajcaryi, od Robotniczej Kasy chorych i zapomogowej w Wiedniu, od Związku niemieckich drukarzy, od szwajcarskiego Związku typografów, od Stowarzyszenia maszynistów i dru-

karzy w Czechach; kolektywna umowa pracy fińskiego Związku typografów z fińskim Związkiem pracodawców graficznych przemysłów; protokół XV. sesji Rady przybocznej robotniczej przy włoskim ministerstwie dla przemysłu i handlu; zaproszenie na odbywającą się dnia 18. czerwca w Dornbirn 25 -letnią uroczystość założenia sekcji Przedarulanii; zaproszenie i karta honorowa na odbywającą się dnia 8. lipca komers abiturientów gremialnej szkoły zawodowej drukarzy i odlewaczy czcionek Wiednia; zmienione statuty „Typografickiej Besedy“ w Czechach; siódme międzynarodowe sprawozdanie o ruchu stowarzyszeń zawodowych w roku 1909; międzynarodowy skorowidz adresów stowarzyszeń zawodowych; roczne sprawozdanie z działalności za lata 1909 i 1910 Unii robotników tkackich Austrii, jakoteż Związku Senefeldera za r. 1910; osobna odbitka sprawozdań i referatów paryskiej międzynarodowej konferencji dla zwalczania bezrobocia; prócz tego wezwanie do przyłączenia się do międzynarodowego zjednoczenia dla zwalczania bezrobocia; nowo wygotowana umowa wzajemności z włoskim Związkiem robotników książkowych, który z 1. czerwca 1911 wszedł w życie i dotyczy tylko, jak poprzednio, zapomogi w podróży i dla bezrobotnych w miejscu; pismo uroczystościowe na 60-letni jubileusz istnienia temeszwarskiego Stowarzyszenia drukarzy; odezwa wydziału robotniczego w sprawie międzynarodowej wystawy w Turynie w r. 1911, z wezwaniem do wzięcia udziału w tej manifestacji pracy i postępu (wydział robotniczy oświadcza gotowość postarania się o wszelkie możliwe udogodnienia w podróży i zniżki cen i mieszkania); prospekt eggenburskiego Towarzystwa gruntowego i budowlanego o powstającym mieście ogrodowym Eggenburg; zawiadomienie profesora politycznej ekonomii na uniwersytecie w Wiedniu dra Grünberga Karola o wydawanym przezeń czasopiśmie Archiwum dla historii socjalizmu i ruchu robotniczego“; cyrkularz Centralnego Związku austriackich stowarzyszeń konsumcyjnych o wybudowie i rozwoju ruchu konsumcyjno-współdzielczego z równocześnie nadesłaniem uchwał ostatniego Zjazdu związkowego; sprawozdanie z czynności i rachunków Stowarzyszenia „Gutenberg“ w Rumunii za 1910 i 1911; karta uroczystościowa na 40-letni jubileusz istnienia sekcji Kromieryż morawskiego Stowarzyszenia w dniu 27. sierpnia 1911; sprawozdanie gremialnej Kasy chorych drukarzy i odlewaczy czcionek Wiednia za r. 1910; sprawozdanie rachunkowe Ogólnej Robotniczej Kasy chorych i zapomogowej w Wiedniu za rok 1910; wykaz dotychczasowych świadczeń i działalności Ogólnej Robotniczej Kasy chorych i zapomogowej w Wiedniu od jej istnienia; zaproszenie na Zjazd koleżeński w Litomierzycach w dniu 24. września 1911; zaproszenie wiedeńskiego Stowarzyszenia robotników gazetowych na odbywające się w dniu 13. września 1911 zgromadzenie członków; protokół siódmego zwyczajnego walnego zgromadzenia Związku niemieckich drukarzy; pismo dziękczynne ck. inspektora przemysłowego za nadesłaną mu statystykę naszego Związku; sprawozdanie c. k. inspektora przemysłowego za dzielnicę nadzorczą I. Wiedeń; zaproszenie na Zjazd koleżeński w Budziejowicach w dniu 8. października; broszura Związku metalowców „Dokumenty separatyzmu“; 38. sprawozdanie roczne „Niemiecko-amerykańskiej Typografii“; program i karta honorowa na 40-letnią uroczystość założenia Stowarzyszenia zawodowego rękawiczników w Wiedniu w dniu 19. listopada; program i karta honorowa na 40-letnią uroczystość jubileuszową organizacji szewców Austrii, w Wiedniu, w dniu 25. listopada; sprawozdanie z ósmego kongresu Południowo-afrykańskiej Typograficznej Unii w Johannesburgu i 1 egzemplarz południowo-afrykańskiego typograficznego dziennika. — Dalsze, niewyliczone tu wpływy dotyczyły zaproszeń na rozmaite jubileusze zawodowe i uroczyste obchody kolegów z całego obrębu Związku, za co na tem miejscu wyraża się urządzającym korporacyom najgorętsze podziękowanie.

Z materiału obrad Zarządu Związku i powziętych odnosnych uchwał, jakoteż z ważniejszych zdarzeń w życiu Związku, przytaczamy w chronologicznym porządku następujące:

Na posiedzeniu Zarządu Związku z 23. stycznia leżały szczegółowe sprawozdania Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego o ruchach cennikowych w Belgii, Bułgarii i Finlandyi; w pierwszym wypadku uiszczono rozpisany przez Międzynarodowy Sekretaryat podatek; w drugim wypadku odmówiono przyzwolenia, ponieważ dotyczący Związek nie uwzględnił postanowień Międzynarodowego Regulaminu; w trzecim wypadku uchwalono również uiszczyć rozpisany podatek.

Na temże posiedzeniu podano do wiadomości Zarządu Związku pismo kolegi Edoardo Clemencicha, w którym w sposób umotywowany wymawia swoje stanowisko jako redaktor „Risveglio'a“. Wszelkie usiłowania nakłonienia kolegi Clemencicha do pozostania na swem stanowisku pozostały bez skutku i widział Zarząd Związku tylko z niechęcią jego ustąpienie, ze względu na jego długoletnią chwalebą działalność w służbie ogółu. Ustąpienie kol. Clemencicha przyjęto dlatego z żywym ubolewaniem do wiadomości i rozpisano konkurs na posadę redaktora „Risveglio'a“. Jako ostateczny termin do wnoszenia ofert oznaczono dzień 14. lutego 1911.

Na odbywające się w dniu 4. lutego, w Solnogradzie, zgromadzenie upraszał tamtejszy Zarząd Stowarzyszenia o delegowanie referenta; żądaniu uczyniono zadość przez wydelegowanie przewodniczącego Związku.

Na zapytanie, jak długo po ukończeniu 14. roku życia można udzielać wsparcia sierocie ze środków Stowarzyszenia, odpowiedziano, że dźiać się to może tylko do ukończenia ośmioletniego obowiązkuszkolnego, także wtedy, jeżeli temuż w ostatnim czasie w szkole średniej uczyniono zadość — poza tem ale nie.

Według zawiadomienia Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego, nastąpiło zupełne zlanie się „Federazione Ticinese fra i lavoratori del libro“ z „Szwajcarskim Związkiem typografów“ i nie istnieje zatem więcej jako osobna organizacya. Członkowie jej należą ale do „Schweizerischer Typographenbund'u“ po największej części tylko jako członkowie organizacyi zawodowej, to znaczy, że uiszczają tam tylko wkładki do „Ogólnej Kasy“ i mają prawo tylko do zapomogi podróźnej, zapomogi dla bezrobotnych w miejscu i kosztów przesiedlenia. W razie ich wyjazdu z obrębu „Schweiz. Typographenbundu“, wciąga się im do książki kwitowej odnośną uwagę, która, zamiast numeru kontrolnego, nosi określenie „G.-M.“ Ponieważ istniejąca dotąd osobna umowa wzajemności z tesyńskim Związkiem przez to zlanie się stała się bezprzedmiotową, zostali nasi funkcyonaryusze stowarzyszeń w stosowny sposób pouczeni o przyszłym traktowaniu członków tej organizacyi.

Na posiedzeniu z 16. lutego uchwalono przedłużyć termin do wnoszenia ofert dla obsadzenia posady redaktora „Risveglio'a“ aż do 16. marca, ponieważ do pierwszego terminu konkurs pozostał bez skutku.

Na zaproszenie Związku niemieckich drukarzy na jego odbywające się w dniu 15. maja walne zgromadzenie, uchwalono wysłać delegację; również uczyniono zadość zaproszeniu do obesiiania odbywającej się w dniu 17. marca, we Wiedniu, państwowej konferencyi zastępców związków centralnych celem zajęcia stanowiska w sporze z separatystycznymi organizacyami.

Na posiedzeniu z 22. marca uchwalono, na prośbę Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego, przyzwolić na obowiązkowe wsparcie pozostających w ruchu cennikowym belgijskich miast prowincjonalnych.

Stosownie do cyrkularza, uchwalono zalecić Stowarzyszeniom związkowym abonament czasopisma „Bildungsarbeit“, jakoteż zakupno „Dyspozycyj wykładowych“ dra Brauna Adolfa dla bibliotek.

Na zaproszenie Państwowego Stowarzyszenia pomocników drukarskich i giserskich etc. Austrii do wzięcia udziału w II.

zwyczajnem walnem zgromadzeniu, które miało się odbyć w czasie od 16—18. kwietnia, uchwalono wysłać delegata.

Ponieważ także i przedłużony do 14. marca termin do wnoszenia ofert na posadę redaktora „Risveglio'a“ upłynął bez skutku, umówiono się, w porozumieniu się z komitetem redakcyjnym, z dotychczasowym redaktorem, kolegą Clemencich'em, że tenże będzie aż do ostatecznego innego obsadzenia tej posady, prowadził dalej interymistycznie redakcję.

Na temże posiedzeniu Zarządu Związku złożyli nasi delegaci sprawozdanie z przebiegu odbytej dnia 17. marca państwowej konferencji zastępców centralnych związków, która po dojrzałej rozprawie powzięła uchwałę, którą uchwalono wydrukować z potrzebnym komentarzem w naszych organach związkowych, ażeby także i naszych członków bliżej poinformować o przebiegu przykrego sporu, który spowodował niepotrzebne rozdrobnienie zawodowych organizacyj i przez to sparaliżował tychże sprawność. Uchwalona na tejże konferencji rezolucja miała następujące brzmienie:

„Państwowa konferencya centralnych organizacyj Austrii oświadcza, że w sporze o jednolitą formę organizacyjną z separatystami Państwowa Komisya zawodowa przez przedłożone wnioski pojednawcze poważnie zadokumentowała rzetelną wolę do pokoju.

Czeszy separatysti udowodnili przez swe przeciwne wnioski, które oznaczają tylko opisanie ich pierwszych wniosków, i przez swe zachowanie się podczas obrad, że nie zdążają do pokoju na polu zawodowym. Wyrazili oni, w prostem przeciwieństwie do centralnych organizacyj, wolę obstawiania przy narodowościowym rozdziale robotników we wszystkich zakładach państwa. Przy uznaniu tych zasadniczych podstaw byłby proletaryat Austrii, mimo całej poręczonej wzajemności, w fabrykach i warsztatach narodowościowo rozdzielony i nie mógłby być ujętym w organizację.

Odmówienie żądanego przez centralistów organizacyjnie jednolitego prowadzenia strejków i zbierania potrzebnych do tego środków oznacza w swych skutkach zrezygnowanie z walki o potrzebne polepszenie stosunków pracy i płacy dla czeskiego proletaryatu i utrudnianie tejże dla całej klasy robotniczej Austrii. Ujawniające się w separatystycznych wnioskach przeciwnych tendencje przeszkadzają trwale zażegnaniu konfliktu; sprzeciwiają się najelementarniejszym pojęciom o stowarzyszeniach zawodowych i tychże walce; są one raczej zasadniczymi żądaniami najwstrętniejszego nacjonalizmu — tendencje, które proletaryat nie jednoczą, lecz wzajemnie odstręczają i dlatego kulturalnie i soealnie poważnie zagrażają.

Państwowa konferencya wyraża swe przekonanie, że odpowiedzialne czynniki czesko-słowiańskich organizacyj zawodowych i party z całą świadomością stoją bliżej narodowościowym agitacyom, aniżeli socyalnym potrzebom czeskich robotników.

Przeżto wywołuje się niebezpieczeństwa nietylko dla czeskiego, lecz i dla całego proletaryatu Austrii, które go w walce przeciwko potężnie rozwijającym się przedsiębiorcom hamują i osłabiają.

Państwowa Konferencya pochwała dlatego zerwanie wszelkich dalszych rokowań z separatystami przez Państwową Komisję zawodową i zobowiązuje centralne związki, ażeby z separatystycznymi organizacyami nie wchodziły w stosunek wzajemności i strzegły jedności organizacyj wszystkimi rozporządzalnymi środkami.

Państwowa konferencya pokłada najzupełniejsze zaufanie w jej ogólnem zastępstwie, Państwowej Komisji zawodowej, w przekonaniu, że sprawę centralnych organizacyj, jak dotąd, tak i nadal, poprowadzi ogólnie i z odpowiednią energią. Oczekuje dlatego od socyalistycznej międzynarodówki w Austrii, w interesie całego proletaryatu, najzupełniejszego poparcia w narzuconej centralnym organizacyom walce, ażeby austriackich robotników utrzymać zdolnymi do obrony i walki przeciwko wyżskowi i uciskowi.“

Na wniosek Wydziału Stowarzyszenia w Krainie, uchwalił Zarząd Związku 18. kwietnia znieść turę podróżną z Rudolfswert aż do granicy przy Skrádi odwrotnie, tak, że w przyszłości na stacyi płatniczej Rudolfswert, oprócz tur podróżnych do i z Cylei i Lublany, tylko tury graniczne do albo z Rann (Chorwacya) będą podróżnym płacone.

Na temże posiedzeniu Zarząd Związku otrzymał zawiadomienie, że główny zarządca Związku niemieckich drukarzy kol. Beyer Adolf —

który przez blisko 23 lata wspomnianemu Związkowi w wybitny sposób poświęcał swoją służbę — zmarł. Celem uczczenia pamięci kolegi, który i z nami pozostawał w żywej i przyjacielskiej korespondencji, wysłano na zarządzenie prezydium Związku telegram kondolencyjny do niemieckiego Zarządu Związku i złożono na trumnie, imieniem naszego Związku, godny tego dzielnego funkcyjariusza naszej bratniej organizacji wieniec z napisem. Niemiecki Zarząd Związku odpowiedział na to pismem dziękczynnem.

Ponieważ walne zgromadzenie Związku niemieckich drukarzy w Hanowerze w dniu 13. maja poprzedzić miała konferencya zastępców niemieckich krajów nad sprawami wzajemności, uchwalił Zarząd Związku także wziąć w tem udział i wysłał dwóch delegatów.

Również uczyniono zadość prośbie o wysłanie jednego zastępcy Zarządu Związku na jubileusz 40-letniego istnienia sekcji Ołomunic, wyznaczony na 18. czerwca.

Na posiedzeniu z 18. kwietnia uczyniono zadość także prośbie międzynarodowego sekretarza o wydanie ostrzeżenia przed wyjazdem do Serajewa, gdzie koledzy zostali zlokalizowani.

Na temże posiedzeniu omawiano także przykre organizacyjne stosunki w Zadarze, gdzie kilkunastu kolegów obecnego i poprzedniego Zarządu Stowarzyszenia wspólnie objęli drukarnię na własność, przezco okazało się zaniedbanie agend Stowarzyszenia, które groziło, że na przyszłość nie znajdą się tam więcej potrzebne osoby, któreby były gotowe poświęcić się sprawom Stowarzyszenia. Zarząd Związku widział się przeto spowodowanym zaproponować dalmatyńskim kolegom przeniesienie siedziby Stowarzyszenia do stosowniejszej miejscowości i żądać, ażeby odnośny punkt postawiono na porządku dziennym osobno zwołać się mającego walnego zgromadzenia, na które Zarządowi Stowarzyszenia zapowiedziano wysłanie delegata Zarządu Związku.

Również na temże posiedzeniu omawiano ponownie obsadzenie posady redaktora „Risveglio’a“, na którą jako jedyny kandydat zgłosił się kolega Gerin Antonio z Tryestu, którego artykuł próbny ogłoszony został w „Risveglio“ i dzień wyboru na 13. maja oznaczony.

Komitet redakcyjny „Vorwärts’u“, któremu nadesłano odnośne pismo filii Dux do zaopiniowania i dalszej uchwały, zawiadamia Zarząd Związku, że wspomniany komitet uchwalił na przyszłość nie umieszczać we „Vorwärts!“ ofert na posadę ani od towarzyszy, ani od pryncypałów i że inserenci mają być odsyłani do biur stręczenia pracy stowarzyszeń związkowych.

Ze względu na pewien wypadek — w którym pewnemu członkowi za zatraconą książkę z biblioteki stowarzyszenia przypisano jako zaległość wkładkową, z powodu czego dotyczący wniósł zażalenie do Zarządu Związku — uchwalono zalecić zarządom stowarzyszeń, ażeby na przyszłość żądania za zatracone książki biblioteczne uważano jako dług i tenże, w razie pobierania zapomogi, dotyczącemu członkowi strącano z zapomogi.

W sprawie trwającego już 21 tygodni lokaoutu litografów w Czechach, który mocno dotknął austriacki Związek Senefeldera, ofiarował się Urząd cennikowy drukarzy Austrii spróbować pośrednictwa między znajdującemi się w konflikcie stronami (organizacją towarzyszy i przedsiębiorców).

Jak nasz przewodniczący Związku, który równocześnie jest przewodniczącym ze strony towarzyszy w Urzędzie cennikowym, zawiadomił, pozostały podjęte usiłowania, niestety, bez skutku. Zarząd Związku obradował więc szczegółowo nad sprawą ewentualnej ponownej interwencji, przyczem zawiadomiono, że odzy-

wają się głosy, iż ze strony drukarzy zamało się czyni, ażeby przeszkodzić wykonywaniu litograficznych robót strejkowych w drukarstwie i aby pomóc organizacji litografów i drukarzy litograficznych do szybkiego i korzystnego ukończenia sztrefku; z tego wyłoniła się dość naprężona sytuacja między członkami obu organizacji i dlatego uchwalił Zarząd Związku zwołać skombinowane posiedzenie naszych członków Zarządu z członkami Związku Senefeldera, na które zaproszono także przewodniczącego czeskiego Centralnego Stowarzyszenia, kol. Krunerta, i jako bezparteyalnego także sekretarza Komisji zawodowej Austrii, tow. Huebnera.

Skombinowane posiedzenie odbyło się dnia 21. kwietnia i stwierdzono tam po wyczerpującem omówieniu wszystkich podniesionych żalów, że przeciw organizacji drukarzy nie można podnosić żadnego zarzutu; przeciwnie, uczyniła ona, o ile była poinformowaną, wszystko, co mogło być dla organizacji litografów korzystnem w jej walce.

Dnia 30. maja udało się naszemu przewodniczącemu Związkowi doprowadzić do porozumienia między obiema walczącemi stronami (pryncypalską i organizacją towarzyszy litografów i drukarzy litograficznych), co miało ten skutek, że walkę tę można było 6. czerwca ogłosić w Północnych i Zachodnich Czechach za ukończoną.

Na posiedzeniu Zarządu Związku z 30. maja zawiadomiono, że członek komisji kontrolującej kol. Rotter, wskutek wyjazdu, złożył 20. kwietnia swój mandat.

Na temże posiedzeniu przedłożono także wynik powszechnego głosowania na redaktora „Risveglio“ z Pobreża i z Trentino. Stowarzyszenie w Dalmacyi nie nadesłało protokołu z wyniku wyboru mimo kilkakrotnego urgowania. Kolega Gerin, który z 315 oddanych głosów otrzymał 300, ogłoszony został jako wybrany i objął swój mandat z numerem „Risveglio“ z 10. czerwca. Zachowanie się dalmatyńskiego Zarządu Stowarzyszenia skarcono i wyrażono mu z powodu jego zachowania się nagane.

Na zaproszenie na walne zgromadzenie szwajcarskiego Związku typografów w dniach 4. i 5. czerwca, w Bazylei, uchwalono odpowiedzieć pismem powitalnem.

Na temże posiedzeniu Zarządu Związku odczytano zawiadomienie dalmatyńskiego Zarządu Stowarzyszenia, że nie zgadza się z zalecaną przez Zarząd Związku zmianą statutu, zmierzającą do przeniesienia siedziby Stowarzyszenia, i że trudno będzie znaleźć w innej miejscowości Dalmacyi potrzebną ilość odpowiednich ludzi do złożenia Zarządu Stowarzyszenia. Jeżeli będzie się miało odbyć walne zgromadzenie, zostanie o tem Zarząd Związku zawiadomiony, ażeby mógł potem wysłać swego delegata do Zadaru.

Również na temże posiedzeniu skarżono się na to, że szereg stowarzyszeń, wbrew swemu zobowiązaniu, nie zawiadamia Zarządu Związku ani o odbyciu się zgromadzeń, ani o przebiegu swych walnych zgromadzeń. Wyrażono życzenie, że zarządy stowarzyszeń mają zadanie, od czasu do czasu nadsyłać organowi związkowemu „Vorwärts!“ sprawozdania o ważniejszych zdarzeniach. Odnosi się to w szczególności do polskich i włoskich kolegów.

Na zaproszenie na odbywającą się w dniu 18. czerwca, w Dornbirn 25-letnią uroczystość założenia sekcji Przedarulania, odpowiedziano przez wysłanie pisma gratulacyjnego.

Na temże posiedzeniu zawiadomiono, że zmienione statuty Centralnego Stowarzyszenia drukarzy i odlewczy czcionek Czech „Typografická Beseda“, 24. maja 1911, otrzymały aprobatę władz.

Włoski Związek robotników książkowych przedłożył nową umowę o wzajemności, która z dniem 1. czerwca 1911 weszła w życie i która — jak i poprzednia — rozciąga się tylko na zapomogę w podróży i dla bezrobotnych w miejscu. Zawarte jest w niej postanowienie, że karencyja dla pobierania obu zapomóg wynosi 52 tygodni; z karencyi dla pobierania zapomogi dla bezrobotnych w miejscu musi być zapłaconych 26 tygodni w tym obrębie Związku, w którym członek zgłasza się po zapomogę.

Na posiedzeniu Zarządu Związku z 5. lipca nadeszła radosna wiadomość, że koledzy Reifmüller i Schiegl wybrani zostali posłami do austriackiego parlamentu. Obaj koledzy oświadczyli, że także w czasie wykonywania swego mandatu poselskiego, o ile to możliwe, chcą poświęcać swe usługi Związkowi, że jednak na czas pobierania dyet, rezygnują ze swych poborów. Zaznaczono potrzebę, ażeby kolega Reifmüller zatrzymał swój mandat jako przewodniczący Związku — na co tenże się zgodził; następnie uważano za rzecz absolutnie nieodraczalną: natychmiastowe przyjęcie odpowiedniego kolegi do pomocy kancelaryjnej, ponieważ nie można obecnie dopiero rozpisywać konkursu na posadę trzeciego urzędnika i wyczekiwać, aż prawybór tegoż przeprowadzony zostanie. Musi się więc stworzyć to prowizorium, ażeby dotyczący kolega mógł być przez kol. Schiegla, jeszcze przed obradami parlamentu, wprowadzony w swoje agendy. Na posadę tę został więc zaproponowany członek Zarządu Związku kol. Hölzl i jednomyślnie wybrany. Kol. Hölzl objął swoją posadę 10. lipca 1911.

Na wniosek komitetu redakcyjnego „Risveglio“¹ a, uchwalił Zarząd Związku, z 1. października 1911 podwyższyć honorarium redakcyjne z K 5 za stronę na K 7.50. Ta 50%-owa podwyżka honorarium redaktorskiego ma ale zastosowanie przy wszystkich czterech organach związkowych, gdyż dotychczasowe honorarium dawno już nie odpowiada rzeczywistym stosunkom. Równocześnie jednak wyrażono żądanie lepszego wykształcenia organów związkowych.

Na złe stosunki organizacyjne dalmatyńskiego Stowarzyszenia nadeszły znowu wielorakie zażalenia i radził mianowicie Zarząd Stowarzyszenia na Pobrzeżu Zarządowi Związku szybką interwencję w Zadarze celem zaprowadzenia porządku. Ponieważ Zarząd Stowarzyszenia w Zadarze dotychczas jeszcze się nie zgodził na zwołanie walnego zgromadzenia, a także i urgensy filii Splint nie zdołały zapobiedz temu złemu stanowi, przeto postanowiono jeszcze raz energicznie zażądać zwołań walnego zgromadzenia i wysłać delegata Zarządu Związku do Zadaru, a ewentualnie także do innych miejscowości drukarskich Dalmacyi, do którego ma się przyłączyć także delegat z Tryestu.

Na posiedzeniu z 31. lipca omawiał zastępca przewodniczącego kol. Pochop przysły stosunek posłów kol. Reifmüllera i Schiegla, którzy, zrzekając się swych poborów, oświadczyli, że i nadal poświęcać będą swe usługi Związkowi. Po wyczerpującej i wszystkie okoliczności rozważającej dyskusyi, uchwalił Zarząd Związku jednomyślnie następujące prowizorium: „Kolegom Reifmüllerowi i Schieglowi zastanawia się pobory związkowe na czas pobierania przez nich dyet za wykonywanie mandatów jako posłów do parlamentu, z wyraźnem zaznaczeniem, że przeto nie zostaną dotknięte postanowienia pragmatyki służbowej ze względu na karencyje i na inne należne im udogodnienia.“ Równocześnie zaznaczono, że Zarząd Związku zastrzega sobie na później wynagrodzenie obu kolegów za ich pracę.

Na temże posiedzeniu Zarządu Związku przedłożono zapytanie z Liberca, czy pomocnik, który od lat 10 pracuje na maszynie do odlewania i ubiega się obecnie o uzyskanie świadectwa nauki, mógłby być także przy-

jętym do Stowarzyszenia. Ze względu na uchwałę Zarządu Związku z 2. stycznia 1908, odpowiedziano na zapytanie przecząco. Dotycząca uchwała brzmiała:

„Nienależycie wypisani pomocnicy w drukarniach i leżarniach czcionek nie mogą w regule być przyjęci do Stowarzyszenia drukarzy i odlewaczy czcionek Austrii.“

Na pismo, dotyczące pobierania zapomogi dla chorych w czasie urlopu, uchwalono w zasadzie:

„Za dni choroby, przypadające na czas udzielonego i płaconego przez zakład urlopu, nie należy wypłacać zapomogi dla chorych.“

Na temże posiedzeniu Zarządu Związku mógł wysłany do Dalmacji sekretarz Związku kol. Dvořáček — który w towarzystwie redaktora „Risveglio'a“ z Tryestu uczestniczył w odbytem dnia 16. lipca, w Zadarze, w walnem zgromadzeniu dalmatyńskiego Stowarzyszenia — zawiadomić, że zgromadzenie to wielką większością uchwaliło przeniesienie siedziby Stowarzyszenia do Splintu i że dokonano odnośnej zmiany statutu. Aż do aprobaty tejże polecono dotychczasowemu Zarządowi Stowarzyszenia dalsze prowadzenie agend Stowarzyszenia.

Na posiedzeniu z 5. września uchwalono uczynić zadość zaproszeniu do wzięcia udziału w Zjeździe koleżeńskim w Litomierzycach w dniu 24. września przez wysłanie delegata.

Na temże posiedzeniu zajmował się Zarząd Związku rekuresem członka kol. Pribyla Emanuela z Lincu, który zwraca się przeciwko uchwale Wydziału górno austriackiego Stowarzyszenia z 22. lipca 1911 i którą wspomnianemu członkowi dalszą wypłatę dotychczas pobieranej zapomogi inwalidowej, na podstawie § 133 Uchwał Zjazdów związkowych, zasystowano. Po dokładnem zbadaniu stanu rzeczy, uchwalił Zarząd Związku jednomyślnie odrzucić rekurs, ponieważ kolega Pribyl, jako podurzędnik przy górnoaustriackim Wydziale krajowym, pobiera dochody, które miejscowe minimum przewyższają. Wspomniany kolega oświadczył w dalszych, do Zarządu Związku wystosowanych podaniach, że musi zaprotestować przeciw tej uchwale i apelować do Zjazdu związkowego; odłożono więc protest do najbliższego Zjazdu związkowego. Kolegę Pribyla ale zawiadomiono, że jako przeniesiony napowrót w stan czynny, obowiązany jest uiszczać wkładki do górnoaustriackiego Stowarzyszenia.

Zaproszeniu na Zjazd partyjny niemieckiej socjalno-demokratycznej partii robotniczej Austrii, którego obrady naznaczono na dzień 29. października i dni następne, uczyniono zadość przez wysłanie delegata.

Następnie omawiano separatystyczne dążenia poszczególnych członków we Wiedniu, a także i w innych miastach prowincjonalnych, poczem uchwalono poświęcać tym dążeniom szczególną uwagę i przeciwko ewentualnym wybrykom wystąpić w odpowiedni sposób.

Według zawiadomienia Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego, zamknięto Bośnię i Hercegowinę dla podróżnych. Członków naszego Związku wezwano dlatego w organach związkowych pod dniem 14. września, ażeby ofert stamtąd nie przyjmowali. Zarządców stacyj podróżnych upraszano, by nie wysyłali podróżnych do Bośni i Hercegowiny. Ponieważ, według dalszego zawiadomienia Międzynarodowego Sekretaryatu drukarskiego, po krótkim czasie przyczyny zostały usunięte, zamknięcie granicy zostało z dniem 27. września zniesione.

Zaproszeniu na Zjazd koleżeński w Budziejowicach w dniu 8. października uczyniono zadość przez wysłanie delegata.

Na posiedzeniu Zarządu z 10. paźdz., na nadeszłe zapytania w sprawie wszczęcia akcyi celem uzyskania dodatków drożyżnianych, uchwalono zawiadomić koła koleżeńskie, że w tym względzie należy postępywać według oficyn; akcyj, które wykraczają przeciwko cennikowi, należy jednak bezwarunkowo unikać. O sposobie przeprowadzenia, jakoteż o wyniku, należy zawiadomić Zarząd Związku.

Ponieważ, według nadeszłych z Serajewa zawiadomień, istniało tam niebezpieczeństwo rozłamu Stowarzyszenia, upraszał Międzynarodowy Sekretaryat nasz Zarząd Związku o interwencję na miejscu; żądaniu temu jednak odmówiono.

Na prośbę Centralnego Komitetu Szwajcarskiego Związku typografów, wydano z powodu konfliktu w kantonie Tessin ostrzeżenie przed przyjazdem tamże.

Na posiedzeniu z 13. listopada zawiadomił przewodniczący Zarządu Związku, że ruch za dodatkami we wszystkich prowincjach jest w toku i że są widoki, iż pod pewnymi warunkami uzyskane zostaną ogólne dodatki w drodze rokowań między zastępcami organizacji towarzyszy, jakoteż i pryncypałów.

Tą samą sprawą zajmowało się także posiedzenie Zarządu z 5. grudnia, na którym powzięto stosowne uchwały i, oprócz dwóch członków Zarządu Związku, wyznaczono jeszcze po jednym delegacie czeskiego i morawskiego Stowarzyszenia do przystąpienia do rokowań z zastępcami organizacji pryncypałów. Nasi zastępcy zostali do tego przez Zarząd Związku wyposażeni w jaknajdalej idące pełnomocnictwo.

Na posiedzeniu z 5. grudnia obradowano także nad tem, jakieby wynagrodzenie przyznać kolegom posłom Reifmüllerowi i Schieglowi, którzy w sposób bezinteresowny swój cały wolny czas poświęcali sprawom Związku, za ubiegłe półrocze. Uchwalono przyznać każdemu z kolegów K 500 tytułem remuneracyi.

Na posiedzeniu Zarządu Związku z 11. grudnia zawiadomił przewodniczący Związku o wyniku odbytych w sobotę 9. grudnia obrad naszych delegatów z delegatami Państwowego Związku austr. właścicieli drukarni w sprawie ogólnych dodatków drożyżnianych, które po długo trwającym posiedzeniu doprowadzone zostały do końca. Jeżeli wynik nie jest całkiem pomyślny, to jednak nazwać go można zadowalającym. Poczynione ugody przyjął Zarząd Związku do wiadomości i uchwalono przede wszystkim główne punkty ogłosić natychmiast w organach związkowych i zupełne ugody w drodze cyrkularza podać do wiadomości zarządom stowarzyszeń. Cykularz ten miał następujące brzmienie:

„Szanowny Zarządzie Stowarzyszenia!
Szanowni Koledzy!

Dnia 9. grudnia 1911 zeszli się zastępcy pryncypałów, panowie Holzhausen, Reisser (Wiedeń), Karafiat (Berno), Wiesner (Praga), z zastępcami towarzyszy, kolegami Reifmüllerem, Wieserem (Wiedeń), Krunertem (Praga), Thurnerem (Berno), na konferencję w sprawie dodatków drożyżnianych.

Konferencya rozpoczęła się o godzinie 11. przedpołudniem i skończyła się o 10. wieczorem.

Ułożono następującą umowę:

I. Wszyscy towarzysze, którzy są zatrudnieni w pewnych pieniądzech, otrzymują z 1. stycznia 1912 następujące dodatki:

1. Towarzysze stojący na jednym z obecnych minimów posuwają się według cennika.

2. Towarzysze, wynagradzani aż do 1 korony ponad obecne minimum miejscowe lub dla nowo wypisanych, otrzymują 1 koronę dodatku.

3. Towarzysze, wynagradzani aż do 5 koron ponad obecne minimum miejscowe (bez dodatków procentowych), otrzymują 2 korony dodatku :

4. Towarzysze, wynagradzani wyżej ponad to, otrzymują 1 koronę dodatku.

5. Tym towarzyszom, którzy w przeciągu czasu od 1. lipca do 31. grudnia 1911 otrzymali dodatki, wlicza się wymiar dodatków w przyznane obecnie dodatki.

6. Towarzysze, którzy w czasie od 1. stycznia do 30. czerwca 1911 otrzymali dodatku najmniej 2 korony, otrzymają obecnie, bez względu na kategorię, 1 koronę dodatku.

II. Kierownictwo towarzyszy oświadcza, iż wpływać będzie w drodze cyrkularza na towarzyszy i na zgromadzeniach na wszystkich towarzyszy, ażeby, odpowiednio do dobrowolnie przyznanych dodatków drożynianych, zwiększyli wydatność pracy.

III. Kierownictwo towarzyszy oświadcza dalej, iż starać się będzie, ażeby wybór mężów zaufania odbywał się z pośród starszych członków personalu.

Jeżeli pryncypał przypuszcza, że wybrany mąż zaufania z góry okazuje się nieodpowiednim do przyjętej funkcji, to ma prawo uskarżyć się u przewodniczącego pryncypałów przynależnego Sądu polubownego. Tenże, wspólnie z przewodniczącym towarzyszy, zbada wypadek i, jeżeli skarga okaże się uzasadnioną, zarządzi towarzysze nowy wybór w drodze organizacji.

IV. Zastępcy towarzyszy oświadcza gotowość użyczenia pryncypałom zastępstwa w Komitetach Stręczenia pracy.

Dotyczący funkcjonaryszce pryncypalscy mają prawo załatwiania wnoszonych przez pryncypałów skarg na Komitecie i zawiadamiania kierownika Stręczenia pracy wprost o życzeniach. W szczególności powinni poszukujący towarzyszków pryncypałów mieć prawo wglądania do list bezkondycyjnych w lokalu Stręczenia pracy, w celach angażowania. Natomiast wykluczony jest udział pryncypałów w obradach Komitetu Stręczenia pracy, jeżeli omawiane są wnioski na ukaranie towarzyszy.

Zastępcy pryncypałów oświadcza, iż użyją całego swego wpływu, ażeby ogół pryncypałów używał Stręczenia pracy.

V. Towarzysze oświadcza gotowość popierania, pryncypałów przeciwko brudnym konkurentom w następującem znaczeniu:

Jeżeli honorowe instytucje pryncypałów stwierdzą jaskrawy wypadek niepryzwoitego podbijania cen, mają prawo uczynienia wniosku na zblokowanie dotyczącej drukarni.

Dwie przez pryncypałów oznaczone osoby zaufane i dwie ze strony towarzyszy zbadają sprawę i są potem uprawnione orzec blokadę. Pozbawionych przeto pracy robotników i robotnice należy możliwie prędko umieścić w innych oficynach. Aż dotąd, otrzymują z organizacji towarzyszy swą pełną płacę tygodniową; do kosztów zapomogi przyczynia się każda organizacja po połowie.

W ugodzie nie może być — ponieważ jednogłośnie uchwalona — nic zmienionem; należy ją przeto tylko przyjąć do wiadomości.

Z koleżeńskim pozdrowieniem!

Za Zarząd Związku:

Franciszek Reifmüller, przewodniczący."

Na posiedzeniu Zarządu Związku z 11. grudnia zdawał sprawę przewodniczący Związku z odbytej 8. grudnia, we Wiedniu, konferencji z dwoma delegatami lwowskich kolegów i dwoma pryncypałami w sprawie zmiany postanowień cennika dla dziennych gazet we Lwowie. Ponieważ przez ustawienie maszyn do składania okazała się zmiana warunków pracy i we Lwowie pod tym względem nie udało się osiągnąć porozumienia, odbyły się pod prezydencją przewodniczących Urzędu cennikowego te obrady we Wiedniu, które jednakże także do żadnego nie doprowadziły rezultatu. Wobec tego mają się odbyć dalsze obrady przed Sądem polubownym we Lwowie.

Dnia 22. grudnia odbyło się znowu posiedzenie Zarządu Związku, które miało się zajmować sprawą dodatków; tym razem tkwiła ale przyczyna w grubem naruszeniu dyscypliny większości czerniowieckich kolegów, którzy własnowolnie, nie uwzględniając § 186. Art. IV. Uchwał Zjazdów związkowych, postawili żądania i w ośmiu oficynach zastrejkowali. Po wyczerpujących obradach uchwalił Zarząd Związku, że od wykluczenia

tych kolegów na razie z zastrzeżeniem odstąpić należy, ponieważ konflikt tymczasem zażegnano. Ponieważ z krótkiego telegramu, w którym donoszono o zażegnaniu strejku, nie było widocznem, jak to zażegnanie przyszło do skutku, zastrzega sobie Zarząd Związku poczynienie dalszych statutowych kroków. Do Zarządu Stowarzyszenia w Czerniowcach wysłano następujące pismo:

„23. grudnia 1911.

Do Pana Rudolfa Gaidoscha

Przewodniczącego Stowarzyszenia drukarzy i odlewaczy czcionek Bukowiny

Czerniowce.

Szanowny Kolego!

Zarząd Związku miał wczoraj na nadzwyczajnem posiedzeniu sposobność zajęcia stanowiska do niesłychanego złamania zawodowej dyscypliny, którego się dopuścili w ostatnich dniach czerniowscy koledzy przez swój samowolny postępek w sprawie zainicjowanego przez Zarząd Związku ruchu celem uzyskania ogólnych dodatków.

Jakkolwiek Zarząd Związku w swym cyrkularzu, dotyczącym ruchu za dodatkami, z 12. października 1911, wyraźnie zaznaczył, że akcyj, które wykraczają przeciw cennikowi, bezwarunkowo unikać należy; jakkolwiek w drugim cyrkularzu Zarządu Związku z 24. listopada 1911 zwrócono uwagę na to, że po 10. grudnia 1911 Zarządy Stowarzyszeń otrzymają dalsze wskazówki, których bezwarunkowo wyczekiwać należało, zanim jakiekolwiek środki mogły być użyte przez poszczególne koła koleżeńskie; mimo, iż § 7. statutu Związku zobowiązuje Stowarzyszenia związkowe do poddawania się uchwałom Zjazdu związkowego, jakoteż Zarządu Związku: uznali koledzy, ignorując wszelką dyscyplinę, za wskazane, wznieść się ponad te względy i pod pozorem odmówienia dodatków zainscenować strejk w 8 czerniowieckich drukarniach, chociaż, według §§ 185 i 186 uchwał Zjazdów związkowych, własnowolne zarządzania poszczególnych członków lub całych personalów pod żadnym warunkiem miejsca mieć nie mogą i przedtem wyczekiwać należy zarządzeń Zarządu Związku, którego wskazówkom bezwarunkowo poddać się należy. — Zamiast Zarząd Związku, jak to potrzebnem było, w tym celu wprzód zawiadomić, postawiono go przed dokonany fakt strejku, o którym zawiadomiony został naprzód przez organizację pryncypałów, poczem dopiero nadszedł telegram przewodniczącego bukowińskiego Stowarzyszenia, awizujący wybuchły właśnie co strejk. Gdy na to przewodniczący Związku zwrócił przewodniczącemu Stowarzyszenia Gaidoschowi telegraficznie uwagę na to, że zawarte we Wiedniu między zastępcami naszego Związku i zastępcami Państwowego Związku pryncypałów umowy obowiązują wszystkie kraje koronne i kolegom dano wskazówki do podjęcia napowrót pracy, nadesłał przewodniczący Stowarzyszenia kol. Gaidosch telegraficzną odpowiedź, że dana wskazówka wywołała między kolegami wielkie rozgoryczenie i podjęcie napowrót pracy po wiedeńskiej ugodzie jest niemożliwem.

To ostre wzbranianie się przestrzegania dyscypliny spowodowało Zarząd Związku do osobnego zebrania się w tym celu, ażeby chwycić się najostrzejszych środków przeciwko bukowińskiemu Stowarzyszeniu. Według § 5 statutu Związku, alinea c), byłoby natychmiastowe wykluczenie Stowarzyszenia ze Związku uzasadnione; od tego odstąpiono na razie tylko ze względu na okoliczność, że tymczasem, według telegramu kol. Gaidoscha, który zupełnie krótko tylko zawiadamia o zażegnaniu strejku i o podjęciu napowrót pracy, sytuacja się zmieniła, którą ale dopiero całkiem ocenić będzie można, jeżeli Zarządowi Związku znane będą bliższe okoliczności.

Zarząd Związku uchwalił ale, przy zastrzeżeniu ostrzejszych środków, wyrazić Zarządowi Stowarzyszenia, za urągający wszelkiej dyscyplinie postępek, który szkodzi znaczeniu Związku i jego zastępców poniżej w powadze, najostrzejszą nagana.

Za Zarząd Związku:

Dvořáček Józef Reifmüller Franciszek
sekretarz. przewodniczący.“

Pod dniem 31. grudnia wystosował Zarząd Stowarzyszenia drukarzy i odlewaczy czcionek Bukowiny w Czerniowcach do Zarządu Związku pismo, w którym tenże Zarząd Stowarzyszenia i tamtejsza Komisja cennikowa założyły protest przeciwko ugodzie, zawartej przez kolegów Reif-

müllera, Wiesera, Krunerta i Thurnera, w dniu 9. grudnia 1911, z zastępcami organizacji pryncypałów, i w którym odmawiają kolegom Krunertowi i Thurnerowi prawa czynienia lub przyjmowania w ich imieniu propozycji i zawierania w ich imieniu wiążących umów. Również odmówiono w tym proteście Zarządowi Związku prawa przenoszenia powierzonych mu funkcji poufnych na inne osoby. — Równocześnie z tem nadeszło do Zarządu Związku szczegółowe przedstawienie przyczyn strejku.

Dla zupełności musi się tu — jakkolwiek nad tym protestem dopiero na odbytem w dniu 30. stycznia 1912 posiedzeniu Zarządu można było obradować — zaznaczyć, że Zarząd Związku oświadczył, iż jak przedtem tak i teraz stoi na stanowisku swej dnia 22. grudnia powziętej uchwały i że najbliższy Zjazd związkowy będzie jeszcze miał sposobność szczegółowego zajmowania się tą sprawą. Do czerniowieckiego Zarządu Stowarzyszenia wysłano jednak następującą odpowiedź:

„Wiedeń, 31. stycznia 1912.

Do Pana Rudolfa Gaidoscha, przewodniczącego Stowarzyszenia

Czerniowce.

Szanowny Panie Kolego! Zarząd Związku przyjął na swem wczorajszym posiedzeniu wysłany doń pod datą 31. grudnia 1911 protest do wiadomości, nie doszedł jednakże, na podstawie Pańskiego dodatkowego przedstawienia zajętego w ruchu o dodatki stanowiska czerniowieckich kolegów, do tego, ażeby coś zmienić ze swej uchwały, wyrażającej naganę.

Pozostawia się, do woli Szanownemu Zarządowi Stowarzyszenia, wnieść protest ewentualnie do najbliższego Zjazdu związkowego.

Z koleżeńskim pozdrowieniem

Za Zarząd Związku:

Dvořáček Józef Reifmüller Franciszek
sekretarz. przewodniczący.“

W przeciwieństwie do tego wypadku, wzbranił się w Górnej Austrii pryncypałowicie od respektowania uchwalonych we Wiedniu, 10. grudnia 1911, między zastępcami obustronnych organizacji umów. Zarząd Związku uchwalił przeto, na swem dnia 22. grudnia odbytem posiedzeniu, polecić górnoaustriackiemu Zarządowi Stowarzyszenia, ażeby wszystkimi stojącymi mu do rozporządzenia środkami dopomógł do wyegzekwowania wspomnianej umowy.

Na temże posiedzeniu Zarządu Związku można było jeszcze z zadowoleniem przyjąć do wiadomości, że władza aprobować wreszcie zmianę statutu dalmatyńskiego Stowarzyszenia i że zatem nic już nie stoi na przeszkodzie przeniesieniu siedziby tego Stowarzyszenia do Splintu. Nastąpi ono 1. stycznia 1912.

Oprócz naprowadzonych tu zdarzeń, było przedmiotem obrad na posiedzeniach Zarządu wysyłanie delegatów do rozmaitych walnych zgromadzeń stowarzyszeń związkowych i w sprawach organizacyjnych, jakoteż cennikowych; dalej badanie spornych wypadków zapomogowych, jakoteż rozmaite wewnętrzne sprawy organizacyjne.

Z krajowemi i zagranicznemi organizacjami zawodowemi, jakoteż pokrewnych zawodów, utrzymywano obszerną pisemną korespondencję i musi się tu zaznaczyć, że, z bardzo małymi wyjątkami, funkcyonaryusze wszystkich tych organizacji z największą ochotą współdziałali, ażeby umożliwić nam nienaganne wykonywanie wszystkich obowiązków.

Oдноśnie do finansowej gospodarki Zarządu Związku, odsyłamy przede wszystkim do bezpośrednio następującego tu Zamknięcia rachunkowego, następnie do Wykazu majątku Związku, jakoteż do Sprawozdania komisji kontrolującej.

Część II. zawiera statystykę rozmiarów i składu Związku, jakoteż ruchu członków, dalej czynności Stowarzyszeń związkowych pod względem organizacyjnym i agitacyjnym, jak również na polu kształcenia się i stręczenia pracy, następnie przegląd znajdujących się w obrębie Związku maszyn do składania i zatrudnionych na nich osób, jakoteż wykaz cennikowych i niecennikowych drukarni; szczegółowe zestawienie zaszłych w roku sprawozdawczym zastanowień pracy i innych konfliktów, wreszcie w tej części sprawozdania traktowane są szczegółowo ogólny obrót kasowy i działy zapomogowe Stowarzyszeń związkowych ze szczególnem uwzględnieniem scentralizowanych zapomóg w roku ubiegłym. Dział III. zawiera znowu pogląd wstecz na ogólny obrót kasowy Stowarzyszeń związkowych od czasu tychże założenia. Dział IV. zawiera brzmienie umów wzajemności, jakoteż sprostowany na podstawie nowych umów spis pozostających z naszym Związkiem w stosunku wzajemności zagranicznych Związków i umówione z nimi karencyje do pobierania rozmaitych zapomóg.

ROZCHÓD

Wkładki do Związku od Stowarzyszeń:		K	h	K	h
w Czechach	13991	22			
na Bukowinie	539	96			
w Dalmacyi	279	36			
" Galicyi	3884	40			
" Karyntyi	567	58			
" Krainie	689	98			
na Pobrzeżu	1769	12			
" Morawach	3658	78			
w Dolnej Austrii	23525	80			
" Górnej Austrii	1513	86			
" Salmogrodzie	431	18			
na Śląsku	1319	—			
w Styrii	2112	22			
" Tyrolu-Przedarlunii	1470	08			
" Trentino	327	96	56080	56	
Odsłatki od majątku:					
Procent Pocz. Kasy Oszczędności za r. 1910 ..			1093	30	
Różne:					
Ze sprzedaży druków (cenników itd.)	133	80			
Zwrócona kaucya za międzymiast. telefon	50	—			
Inne	—	40	184	20	
Razem przychód ..					
			57358	06	
Stan majątku z dniem 31. grudnia 1910					
			35514	56	
Razem rozchód ..					
			92872	62	

PASYWA

	K	h
Wkładka Pocztowej Kasy Oszczędności	24037	61
Gotówka w kasie	1790	61
	25828	22
Stan majątku wedle ksiąg z 31. grudnia 1911	25828	22

Prócz tego posiada Związek inwentarz w przybliżonej wartości K 4500.— i archiwum w przybliżonej wartości K 1650.—. Rewidowano i znaleziono w porządku: 16zef

Rewidowano i znaleziono w porządku:
Antoni Dworak, Franciszek Łukasz, (Wiedeń), Henryk Michel (Linc).

Józef Dwořáček
kasyer Związku.

5. Sprawozdanie Komisji kontrolującej.

Działalność Komisji kontrolującej rozciągała się w ubiegłym roku sprawozdawczym na cztery kwartałne rewizje i jedno niespodziewane szkontrum kasowe. Rewizje kwartałne przeprowadzane były — na odmiannę — w obecności kolegów Michela Henryka (Linc) i Němečka Wacława (Praga) wspólnie z zamieszkałymi w Wiedniu członkami Komisji kontrolującej; niespodziewane szkontrum Kasy przeprowadzili ostatnio wymienieni sami.

20. kwietnia 1911 złożył kol. Rotter Karol, wskutek wyjazdu z Wiednia, swój mandat do Komisji kontrolującej i pozostali w tejsze ze strony wiedeńskich kolegów tylko koledzy Dworak Antoni i Luksch Franciszek.

Ponieważ przy wszystkich przeprowadzonych rewizjach znaleziono książki, dokumenta, jakoteż gotówkę kasową, zawsze we wzorowym porządku, to wyrażamy na tem miejscu obu urzędnikom Związku, kolegom Dvořáčkowi Józefowi i Schieglowi Wilhelmowi, jakoteż koledze Hölzlowi Antoniemu, za ich w każdym względzie dodatnią i tylko w interesie członków Związku wykonywaną działalność, podziękowanie i uznanie.

Wiedeń, w kwietniu 1912.

Antoni Dworak

przewodniczący Komisji kontrolującej.

II. Statystyka.

1. Obszar Związku.

Do „Związku Stowarzyszeń drukarzy i odlewaczy czcionek oraz pokrewnych zawodów Austrii” z siedzibą w Wiedniu, pod przewodnictwem kol. *Franciszka Reifmüllera*, należało w roku 1911 następujących 15 Stowarzyszeń:

1. „*Centralne Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Czechach, Typografická Beseda*” z siedzibą w Pradze. — Stowarzyszenie to miało 37 filii, a mianowicie: w Aussig, Czeskiej Lipie, Briix, Budziejowicach, Chrudimie, Dux, Chebie, Friedland, Gablonz n. N., Graslitz, Hohenelbe, Jiczynie, Młodym Bolesławiu, Kaaden, Karlsbadzie, Kladnie, Kolinie, Komotowie, Königgrätz, Kutnejhorze, Laun, Litomierzycach, Marienbadzie, Pardubicach, Pilźnie, Pisek, Raudnicach, Libercu, Rokycanie, Rumburgu, Zatecu, Taborze, Cieplicach, Tyczynie, Trutnowie, Warnsdorf i Winterbergu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie jeszcze członków w następujących 49 miejscowościach: Auscha, Beneszowie, Bischofteinitz, Czeskim Brodzie, Czech, Trybowie, Brandeis n. E., Braunau, Czaslau, Chelczic, Chocieborzu, Niem. Brodzie, Żel. Brodzie, Eule, Hlińsko, Hohenmauth, Horzicach, Horzowicach, Hronov, Humpoletzu, Jaromierzu, Kamnitz n. Lipa, Klattau, Kralowicach, Kralup, Milewsko, Nachodzie, Nowym Benatku, Neubidschow, Neuhaus, Nimburgu, Pilgramie, Podiebradzie, Policzka, Prachaticach, Przelauz, Rakonicach, Reichenau, Czerw. Kościelec, Schlan, Schüttenhofen, Selčan, Semilu, Starckenbach, Steinschönau, Turnowie, Velwarn, Weisswasser, Wildenschwert i Wodnian. — *Stacyj płatniczych dla podróży* istniało 9: w Budziejowicach, Chebie, Pardubicach, Pilgramie, Pilźnie, Pradze, Libercu, Cieplicach, Tyczyn-Bodenbach. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Karol Krunert*.

2. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek na Bukowinie w Czerniowcach*” z siedzibą w Czerniowcach. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 8 miejscowościach: Gurahumorze, Kimpolungu, Radowcach, Sadagórze, Serecie, Storożyniu, Suczawie i Wyżnicy. — *Stacyę płatniczą dla podróży* miało 1: w Czerniowcach. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Rudolf Gaidosch*.

3. „*Società dei Tipografi Dalmati*” z siedzibą w Zadarze. — Stowarzyszenie miało 4 filie: w Cattaro, Raguzie, Sebenico i Splincie. — *Stacyę płatniczą* miało 1: w Zadarze. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Simeone Candia*.

4. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek oraz pokrewnych zawodów dla Galicji, Wielkiego Księstwa Krakowskiego i Bukowiny „Ognisko” we Lwowie*, z siedzibą we Lwowie. — Stowarzyszenie miało 2 filie: w Krakowie i Przemyślu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 20 miejscowościach: Bochnia, Brody, Brzeżany, Chrzanów, Czerlany, Drohobycz, Gródek, Jasło, Kołomyja, Krosno, Nowy Sącz, Rzeszów, Stanisławów, Tarnobrzeg, Tarnopol, Tarnów, Wadowice, Zaleszczyki, Złoczów i Żółkiew. — *Stacyj płatniczych dla podróży* istniało 7, a to: w Kołomyi, Krakowie, Lwowie, Przemyślu, Rzeszowie, Stanisławowie i Tarnowie. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kol. *Julian Obirek*.

5. „*Stowarzyszenie drukarzy w Karyntyi*” z siedzibą w Celowcu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 4 miejscowościach: Spittal nad Drawą, St. Veit nad Glan, Villach i Wolfsberg. — *Stacyj płatniczych dla podróży* było 2: w Celowcu i Villach. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Józef Pichler*.

6. „*Stowarzyszenie drukarzy w Krainie*” z siedzibą w Lublanie. — Stowarzyszenie to miało nadto członków w następujących 7 miejscowościach: Adelsberg, Gottsche, Gurkfeld, Idria, Krainburg, Rudolfswert i Stein. — *Stacyj płatniczych dla podróży* było 2: w Lublanie i Rudolfswert. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Leopold Werzak*.

7. „*Società dei Tipografi del Litorale*” z siedzibą w Tryeście. — Stowarzyszenie miało 9 filii: w Abbazyi, Capodistria, Gorycyi, Gradysce, Lussinpiccolo, Muggia, Parenzo, Poli i Rovigno. Prócz tego miało Stowarzyszenie członków jeszcze w następujących 2 miejscowościach: Lovrana i Pisino. — *Stacyj płatniczych dla podróży* było 4: w Abbazyi, Gorycyi, Poli i Tryeście. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kol. *Emilio Canetto*.

8. „Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek na Morawach“ z siedzibą w Bernie. — Stowarzyszenie miało 9 *filii*: w Hohenstadt, Kromieryżu, Olomuńcu, Morawskiej Ostrawie, Mähr. Schönbürg, Nowym Tyczynie, Przerowie, Prošnicach i Znojmie. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 32 miejscowościach: Bärn, Blansko, Datschitz, Eibenschitz, Frydek, Gaya, Gewitsch, Holleschow, Hombok, Iglawa, Königsfeld, Leipnik, Littawa, Luhaczowicach, Mor. Budwice, Mor. Neustadt, Mor. Trybów, Mähr.-Weisskirchen, Mistek, Neustadt, Nikolsburg, Oderfurt, Polska Ostrawa, Römerstadt, Sternberg, Trebitsch, Węg. Hradec, Woł.-Mesaritsch, Wiszów, Witkowice, Zlin i Zwittau. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 5: w Bernie, Nikolsburgu, Olomuńcu, Węg. Hradcu i Znojmie. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kol. *Alojzy Thurner*.

9. „*Dolnoaustriackie Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek*“ z siedzibą w Wiedniu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 35 miejscowościach: Amstetten, Baden, Eggenburg, Gänserndorf, Gloggnitz, Gmünd, Hainfeld, Haugsdorf, Herzogenburg, Horn, Korneuburg, Krems, Langenlois, Liesing, Lilienfeld, Melk, Mistelbach, Mödling, Neulengbach, Neunkirchen, Oberhollabrunn, Payerbach, Perchtoldsdorf, Pöggstall, Purkersdorf, Scheibbs, Schwechat, Stockerau, St. Pölten, Tulln, Waidhofen n. Taya, Waidhofen n. Ybbs, Wiener-Neustadt, Ybbs n. Dunajem i Zwettl. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 4: w Krems, St. Pölten, Wiedniu i Wiener-Neustadt. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Leopold Pochop*.

10. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Austrii Górnej*“ z siedzibą w Lincu. — Stowarzyszenie miało 5 *filij*: w Braunau, Gmunden, Ried, Steyr i Wels. — Stowarzyszenie miało jeszcze członków w następujących 8 miejscowościach: w Freistadt, Grein, Ischl (kap.), Kirchdorf, Perg, Rohrbach, Schärding, Vöcklabruck. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 4: w Lincu, Ried, Schärding i Steyr. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Henryk Michel*.

11. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w kraju koronnym Solnogród*“ z siedzibą w Solnogradzie. — Stowarzyszenie miało prócz tego członków w następujących 4 miejscowościach: Hallein, St. Johann i. P., Zell am See i Tamsweg. — *Stacya płatnicza dla podróźnych* istniała 1: w Solnogradzie. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Maurycy Danninger*.

12. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek na Śląsku austriackim*“ z siedzibą w Opawie. — Stowarzyszenie miało 5 *filij*: w Bielsku, Freiwaldau, Freudenthal, Jägerndorf i w Cieszynie. — Nadto miało Stowarzyszenie członków w następujących 8 miejscowościach: Frysztak, Karlshütte, Oderberg, Odrawa, Orłów, Wagstadt, Weidenau i Zuckmantel. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 3: w Freiwaldau, Cieszynie i Opawie. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kol. *Rudolf Markytan*.

13. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Styrii*“ z siedzibą w Gracu. Stowarzyszenie miało 4 *filie*: w Brucku n. M., Cylei, Leoben i Marburgu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 17 miejscowościach: Aussee, Deutsch-Landsberg, Eggenberg, Feldbach, Fürstenfeld, Gröbming, Hartberg, Judenburg, Knittelfeld, Leibnitz, Murau, Mürzzuschlag, Pettau, Pöls, Radkersburg, Voitsberg i Weiz. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* było 4: w Brucku, Cylei, Gracu i Marburgu. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Franciszek Lessiak*.

14. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek dla Tyrolu i Przedarulanii*“ z siedzibą w Inspruku. — Stowarzyszenie miało 5 *filij*: w Bozen, Bregencji, Brixen, Dornbirn i Meranie. — Nadto miało Stowarzyszenie członków w następujących 10 miejscowościach: Bludenz, Bruneck, Feldkirch, Hall, Imst, Kitzbühel, Kufstein, Landeck, Lustenau i Schwaz. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 6: w Bludenz, Bozen, Bregencji, Brixen, Inspruku i Meranie. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kolega *Franciszek Otter*.

15. „*Società dei Tipografi del Trentino*“ z siedzibą w Trydencie. — Stowarzyszenie miało 1 *filiję*: w Roveredo. — Nadto Stowarzyszenie to miało członków w następujących 8 miejscowościach: Ala, Borgo, Cavalese, Cles, Mezolombardo, Mori, Priemero i Riva. — *Przewodniczącym* Stowarzyszenia był kol. *Alberto Filippi*.

Związek składał się przeto z 15 *Stowarzyszeń*, posiadających, prócz *Zarządów centralnych* w siedzibie każdego Stowarzyszenia, jeszcze w 81 miejscowościach *Filie* i w 53 miejscowościach *Stacye płatnicze dla podróźnych*.

Członkowie wszystkich Stowarzyszeń związkowych rozdzielają się na 308 miejscowości, posiadające drukarnie.

2. Ruch członków w roku 1911.

a) Wyszczególnienie.

Oznaczenie przyrostu i ubytku członków	Zawód	W okręgu Stowarzyszenia														We wszystkich Stowarzyszeniach razem		
		Czechy	Bukowina	Dalmacya	Galicya	Karyntya	Kraina	Pobrzeże	Morawy	Austria Dolna	Austria Górna	Solnogród	Śląsk	Styrya	Tyrol-Przedarl.	Trentino	Członk-ów	o/o
Stan czynny członków z początkiem roku	zecerów	2738	140	69	886	118	155	372	809	4746	316	88	260	515	303	67	11582	77.31
	drukarzy	703	14	12	133	28	25	93	171	1273	69	22	73	79	70	17	2782	18.57
	odlewaczy	46	.	.	5	.	1	8	5	359	2	1	4	6	6	.	443	2.96
	inne zawody	108	.	.	3	3	2	.	23	4	9	2	10	.	11	.	175	1.16
	Razem	3595	154	81	1027	149	183	473	1008	6382	396	113	347	600	390	84	14982	100.—
Stan inwalidów z początkiem roku		93	2	1	19	.	2	13	17	181	10	3	7	16	4	2	370	.
po wypisie	zecerów	165	7	1	54	6	11	13	53	139	21	8	13	24	8	4	567	.
	drukarzy	50	.	.	1	2	2	4	12	51	6	.	5	3	2	1	165	.
	odlewaczy	4	.	.	.	.	.	.	.	10	.	.	1	.	.	.	20	.
później zgłoszeni	inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	zecerów	66	3	4	52	.	1	16	17	72	2	2	12	6	2	1	280	.
	drukarzy	9	.	2	5	1	.	5	2	33	.	1	1	1	.	2	78	.
Z podróży	odlewaczy	3	.	.	.	.	.	1	.	6	.	.	.	.	.	.	21	.
	inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	zecerów	197	10	23	48	48	40	43	67	227	65	30	75	111	75	3	1167	.
Z wojska	drukarzy	35	.	5	7	10	8	15	20	54	19	13	15	14	15	.	262	.
	odlewaczy	4	.	.	.	.	.	3	1	19	.	1	.	1	1	.	38	.
	inne zawody	.	.	.	.	1	.	3	3	.	.	.	2	3	3	.	10	.
W ogólności	zecerów	33	4	.	15	3	12	14	11	53	6	3	2	3	6	.	165	.
	drukarzy	6	.	1	2	.	.	4	3	19	1	.	2	.	2	.	41	.
	odlewaczy	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Przyrost członków czynnych	inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.
	zecerów	461	24	28	169	57	64	86	148	660	94	43	102	144	91	8	21579	.
	drukarzy	100	.	8	15	13	10	28	37	231	26	14	23	19	19	3	546	.
Przyrost członków czynnych	odlewaczy	11	.	.	.	.	.	4	1	59	.	1	1	1	1	.	79	.
	inne zawody	.	.	.	.	1	.	4	4	.	.	.	3	.	3	.	11	.

Ubytek członków czynnych		zecerów	163	17	17	35	53	42	37	88	277	71	22	83	118	85	2	1110	.	
		drukarzy	51	.	5	8	6	3	9	17	93	20	12	16	1	8	18	1	267	.
		odlewaczy	5	.	.	.	.	.	.	4	.	28	.	.	1	.	2	.	40	.
		inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	2	.
Wystąpili		zecerów	5	.	5	1	2	.	1	3	7	2	.	.	.	4	.	30	.	
		drukarzy	1	.	1	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	5	.
		odlewaczy	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
		inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.
Wykreśleni		zecerów	35	3	2	22	1	1	14	19	56	.	1	6	5	.	1	165	.	
		drukarzy	11	.	1	4	.	.	6	5	33	.	.	.	3	2	.	1	66	.
		odlewaczy	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2	.	.	.	.	.	.	2	.
		inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	2	.
Przeszli w stan inwalidowy		zecerów	11	.	.	.	.	.	2	3	21	1	.	.	3	2	1	44	.	
		drukarzy	5	.	.	.	.	.	.	.	.	9	.	.	.	.	.	.	14	.
		odlewaczy	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
		inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	2	.
Zmarli		zecerów	28	1	3	17	3	1	4	8	61	2	1	6	3	3	.	141	.	
		drukarzy	13	.	.	1	.	.	1	.	.	13	.	.	1	1	.	30	.	
		odlewaczy	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.	.	.	4	.	
		inne zawody	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.
Do wojska		zecerów	30	4	1	9	2	12	17	16	47	6	4	5	6	8	1	168	.	
		drukarzy	14	1	.	.	4	1	4	5	19	2	1	3	4	4	2	.	61	.
		odlewaczy	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.
		inne zawody	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
W ogółności		zecerów	272	25	28	84	61	56	75	137	469	82	28	100	135	102	4	1658	.	
		drukarzy	95	1	8	13	10	5	20	28	167	22	13	23	23	15	21	2	443	.
		odlewaczy	6	.	.	.	.	.	4	3	35	.	.	.	1	.	2	.	48	.
		inne zawody	2	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	2	.	.	.	9	.
Stan czynny członków z końcem roku		zecerów	2927	139	69	971	114	163	383	820	4937	328	103	262	524	292	71	12103	77-39	
		drukarzy	708	13	12	135	31	30	101	180	1337	73	23	73	73	83	68	18	2885	18-45
		odlewaczy	51	.	.	5	.	1	8	6	383	2	2	2	4	7	5	.	474	303
		inne zawody	106	.	.	3	4	2	.	24	4	7	2	2	11	.	14	.	177	1-13
		Razem	3792	152	81	1114	149	196	492	1030	6661	410	130	350	614	379	89	15639	100	
Przebiegły stan członków czynnych		Przebiegły stan członków czynnych	3706	150	85	1080	151	186	480	1024	6484	412	120	351	606	388	87	15310	.	
		Stan inwalidów z końcem roku	102	2	1	15	.	1	11	21	193	10	2	6	6	16	5	3	388	.
		Stan nieczłonków z końcem roku	140	7	20	56	1	2	7	80	115	20	7	6	5	24	6	6	506	.

b) Wykaz sumaryczny.

O ruchu członków informują nas sumarycznie następujące cyfry: Z początkiem roku 1911 liczyły Stowarzyszenia związkowe 14.982 członków czynnych i 370 inwalidów, a z końcem roku 15.639 czynnych członków i 388 inwalidów, liczba członków czynnych wzrosła tedy o 657 = 4·39%, liczba inwalidów o 18 = 4·86%. — Przeciętna roczna liczba członków wynosiła 15.310.

Wedle rodzaju zatrudnienia było członków czynnych: z początkiem roku 11.582 = 77·31% zecerów, 2.782 = 18·57% drukarzy, 443 = 3·96% odlewczy czcionek i 171 = 1·18% z innych zawodów; z końcem roku 12.103 = 77·39% zecerów, 2.885 = 18·45% drukarzy, 474 = 3·03% odlewczy czcionek i 177 = 1·13% z innych zawodów.

Następujące zestawienie umożliwia porównanie przyrostu i ubytku członków czynnych i spowodowane tym ruchem ostateczne rezultaty w poszczególnych Stowarzyszeniach:

Stowarzyszenie	przyrost		ubytek		pomnożenie		zmniejszenie	
	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.
Czechy	572	15·9	375	10·43	197	5·47	.	.
Bukowina	24	15·58	26	16·88	.	.	2	1·3
Dalmacya	36	44·44	36	44·44	.	.	.	.
Galicja	184	17·92	97	9·44	87	8·48	.	.
Karyntya	71	47·65	71	47·65	.	.	.	.
Kraina	74	40·44	61	33·33	13	7·11	.	.
Pobrzeże	118	24·95	99	20·93	19	4·02	.	.
Morawy	190	18·85	168	16·67	22	2·18	.	.
Austria Dolna	950	14·88	671	10·51	279	4·37	.	.
Austria Górna	120	30·3	106	26·77	14	3·53	.	.
Śolnogród	58	51·33	41	36·28	17	15·05	.	.
Śląsk	129	34·49	126	33·69	3	0·8	.	.
Styrya	164	27·33	150	25	14	2·33	.	.
Tyrol-Przedarlania	114	29·23	125	32·05	.	.	11	2·82
Trentino	11	13·1	6	7·14	5	5·96	.	.
Razem	2815	18·79	2158	14·4	657	4·39	.	.

Co do rodzaju przyrostu i ubytku członków czynnych w roku 1911, skonstatować można w porównaniu z ostatnimi dwoma latami co następuje:

Przyrost	w roku 1911:		w roku 1910:		w roku 1909:	
	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.
Przystąpiło:						
po wypisie	752	5·02	692	4·77	677	4·81
później	379	2·53	350	2·41	332	2·36
Z podróży	1477	9·86	1535	10·58	1629	11·57
Z wojska	207	1·38	208	1·43	244	1·73
Razem	2815	18·79	2785	19·19	2882	20·47
U b y t e k						
W podróż	1419	9·47	1544	10·64	1638	11·63
Wystąpiło	36	0·24	35	0·24	37	0·26
Wykreślono	235	1·57	256	1·76	251	1·78
Na stan inwalidów	61	0·41	65	0·45	49	0·35
Zmarło	177	1·18	174	1·2	174	1·24
Do wojska	230	1·53	242	1·67	299	2·13
Razem	2158	14·4	2316	15·96	2848	17·39
Przyrost członków	657	4·39	469	3·23	434	3·08

Stosunek należących do Związku czynnych towarzyszy zawodowych do niezwiązkowców ukształtował się jak następuje: Wykazano

	z końcem r. 1911:		z końcem r. 1910:		z końcem r. 1909:	
	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.	bezwzgl. liczba	w proc.
Członków Związku	15639	96·87	14982	96·81	14513	96·59
Niezwiązkowców	506	3·13	493	3·19	512	3·41
Razem	16145	100	15475	100	15025	100

3. Organizacya i agitacya.

Na czynność organizacyjną i agitacyjną drukarzy w roku zeszłym daje pogląd następujący wykaz:

W roku 1911 odbyto:	Zgromadzeń Stowarzyszeń	Zgromadzeń inij	Posiedzeń wydziałów głównych	Posiedzeń wydziałów inij	Innych zgromadzeń	Zjazdów koleżeńskich	Ogólna liczba zgromadzeń
Zarząd Związku	.	.	14	.	3	.	17
w Czechach	2	240	26	250	30	4	552
na Bukowinie	5	.	29	.	10	.	44
w Dalmacyi	1	21	37	39	.	.	98
„ Galicyi	1	4	16	20	47	.	88
„ Karyntyi	1	10	18	2	42	.	73
„ Krainie	2	.	21	.	17	.	40
na Pobrzeżu	4	4	61	48	2	.	119
„ Morawach	1	54	25	94	67	1	242
w Austrii Dolnej	3	70	26	61	18	.	178
„ Austrii Górnej	2	49	13	10	19	.	93
„ Solnogradzie	4	.	12	.	7	.	23
na Śląsku	3	44	20	27	17	.	111
w Styrii	1	56	11	.	16	.	84
„ Tyrolu-Przedarlunii	8	41	28	33	60	1	171
„ Trentino	13	.	16	3	.	.	32
Razem	51	593	373	587	356	6	1965

Ze strony Zarządu Związku wysłano celem osobistego porozumienia się lub pośredniczenia w sporach cennikowych i w sprawach organizacyjnych w 33 wypadkach delegatów do następujących 21 miejscowości: Bielska-Białej, Bozen, Gracu, Inspruku (trzy razy), Jägerndorf, Celowca (dwa razy), Litomierzyc, (dwa razy), Lincu (trzy razy), Meranu, Olomuńca, Pragi (cztery razy), Raguzy, Solnogrodu (trzy razy), Sebenico, Splintu, Steyer, Cieszyna, Tryestu, Opawy, Villach i Zadaru; prócz tego uczestniczył Zarząd Związku przez delegatów w walnem zgromadzeniu Państwowego Stowarzyszenia pomocników w drukarniach i lejarniach czcionek Austrii, w państwowej konferencji stowarzyszeń zawodowych w Wiedniu, jakoteż w walnem zgromadzeniu Związku niemieckich drukarzy w Hanowerze i w dziewięciu obradach w Ministerstwie handlu, dotyczących hygienicznych przepisów dla zakładów drukarskich i lejarni czcionek.

Ze strony interesowanych w danej sprawie zarządów Stowarzyszeń, wydziałów Zgromadzenia towarzyszy i kół koleżeńskich (oprócz licznych interwencji w miejscu) wysłano wprost — częścią celem załatwienia wynikłych różnic cennikowych, częścią zaś w celach organizacyjnych — w 150 wypadkach delegatów do następujących 85 miejscowości, a mianowicie: z Pragi do Arnsdorf, Osieku, Czeskiej Lipy, Budziejowic, Dux, Friedlandu, Jaromierza, Karlsbadu, Kładna, Kolina, Litomierzyc, Melnika, Nachodu, Pardubic, Pilzna, Piseka, Prachatycz, Schlana, Taboru i Warnsdorfu; — z Zadaru do Splintu; — ze Lwowa do Przemyśla i Krakowa; z Celowca do Spittalu (dwa razy), Villach (trzy razy) i Wolfsberga; — z Tryestu do Capodistria, Gorcyi, Muggii, Pisina i Poli; z Berna do Blanska (dwa razy), Frankstadtn, Gödingu, Iglawy, Kromierzyża (dwa razy); Mor. Ostrawy (trzy razy), Misteku, Nowego Tyczyna (dwa razy), Olomuńca (trzy razy), Przerowa, Prosnic, Trebiczy, Weg. Brodu, Woł. Meserzyc (dwa razy), Weisskirchen (dwa razy), Wiszowa (trzy razy), Znojmu (dwa razy) i Wiednia; — z Wiednia do Amstetten (dwa razy), Baden (pięć razy), Bruku n. L. (dwa razy), Brunu n. G. (dwa razy), Eggenburga, Horna, Korneuburga (ośm razy), Liesinga, Mödlingu (dwa razy), Perchtoldsdorfu Pottensteinu, St. Pölten (jedenaście razy) i Wr. Neustadt (pięć razy); — z Lincu do Braunau, Gmunden, Ried (trzy razy), Steyr (trzy razy i Wels (trzy razy); — z Solnogrodu do Hallein (dwa razy); — z Opawy do Bielska, Freiwaldau, Jägerndorf i Cieszyna; — z Gracu do Aussee, Bruku n. M. (dwa razy), Cylei, Leoben, Marburga i Murau; — z Inspruka do Bozen (cztery razy), Imst (dwa razy), Kufsteinu, Meranu i Schwazu (trzy razy); — z Trydentu do Roveredo.

4. Kształcenie.

O środkach kształcenia, jakie w roku 1911 były do dyspozycji członków Stowarzyszeń związkowych, daje obraz następujące zestawienie:

Stan biblioteki					Przy Stowarzyszeniu w (na)		Ruch w bibliotekach				
Literatura		różnej treści		Razem			Literatura		różnej treści		Razem
powieściowa	naukowa	fachowa	t o m ó w			Pożyczało osób	powieściowa	naukowa	fachowa	t o m ó w	
4965	1951	1317	685	8918	Czechach	874	8376	1017	496	307	10196
792	242	83	62	1179	Bukowinie	90	977	131	29	23	1160
•	•	•	•	•	Dalmacyi	•	•	•	•	•	•
3312	725	215	75	4327	Gallcyi	350	3642	638	114	18	4412
1014	49	52	317	1432	Karyntyi	105	1860	37	27	29	1953
1172	195	182	198	1747	Krajinie	147	1390	176	104	340	2010
•	•	•	•	•	Pobrzeżu	•	•	•	•	•	•
3896	986	593	726	6201	Morawach	451	5951	768	572	2505	9796
8940	3618	753	1072	14383	Austrii Dolnej	2236	19051	2589	450	460	22550
2348	801	593	151	3893	Austrii Górnej	259	4215	419	172	17	4823
638	170	92	10	910	Solnogradzie	82	722	96	74	39	931
1523	258	228	125	2134	Śląsku	180	2354	113	209	6	2737
1642	394	104	•	2140	Styryi	438	3645	893	235	•	4773
688	112	198	256	1254	Tyrolu-Przedar.	286	590	110	90	184	974
100	15	20	45	180	Trentino	30	20	•	6	4	30
31030	9516	4430	3722	48698	Razem	5528	52793	6987	2578	3987	66345

Gdy ogólną sumę wypożyczonych 63,345 tomów rozdzielimy na 5528 osób, korzystających z bibliotek, wypadnie na osobę zwyż 12 tomów.

Z funduszków Stowarzyszenia prenumeruje się nadto dla każdego członka jeden z organów Związku, wychodzących, w miarę różnic językowych, w języku niemieckim, czeskim, polskim i włoskim; tym sposobem członkowie informowani są dokładnie o wszystkich zdarzeniach w łonie Stowarzyszeń, jakoteż o życiu zawodowym kraju i zagranicy. Organami Związku są:

1. Wychodzący w Wiedniu w języku niemieckim „Vorwärts!“, nakład 12650 egz.
2. Wychodzący w Pradze w języku czeskim „Veleslavin“, nakład . . 3550 „
3. Wychodzące we Lwowie w języku polskim „Ognisko“, nakład . . 1450 „
4. Wychodzący w Tryeście w języku włoskim „Il Risveglio“ nakład . 760 „

Ogólny nakład 18410 egz.

Prócz tego mieli członkowie Stow. do dyspozycji następujące *środki kształcenia*:

W *Czechach*: W Pradze czytelnia w lokalu Stowarzyszenia, zaopatrzona w czasopisma zawodowe i różnej treści; przez Stowarzyszenie urządzony kurs nauki niemieckiego języka; prócz tego kursa naukowe Akademii Robotniczej; popularne wykłady uniwersyteckie; graficzny kurs naukowy stereotypii i układu inseratowego. — W *Chrudimie*: liczne publiczne wykłady. — W *Gablonz*: zawodowe wykłady; wykłady treści historycznej i politycznej. — W *Kładnie*: publiczne wykłady; kurs naukowy obcych języków. — W *Königgrätzu*: wystawy artystyczne; wykłady Wolnej Szkoły. — W *Litomierzycach*: kurs naukowy czeskiego języka; ekskursja do szkoły rolniczej. — W *Pardubicach*: graficzny kurs. — W *Tyczynie*: od Pow. Związku stowarzyszeń robotniczych wykłady; koncerta i ekskursje. — W *Warnsdorf*: techniczno-zawodowe wykłady; wykład o zwalczaniu tuberkulozy i zatrucia ołowiem. — Frekwencja wszędzie stosunkowo dobra.

Na *Bukowinie*: Czytelnia w lokalu Stowarzyszenia z rozmaitemi pismami zawodowymi i gazetami; uniwersyteckie wykłady; frekwencja słaba.

W *Galicji*: Czytelnia z rozmaitemi pismami zawodowymi i dziennikami: we Lwowie, Krakowie i Przemyślu; prócz tego wykłady; frekwencja słaba.

W *Krainie*: Czytelnia z rozmaitemi krajowymi i zagranicznymi pismami fachowo-technicznej i ogólnej treści.

Na *Pobrzeżu*: Czytelnia z technicznymi przeglądami, pismami zawodowymi i innymi literackimi wydawnictwami. Dla uczniów urządzono kurs rysunków zawodowych, arytmetyki i geometrii, jakoteż języka niemieckiego i włoskiego; frekwencja słaba.

Na *Morawach*: Czytelnia z różnymi krajowymi i zagranicznymi dziennikami, tak treści zawodowej jak i innej; kursa dla stenografii; frekwencja słaba.

W *Austrii Dolnej*: Kursa buchalterii, czeskiego, angielskiego, włoskiego i francuskiego języka, stenografii (syst. Faulmana i Gabelsbergera), naukowo-przyrodnicze, socjalno-naukowe, gimnastyki, muzealne, wędrownie i uniwersyteckie; kursa te miały słabą frekwencję. — W czytelni był bogaty wybór pism codziennych i zawodowych krajowych i zagranicznych.

Na *Śląsku*: Czytelnia z wszystkimi pismami zawodowymi; frekwencja dobra.

W *Styryi*: Czytelnia z rozmaitymi dziennikami i pismami zawodowymi, krajowymi i zagranicznymi; frekwencja dobra. — Stowarzyszenie udziela tym członkom, którzy uczęszczają na kursa buchalterii, języków, stenografii i inne, dodatków do kosztów.

W *Tyrolu*: Regularne wykłady Klubu maszynistów w Inspruku; kurs zawodowy w Bozen; frekwencja dobra.

W *Trentino*: Kurs naukowy dla niemieckiego języka; frekwencja średnia.

5. Stręczenie pracy.

Wynik czynności Stręczenia pracy w r. 1911, zestawiony szczegółowo według miesięcy, przedstawia się w całym obrębie Związku następująco:

W miesiącu	Zgłoszonych było w roku 1911												Stalą kondycję otrzymało				Bez wskazania kondycji wykreślono z ewidencji				Z końcem miesiąca pozostało w ewidencji			
	z ubiegłego miesiąca zostało				nowo zgłoszeni				razem															
	Zecerów	Drukarzy	Odlewaczy	Razem	Zecerów	Drukarzy	Odlewaczy	Razem	Zecerów	Drukarzy	Odlewaczy	Razem												
Styczniu	209	109	2	320	428	122	5	555	637	231	7	875	389	128	2	519	20	4	.	24	228	99	5	332
Lutym	228	99	5	322	359	118	4	481	587	217	9	813	338	113	5	456	21	2	.	23	228	102	4	334
Marcu	228	102	4	334	343	105	6	454	571	207	10	788	388	105	7	500	32	7	1	40	151	95	2	248
Kwietniu	151	95	2	248	475	136	4	615	626	231	6	863	436	145	6	587	33	7	.	40	157	79	.	236
Maju	157	79	.	236	372	112	4	488	529	191	4	724	358	98	1	457	24	13	.	37	147	80	3	230
Czerwcu	147	80	3	230	268	112	3	383	415	192	6	613	309	123	5	437	8	5	.	13	98	64	1	163
Lipcu	98	64	1	163	397	154	8	559	495	218	9	722	357	130	7	494	27	5	.	32	111	83	2	196
Sierpniu	111	83	2	196	426	118	2	546	537	201	4	742	248	111	3	362	7	3	.	10	282	87	1	370
Wrześniu	282	87	1	370	557	157	15	729	839	244	16	1099	389	117	5	511	25	8	.	33	425	119	11	555
Październiku	425	119	11	555	389	122	7	518	814	241	18	1073	435	152	12	599	27	3	.	30	352	86	6	444
Listopadzie	352	86	6	444	324	116	4	444	676	202	10	888	400	120	8	528	35	5	1	41	241	77	1	319
Grudniu	241	77	1	319	454	130	5	589	695	207	6	908	425	100	4	529	23	8	.	31	247	99	2	348
Raz. w r. 1911	209	109	2	320	4792	1502	67	6361	5001	1611	69	6681	4472	1442	65	5979	282	70	2	354	247	99	2	348
" " 1910	115	108	16	239	4821	1466	123	6410	4936	1574	139	6649	4425	1364	130	5919	302	101	7	410	209	109	2	320
" " 1909	303	102	5	410	3797	1218	112	5127	4100	1320	117	5537	3664	1122	89	4875	321	90	12	423	115	108	16	239

Z wykreślonych w roku 1911 z ewidencji, bez wskazania kondycji, 354 towarzyszy, udało się 173 w podróż, 35 odeszło do wojska, 74 zachorowało, a 1 przeszedł w stan inwalidów, zaś 71 znalazło zapewne pracę na własną rękę.

Z wykreślonych w roku 1911 z ewidencji, bez wskazania kondycji, 354 towarzyszy, udao się 173 w podróż, 35 odeszło do wojska, 74 zachorowało, a 1 przeszedł w stan inwalidów, zaś 71 znalazło zapewne pracę na własną rękę.

Przedstawiona sumarycznie i według Stowarzyszeń, działalność Stręczenia pracy daje następujący rezultat:

Stręczenie pracy Stowarzy- szenia w (na)	Zgłoszonych było w roku 1911												Stalą kondycję otrzymało				Bez wskazania kondycji wykre- ślono z ewidencji				Z końcem roku pozostało w ewidencji			
	z zeszłego roku pozostało				nowo zgłoszeni				razem															
	Zecerów	Drukarzy	Odlewaczy	Razem	Zecerów	Drukarzy	Odlewaczy	Razem	Zecerów	Drukarzy	Odlewaczy	Razem												
Czechach	89	32	.	121	953	316	4	1272	1042	348	3	1393	896	335	2	1233	79	3	1	83	67	10	.	77
Bukowinie	1	1	.	2	91	3	.	94	92	4	.	96	73	4	.	77	9	.	.	9	10	.	.	10
Dalmacyi	2	1	.	3	22	3	.	25	24	4	.	28	23	1	.	24	1	2	.	3	.	1	.	1
Galicyi	5	14	.	19	551	87	.	638	556	101	.	657	529	86	.	615	21	7	.	28	6	8	.	14
Karyntyi	1	.	.	1	23	3	.	26	24	3	.	27	8	1	.	9	8	2	.	10	8	.	.	8
Krainie	1	.	.	1	49	10	.	59	50	10	.	60	35	6	.	41	11	3	.	14	4	1	.	5
Pobrzeżu	12	.	.	12	123	45	1	169	135	45	1	181	125	37	.	162	5	3	1	9	5	5	.	10
Morawach	9	1	.	10	158	65	.	223	167	66	.	233	134	57	.	191	14	3	.	17	19	6	.	25
Austrii Dolnej	49	49	2	100	2341	847	62	3250	2390	896	64	3350	2290	837	62	3189	6	3	.	9	94	56	2	152
Austrii Górnej	4	2	.	6	159	48	.	207	163	50	.	213	128	39	.	167	25	8	.	33	10	3	.	13
Solnogradzie ..	2	1	.	3	21	13	1	35	23	14	1	38	12	3	1	16	7	8	.	15	4	3	.	7
Śląsku	4	2	.	6	62	16	.	78	66	18	.	84	38	9	.	47	25	8	.	33	3	1	.	4
Styryi	23	1	.	24	100	18	.	118	123	19	.	142	87	15	.	102	25	3	.	28	11	1	.	12
Tyrolu-Przedar.	5	5	.	10	136	26	.	162	141	31	.	172	89	10	.	99	46	17	.	63	6	4	.	10
Trentino	2	.	.	2	3	2	.	5	5	2	.	7	5	2	.	7	.	.	.	.	.	.	.	.
Razem ...	209	109	2	320	4792	1502	67	6361	5001	1611	69	6681	4472	1442	65	5979	282	70	2	354	247	99	2	348

Zauważyć należy, że liczba wskazanych kondycji odpowiadała liczbie ofert pryncypałów.

Zauważyć należy, że liczba wskazanych kondycji odpowiadała liczbie ofert pryncypatów.

Oprócz uwidocznionych w poprzednich tabelach wskazań kondycji stałych, nastęrczo jeszcze kondycy j krótkotrwałych pomocniczych (t. j. trwających 1—3 dni):

Miesiąc	zecerzy	drukarze	odlewacze	razem	Miesiąc	zecerzy	drukarze	odlewacze	razem	Miesiąc	zecerzy	drukarze	odlewacze	razem	Miesiąc	zecerzy	drukarze	odlewacze	razem
Styczeń	110	1		111	Kwiec.	67	1		68	Lipiec ..	63			63	Paździer.	192	1	3	196
Luty ...	138	2	1	141	Maj ...	98	5		103	Sierpień	68			68	Listopad	166	3	3	172
Marzec.	68		3	17	Czerw.	103	1	1	105	Wrzesień	188	3	3	194	Grudzień	181	8	6	195

W roku 1911 razem 144225201487

„ „ 1910 „ 192837512016

„ „ 1909 „ 282826172931

Z tych krótkotrwałych kondycy j przypada na Bukowinę 23 (19 zecerów, 4 drukarzy), na Galicyę 10 (5 zecerów, 5 drukarzy), na Pobrżeże 6 (6 zecerów), Austryę Dolną 1445 (1411 zecerów, 14 drukarzy, 20 odlewaczy), Austryę Górną 2 (1 zecer, 1 drukarz).

Czas najniższego i najwyższego stanu poszukujących pracy, jakoteż dane, wskazujące, ilu poszukujących pracy było przeciętnie w miesiącu zanotowanych, okazuje następujące zestawienie:

Stręczenie pracy Stowa- rzyszenia w (na)	Najniższy		Najwyższy		Prze- ciętny		Nie było żadnego zgło- szonego
	stan zgłoszonych poszukujących pracy w roku 1911						
	kiedy	wie- lu	kiedy	wie- lu	miesię- cznie		
Czechach . . .	w mies. czerwcu .	126	w mies. wrześniu .	278	207	.	
Bukowinie . . .	„ „ sierpniu .	6	„ „ październ.	21	15	.	
Dalmacyi	„ „ maju . . .	1	„ „ wrześniu .	9	5	1 miesiąc	
Galicyi	„ „ czerwcu .	48	„ „ październ.	101	74	.	
Karyntyi	„ „ maju . . .	1	„ „ grudniu . .	12	4	.	
Krainie	„ „ maju . . .	4	„ „ grudniu . .	13	8	.	
Pobrzeżu	„ „ maju . . .	8	„ „ wrześniu .	38	22	.	
Morawach . . .	„ „ czerwcu .	9	„ „ grudniu . .	56	31	.	
Austrii Dolnej	„ „ czerwcu .	313	„ „ wrześniu .	507	380	.	
Austrii Górnej	„ „ sierpniu .	23	„ „ maju . . .	47	32	.	
Solnogradzie . .	„ „ lutym . . .	2	„ „ listopadzie	11	6	.	
Śląsku . . . , . .	„ „ czerwcu .	4	„ „ październ.	27	13	.	
Styryi	„ „ kwietniu .	12	„ „ styczniu .	29	18	.	
Tyrolu-Przedar.	„ „ marcu . .	13	„ „ listopadzie	42	28	.	
Trentino	„ „ czerwcu .	1	„ „ styczniu .	2	1	3 miesiące	
W całym obrębie Związku :							
w roku 1911	w mies. czerwcu .	613	w mies. wrześniu	1099	842	.	
„ „ 1910	„ „ maju . . .	619	„ „ październ.	1158	845	.	
„ „ 1909	„ „ czerwcu .	531	„ „ październ.	1142	737	.	

Stosunek statych ofert pryncypałów do poszukujących pracy i odwrotnie (dla porównania dodano cyfry z dwu lat poprzednich) był następujący:

	Na jedno zgłoszenie przypadło poszukujących pracy			Na jednego poszukującego pracy przypadło zgłoszeń		
	w roku 1911	w roku 1910	w roku 1909	w roku 1911	w roku 1910	w roku 1909
zecerów	1·12	1·12	1·12	0·89	0·9	0·89
drukarzy	1·12	1·15	1·18	0·89	0·87	0·85
odlewaczy	1·06	1·07	1·31	0·94	0·94	0·76
Przeciętnie	1·11	1·12	1·14	0·89	0·89	0·88

Liczba poszukujących pracy i ofert pryncypałów według zawodów przedstawia się w procentach następująco: Było na

	poszukujących pracy			zgłoszonych miejsc		
	w roku 1911	w roku 1910	w roku 1909	w roku 1911	w roku 1910	w roku 1909
zecerów	74·86%	74·24%	74·05%	74·79%	74·76%	75·16%
drukarzy	24·11%	23·67%	23·84%	24·13%	23·04%	23·02%
odlewaczy	1·03%	2·09%	2·11%	1·08%	2·2%	1·82%
Razem . 100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Interwencji Sekretaryatu Związku jako centralnego biura stręczenia pracy wzywano w 30 wypadkach, gdyż w dotyczących miejscowościach nie było potrzebnych sił roboczych. Wezwania takie nadeszły: cztery razy z Czech, dwa razy z Dalmacji, cztery razy z Krainy, dwa razy z Pobrzeża, raz z Moraw, dwa razy z Górnej Austrii, dwanaście razy ze Śląska, dwa razy ze Styrii i raz z Przedarulanii. Zażądano: 1 korektora, 16 zecerów ręcznych, 9 maszynowych, 3 drukarzy, 1 szwajcordergena, 8 maszynistów, 1 odlewacza do Monotype, 3 stereotypyrow i 1 galwanoplastyka. W 21 wypadkach zarządzono, by z najbliższej położonych biur stręczenia pracy dostarczono odpowiednich sił roboczych na wakujące miejsca; w 1 wypadku, z powodu braku odpowiednich sił, żądaniom zadość uczynić nie było można, w dwu wypadkach odwołano zlecenia.

6. Maszyny do składania.

Także w roku 1911 skonstatowano dalsze pomnożenie się liczby maszyn, służących do mechanicznego sporządzania układu w Austrii.

Następujące zestawienie uwidoczni, o ile wprowadzenie maszyn do składania postąpiło w ciągu ostatnich lat czterech:

					Maszyny do składania i odlewania		liter		Aparat do wypukli-wania	Aparat do odlewania
					wierszy		Monotype			
W użyciu były					Lino-type	Typo-graph	Monoline	Razem		
przy końcu roku	1911	w 90	miastach		360	208	61	629	78	50
" "	1910	" 75	"		271	182	68	521	63	41
" "	1909	" 69	"		242	167	67	476	54	34
" "	1908	" 60	"		214	133	68	415	50	31
" "	1907	" 53	"		191	112	64	367	26	15
" "	1906	" 50	"		170	101	63	334	14	9
" "	1905	" 37	"		127	99	56	282	.	.
" "	1904	" 35	"		115	83	50	248	.	.
" "	1903	" 26	"		105	69	31	205	.	.
" "	1902	" 25	"		81	53	34	168	.	.
" "	1901	" 20	"		42	46	35	123	.	.
" "	1900	" 13	"		30	28	32	90	.	.
" "	1899	" 8	"		18	21	19	58	.	.
" "	1898	" 3	"		2	4	.	6	.	.

W zestawieniu wedle krajów i miejscowości, przedstawia się ogólny ruch maszyn do składania przy końcu roku 1911 następująco:

W kraju i miejscowości		Maszyn do składania i odlewania						Osoby przy nich zajęte
		wierszy				liter		
		Lino- type	Typo- graph	Mono- line	Razem	Monotype		
						Aparaty do wypu- kiwania	Aparaty do odle- wania	
Czechy :	Praga	86	32	1	119	29	18	256
	Arnsdorf	1	.	.	1	.	.	2
	Asch	.	1	.	1	.	.	1
	Aussig	3	2	.	5	1	1	12
	Brüx	2	1	.	3	.	.	5
	Budziejowice	.	2	.	2	.	.	2
	Czeski Brod	.	1	.	1	.	.	1
	Niem. Brod	.	1	.	1	.	.	1
	Dux	.	1	.	1	.	.	1
	Friedland	1	.	.	1	.	.	1
	Gablonz	1	2	.	3	.	.	5
	Hronow	.	1	.	1	.	.	1
	Jaromierz	1	1	.	2	.	.	2
	Jiczyn	.	1	.	1	.	.	2
	Młody Bolesław	2	1	.	3	.	.	7
	Kaaden	.	1	.	1	.	.	2
	Karlsbad	2	.	.	2	.	.	2
	Kładno	.	3	.	3	.	.	5
	Kolin	1	1	.	2	.	.	2
	Komotów	1	.	1	2	.	.	2
	Königgrätz	5	1	.	6	.	.	7
	Königinhof	.	1	.	1	.	.	1
	Kutnow	.	3	.	3	.	.	3
	Laun	.	1	.	1	.	.	2
	Litomierzycze	.	2	.	2	.	.	5
	Mielnik	1	.	.	1	.	.	2
	Pardubice	2	.	.	2	.	.	5
	Pilzno	8	.	.	8	.	.	16
	Pisek	1	.	.	1	.	.	1
	Przybram	1	.	.	1	.	.	1
	Radowce	.	1	.	1	.	.	2
	Liberzec	12	3	.	15	3	2	36
Do przeniesienia . .		131	64	2	197	33	21	393

W kraju i miejscowości	Maszyn do składania i odlewania						Osoby przy nich zajęte
	wierszy				liter		
	Lino- type	Typo- graph	Mono- line	Razem	Monotype		
					Aparaty do wypu- kiwania	Aparaty do odle- wania	
Z przeniesienia . . .	131	64	2	197	33	21	393
Rokyčan	2	.	.	2	.	.	3
Rumburg	1	2	.	3	.	.	3
Zatec	1	2	.	3	.	.	4
Semil	.	1	.	1	.	.	1
Strakonitz	.	1	.	1	.	.	1
Tabor	3	.	.	3	.	.	3
Cieplice	7	1	.	8	.	.	12
Warnsdorf	4	.	.	4	.	.	7
Wittingau	1	.	.	1	.	.	1
Bukowina: Czerniowce	5	2	.	7	.	.	8
Galicja: Lwów	3	5	.	8	.	.	8
Kraków	.	.	.	.	2	1	3
Karyntya: Celowiec	5	3	.	8	.	.	10
Villach	1	.	.	1	.	.	1
Wolfsberg	.	1	.	1	.	.	1
Kraina: Lublana	9	.	.	9	.	.	21
Pobrzeże: Tryest	6	.	2	8	5	3	21
Gorycja	3	.	.	3	.	.	5
Pola	.	1	.	1	.	.	2
Morawy: Berno	23	4	.	27	9	6	70
Eibenschitz	.	1	.	1	.	.	1
W. Meserzyce	1	.	.	1	.	.	1
Iglawa	.	1	.	1	.	.	1
Kromieryż	1	1	.	2	.	.	4
Mor. Ostrawa	.	4	.	4	.	.	4
Polska Ostrawa	1	.	.	1	.	.	2
Oderfurt	.	2	.	2	.	.	3
Ołomuniec	1	.	3	4	.	.	5
Przerów	.	2	.	2	.	.	3
Trebitsch	.	1	.	1	.	.	2
Węg. Hradyszczce	.	1	.	1	.	.	1
Woł. Meserzyce	1	.	.	1	.	.	1
Austria Dolna: Wiedeń	92	41	52	185	28	18	371
Horn	1	.	.	1	.	.	2
Krems	1	.	.	1	.	.	1
Mistelbach	.	1	.	1	.	.	1
St. Pölten	1	.	.	1	.	.	2
Austria Górna: Linc	9	5	.	14	.	.	21
Gmunden	2	1	.	3	.	.	4
Steyer	.	1	.	1	.	.	1
Wels	.	3	.	3	.	.	3
Solnogród: Miasto Solnogród	13	.	.	13	.	.	17
Tamsweg	.	1	.	1	.	.	1
Śląsk: Opawa	1	4	.	5	.	.	6
Bielsko	.	2	.	2	.	.	2
Freudenthal	2	.	.	2	.	.	4
Freiwalddau	.	1	.	1	.	.	1
Cieszyn	2	10	.	12	.	.	13
Styrya: Grac	9	15	.	24	.	.	50
Cylea	1	.	.	1	.	.	2
Marburg	.	.	2	2	.	.	3
Tyrol-Przedarl.: Inspruk	4	16	.	20	1	1	25
Bozen	3	.	.	3	.	.	6
Bregencya	.	4	.	4	.	.	5
Dornbirn	.	1	.	1	.	.	2
Meran	1	1	.	2	.	.	5
Schwaz	.	1	.	1	.	.	1
Trentino: Trydent	8	.	.	8	.	.	13
Razem w r. 1911 w 90 miast..	360	208	61	629	78	50	1168
" " " 1910 " 75 "	271	182	68	521	63	41	968
W porównaniu z rokiem zeszłym..	+89	+26	-- 7	+108	+15	+ 9	+200

7. Oficyny cennikowe.

W roku ubiegłym prowadzono również ewidencję wykazów oficyn cennikowych i niecennikowych, a to na podstawie urzędowych zawiadomień, nadsyłanych z poszczególnych krajów Urzędowi cennikowemu i naszemu Zarządowi Związku, co umożliwia nam i tym razem zamieszczenie na tem miejscu dotyczącego zestawienia cyfrowego.

Z początkiem roku 1911 było wykazanych	1245	cennikowych i	88	niecennikowych firm
do końca roku 1911 przybyło	52	" i	5	" "
razem było zatem	1297	cennikowych i	93	niecennikowych firm
wykreślono	16	" i	4	" "
pozostało przeto z końcem roku	1281	cennikowych i	89	niecennikowych firm

Oficyny *cennikowe*, względnie *niecennikowe*, rozdzielają się z końcem roku 1911 na obręby poszczególnych Stowarzyszeń związkowych następująco:

K r a j	Oficyny cennikowe	Oficyny niecennikowe	Ogólna liczba oficyn	Było więc	
				cennikowych	niecennikowych
				procent wszystkich oficyn	
Czechy	382	31	413	92.49	7.51
Bukowina	20	5	25	80	20
Dalmacya	17	2	19	89.47	10.53
Galicja	95	9	104	91.35	8.65
Karyntya	14	.	14	100	.
Kraina	18	.	18	100	.
Pobrzeże	48	2	50	96	4
Morawy	101	13	114	88.6	11.4
Austria Dolna	374	17	391	95.65	4.35
Austria Górna	43	.	43	100	.
Solnogród	16	1	17	94.12	5.88
Śląsk	44	2	46	95.65	4.35
Styrya	43	.	43	100	.
Tyrol-Przedarl.	46	2	48	95.83	4.17
Trentino	20	5	25	80	20
Razem w roku 1911	1281	89	1370	93.5	6.5
" " " 1910	1245	88	1333	9.34	6.6
Przeło w tym roku	+ 36	+ 1	+ 37	+ 0.1	- 0.1

8. Zastanowienia pracy i inne nieporozumienia.

O wynikłych w roku 1911 w obrębie Związku zastanowieniach pracy i nieporozumieniach oficynowych, jakoteż o ich przyczynach i sposobie załatwienia, daje na podstawie otrzymanych w tej mierze informacji, wyjaśnienia następujące zestawienie szczegółowe:

Nr.	Kraj, oficyna i miejscowość	Rozpoczęcie i rodzaj zatargu. Liczba biorących udział	Powód	Żądanie	Załatwienie	Czas trwania
<i>Bukowina:</i>						
1.	Drukarnia w Czerniowcach	6. czerwca: zastanowienie pracy; cały personel (8 drukarzy, 3 pomocników, 1 pomocnica)	Żądanie pryncypała, ażeby personel wykonał przyjęty przez niego plakat, zawierający obelgi przeciw zorganizowanym robotnikom	Ażeby pryncypał zaniechał wykonania plakatu, ponieważ treść plakatu jest karygodną	Żądaniu personelu, po interwencji przewodniczącego Stowarzyszenia, uczyniono zadość	2½ godziny
2.	8 drukarni w Czerniowcach	18. grudnia: zastanowienie pracy; 84 towarzyszy	26. listopada upraszały personale w wszystkich czerniowieckich pryncypałów o ogólne dodatki; 4 pryncypałów udzieliło podwyżki płac o K 2 na towarzysza i tydzień; 8 innych pryncypałów udzieliło tylko częściowych dodatków i te także tylko pod pewnymi warunkami, które personalom nie konweniowały	Udzielenie dodatków bez pochynionych przytem zastrzeżeń	Udzielono wszystkim towarzyszom podwyżki płac w kwocie K 2 tygodniowo; wszystko inne pozostawiono do późniejszego czasu do ewentualnej umowy	4 dni
<i>Dalmacya:</i>						
3.	Drukarnia w Sebenico	14. sierpnia: zastanowienie pracy; 7 towarzyszy z ogólnego personelu, składającego się z 9-ciu osób	Nieuzasadnione wymówienie personemu towarzyszowi	Cofnięcie wymówienia i oddalenie dyrektora, który wymówienie spowodował	Dyrektora oddalono	3 tygodni
<i>Galicja:</i>						
4.	Drukarnia w Krakowie	25. lutego: korporacyjne wymówienie całego personelu (9 osób)	Wypowiedzenie mężowi zaufania	Cofnięcie tego wypowiedzenia i zaprowadzenie higienicznych stosunków w drukarni	Po myśli żądań personelu	1 tydzień
5.	Drukarnia w Nowym Sączu	? września: zastanowienie pracy; 4 towarzyszy	Obraza męża zaufania	Cofnięcie obrazy	Żądaniu uczyniono zadość; prócz tego otrzymał cały personel podwyżkę o 2 K tygodniowo	12 godzin

Nr.	Kraj, oficyna i miejscowość	Rozpoczęcie i rodzaj zatargu Liczba biorących udział	Powód	Żądanie	Załatwienie	Czas trwania
6.	<i>Karyntya:</i> Drukarnia w Spittlau	7. września; zastanowienie pracy z następnym lokautem; 3 towarzyszy	Obraza personelu przez pryncypała	Cofnięcie obrazy	Po interwencji przewodniczącego Cennikowego Sądu polubownego i zastępców towarzyszy, podjęli siredkujący towarzysze pracę na powrót	14 dni
7.	<i>Dolna Austria:</i> Drukarnia w Wiedniu	8. maja; zastanowienie pracy; cały personal (6 towarzyszy i 1 pomocnik)	Postawienie członków „Związku Gutenberga” (żółta organizacja)	Niestawianie takich „towarzyszy”	Żądaniu uczyniono zadość	76 dni
8.	Drukarnia w Wiedniu	14. października; zastanowienie pracy; 10 towarzyszy i 5 pomocników	Jak wyżej	Usunięcie żółtych	Dotychczas nie załatwione; drukarnia jest dla członków Związku zblokowana	?
9.	Drukarnia w Krems	27. listopada; zastanowienie pracy; 8 towarzyszy i 1 pomocnik	Gburowate obchodzenie się zarządzający z personelem	Przyzwroite obchodzenie się z personelem	Żądaniu uczyniono zadość	1 1/2 dnia
10.	Drukarnia w Korneuburgu	11. grudnia; zastanowienie pracy; 5 towarzyszy i 2 pomocników	Ordynarne zachowanie się pryncypała wobec personelu	Przyzwroite obchodzenie się z personelem	Żądaniu uczyniono zadość	1/2 dnia
11.	<i>Tyrol:</i> Drukarnia w Meranie	16. stycznia; konflikt oficynowy	Wymówienie mężowi, które stało w związku z denuncjowaniem innego kolegi	Cofnięcie wymówienia mężowi zaufania; nieprzyjęcie zaangażowanego właśnie denuncjanta; używanie Stręczenia pracy organizacyi	Wszystkim żądanom uczyniono zadość	?

12.	Drukarnia w Inspruku	30. lipca; wspólne wysłupienie 4 towarzyszy po należycym wymówieniu	Złe obchodzenie się pryncypała z personelem	1. Pryncypał zobowiązuje się w przyszłości traktować wszystkich zatrudnionych na równi i zauszczadzić im i grózb. 2. Zobowiązuje się pryncypał zatrudniać w przyszłości tylko członków Związku. 3. Zobowiązuje się pryncypał, przy zapotrzebowaniu sił roboczych, odgład używać tylko Stręczenia pracy przy Stowarzyszeniu krajowem	Konflikt załatwiony został przez delegowany do tego Cennikowy Sąd polubowny na korzyść Stowarzyszenia; owych 4 towarzyszy umieszczono gdzieindziej	?
-----	----------------------	---	---	---	--	---

Jak z powyższych tabel się okazuje, rozstrzygały się wybuchły 12 konfliktów w jednym wypadku na 8 drukarni, w 11 wypadkach na 1 drukarnię.

Z przytoczonych 12 konfliktów, przyszło w 9 wypadkach do zastanowienia pracy (z czego w 1 wypadku do następnego lokautu), w 2 do korporatywnego czternastodniowego wypowiedzenia kondycji, a 1 wypadek określono jako konflikt oficynowy.

Spowodowane były konflikty: w 5 wypadkach niegodnym traktowaniem mężów zaufania, względnie personelu, przez pryncypała lub przełożonych, w 3 wypadkach nieuzasadnionem oddaleniem mężów zaufania lub innych robotników (w 1 wypadku z tego decydował denuncjatorski postępek jednego robotnika), w 2 wypadkach przyjęciem robotników należących do wrogiej organizacyi, w 1 wypadku z powodu polecenia wykonywania roboty, zawierającej obelgi przeciw zorganizowanemu robotnikom, w 1 wypadku z powodu odmówienia ogólnych dodatków do płac.

W 10 wypadkach cały personal brał udział w ruchu, w jednym wypadku więcej niż połowa, w 1 wypadku mniej niż połowa personelu. W 5 wypadkach brali też udział pomocnicy.

Najmniejszy strajk obejmował 3 osoby, największy 84 osób.

Najkrótszy czas trwania konfliktu wynosił 2 1/2 godziny, najdłuższy 76 dni, w 3 wypadkach nie zawiadomiono o czasie trwania konfliktu.

Z wymienionych konfliktów wypadło 7 na korzyść robotników, 4 z częściową korzyścią, 1 zaś na niekorzyść robotników.

9. Ogólny obrót kasowy Stowarzyszeń związk. za r. 1911.

Ogólny obrót kasowy 15 Stowarzyszeń związkowych przedstawiał się, jak się to okazuje z nadesłanych sprawozdań tych Stowarzyszeń, w roku 1911 następująco:

Przeciętny stan członków czynnych	Stowarzyszenie	Ilość zainkasowanych wkładek członków					Wynika stąd pełno płać- cych
		I.	II.	III.	IV.	razem	
		k w a r t a ł					
3706	Czechy	42425	44260	49713	49853	186251	3582
150	Bukowina	1650	1748	1769	1727	6894	133
85	Dalmacya	914	868	903	897	3582	69
1080	Galicja.....	11584	12879	13613	13553	51629	993
151	Karyntya	1699	1827	2086	1808	7420	143
186	Kraina	2135	2231	2425	2429	9220	177
480	Pobrzeże	5324	5913	6128	5949	23314	448
1024	Morawy	10712	11938	13031	13021	48702	937
6484	Austria Dolna	78441	77338	80821	79276	315876	6075
413	Austria Górna	4502	5070	5452	5036	20060	386
120	Solnogród	1339	1462	1580	1549	5930	114
351	Śląsk.....	3987	4290	4738	4306	17321	333
606	Styrya.....	6403	6612	7756	7587	28358	545
388	Tyrol-Przedarlunia .	4515	4852	5211	4727	19305	371
87	Trentino.....	901	1055	1227	1201	4384	84
15310	Razem w roku 1911	176531	182343	196453	192919	748246	14390
14731	„ „ „ 1910	185663	182908	177682	194240	740493	13972
14268	„ „ „ 1909	163918	172818	170307	182070	689113	13252

Przychody ogólne:

		w procentach wszystkich przychodów
wkłady członków	K 1272065·06 =	89·05
wpisowe	" 2086·60 =	0·15
odsetki od majątku	" 99987·95 =	7
inne wpływy	" 54297·45 =	3·8
Ogółem w roku 1911.	K 1428437·06 =	100
" " " 1910.	" 1290559·06	
" " " 1909.	" 1251902·55	

Wydatki ogólne:

		w procentach wszystkich wydatków	w procentach wszystkich przychodów
zapomogi.	K 959076·44 =	71·13	67·14
kształcenie	" 79569·77 =	5·91	5·57
administracja.	" 134849·91 =	10	9·44
organizacja.	" 73631·44 =	5·46	5·16
inne wydatki	" 101165·69 =	7·5	7·08
Ogółem w r. 1911.	K 1348293·25 =	100	94·39
" " " 1910.	" 1224917·86		
" " " 1909.	" 1157988·88		

Porównawszy ogół wydatków z ogółem przychodów, okaże się, że nadwyżka wyniosła w roku 1911 K 80.143·81 = 5·61%, w roku 1910 K 65.641·20 = 5·09%, w roku 1909 K 93.913·67 = 7·05% przychodów.

Wyszczególnienie obrotu kasowego : a) Przychody.

Stowarzyszenie	Wkładka do Stowarzyszenia tygodniowo	Wkładki członków		Wpisowe		Odsetki od kapitału		Inne wpływy (wraz z sumą wyrównania)		Suma	
		K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy.....	1-70	316627	.	591	60	6181	71	5126	41	328526	72
Bukowina	1-80	12409	20	12	.	1091	24	1782	23	15294	67
Dalmacya	1-80	6429	40	18	.	3	.	3583	10	10033	50
Galicya.....	1-70	87769	30	320	.	2595	45	453	93	91138	68
Karyntya	1-70	12606	.	6	.	1378	30	158	80	14149	10
Kraina	1-50	13393	40	.	.	1730	93	1172	21	16296	54
Pobrzeże	1-70	39488	30	59	.	1401	31	299	63	41248	24
Morawy	1-76	85576	48	91	.	4322	19	2286	95	92276	62
Austria Dolna	1-70	536988	94	821	.	66062	33	11882	55	615754	82
Austria Górna	1-80	36108	.	12	.	2719	15	6313	94	45153	09
Solnogród	1-65	9777	30	12	.	1049	77	5416	99	16256	06
Śląsk.....	1-70	29403	50	78	.	2817	85	997	86	33297	21
Styrya.....	1-70	48208	60	18	.	6439	34	9748	78	64414	72
Tyrol-Przedarlania	1-58	30484	44	30	.	2015	20	5069	67	37599	31
Trentino	1-55	6795	20	18	.	180	18	4	40	6997	78
Razem w roku 1911..	.	1272065	06	2086	60	99987	95	54297	45	1428437	06
" " 1190..	.	1129903	72	2041	.	95926	20	62688	14	1290559	06
" " 1909..	.	1077602	35	2007	46	98165	85	74126	89	1251902	55

b) Wydatki.

Stowarzyszenie	Na zapomogi		Na kształcenie		Na administrację		Na organizację		Inne wydatki (wraz z sumą wyrównania)		Suma	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	226836	50	23499	63	31152	33	22103	08	20102	77	323694	31
Bukowina	10171	.	816	28	1857	25	635	48	688	47	14168	48
Dalmacja	8063	21	129	44	1356	66	521	06	557	24	10627	61
Galicya	55385	50	4748	77	8861	17	4430	90	7904	39	81330	73
Karyntya	8552	81	1016	80	1418	59	799	18	1577	60	13364	98
Kraina	9292	40	1349	49	1635	40	856	58	2421	60	15555	47
Pobrzeże	26198	62	1051	44	5146	48	2506	21	3567	82	38470	57
Morawy	61488	70	5872	55	12978	01	5603	12	2695	85	88638	23
Austria Dolna	412473	20	31345	45	54297	23	26704	40	50848	28	575668	56
Austria Górna	33903	60	2510	35	2789	33	1801	63	312	54	41317	45
Solnogród	11167	30	692	92	809	14	709	93	374	61	13753	90
Śląsk	19383	20	2556	65	3013	40	2129	.	2418	51	29500	76
Styria	46237	90	2052	73	6121	44	2475	56	3230	.	60117	63
Tyrol-Przedarlania	26989	.	1732	31	3026	05	2005	35	2022	36	35775	07
Trentino	2933	50	194	96	387	43	349	96	2443	65	6309	50
Razem w roku 1911..	959076	44	79569	77	184849	91	73631	44	101165	69	1348293	25
" " 1910..	828815	02	82500	50	116393	20	75573	34	121635	80	1224917	86
" " 1909..	826204	47	71568	47	127214	68	57682	41	75318	85	1157988	88

c) Stan majątku

(z wyłączeniem wartości bibliotek i inwentarza).

Stowarzyszenie	Z końcem 1911		Z końcem 1910		W z r o s t		U b y t e k	
	K		K		K		K	
	h	h	h	h	h	h	h	h
Czechy	262652	24	257819	83	4832	41	187	.
Bukowina	29866	29	28740	10	1126	19	392	.
Dalmacja	876	98	1471	09	.	.	.	4039
Galicya	79392	10	69584	15	9807	95	141	.
Karyntya	36480	26	35696	14	784	12	22	.
Kraina	43626	56	42885	49	741	07	173	.
Pobrzeże	32964	28	30186	61	2777	67	92	.
Morawy	139126	90	135488	51	3638	39	269	.
Austria Dolna	1565953	02	1525866	76	40086	26	263	.
Austria Górna	73512	36	69676	72	3835	64	551	.
Solnogród	32145	96	29643	80	2502	16	844	.
Śląsk	64883	59	61087	14	3796	45	621	.
Styria	134303	14	130006	05	4297	09	331	.
Tyrol-Przedarlania	52133	69	50309	45	1824	24	363	.
Trentino	5920	34	5232	06	688	28	1315	.
Razem	2553837	71	2473693	90	80737	92	326	002
			od tego kwota z rubryki: Ubytek		594	11	002	
			przeło faktyczny wzrost. . .		80143	81	324	

d) Ujętowanie majątku.											
Stowarzyszenie	W y k a z a n o										
	w realnościach			w papierach wartościowych i różnych walorach			w kasach oszczędności			w gotówce	
	K		h	K		h	K		h	K	
	Przypuszczalna wartość (prócz obok wykazanego majątku)			bibliotek			inwentarza				
Czechy.....	1) 179896	98		35537	30		29390	81		17827	15
Bukowina.....	.	.		5227	50		22464	09		2174	70
Dalmacya.....	.	.		131	64		.	.		745	34
Galicja.....	.	.		35642	50		32908	42		10841	18
Karyntya.....	.	.		.	.		35277	22		1203	04
Kraina.....	.	.		12132	04		28844	49		2650	03
Pobrzeże.....	2) 14000	.		.	.		17790	63		1173	65
Morawy.....	3) 91000	.		4200	.		37538	89		6388	01
Austria Dolna.....	4) 687152	81		776054	.		97197	03		5549	18
Austria Górna.....	.	.		32364	.		38109	51		3038	85
Solnogród.....	.	.		11100	.		20408	.		637	96
Śląsk.....	.	.		52245	86		1645	37		10992	36
Styrya.....	5) 128186	.		636	.		3254	32		2226	82
Tyrol-Przedarlania.....	.	.		35061	20		14232	56		2839	93
Trentino.....	.	.		.	.		5720	34		200	.
Razem...	1100235	79		1000332	04		384781	68		68488	20
											85035*10

1) Dom i grunt po odpisanu ciążącego na nich długu hipotecznego w kwocie K 128.138.42. — 2) Drukarnia Związkowa. — 3) Dom. — 4) Dom po odpisanu ciążącego na nim długu hipotecznego w kwocie K 214.374.63. — 5) Dom po odpisanu ciążącego na nim długu hipotecznego w kwocie K 46.000.—.

e) Porównanie stanu majątku do liczby członków.

Stowarzyszenie miało:	Z końcem 1911				Z końcem 1910				Z końcem 1909			
	Członków		majątku		Członków		majątku		Członków		majątku	
	udział na członka		K		udział na członka		K		udział na członka		K	
	K		h		K		h		K		h	
Czechy.....	3792	262652-24	69-26		3595	257819-83	71-72		3455	294950-23	85-37	
Bukowina.....	152	29866-29	196-48		154	28740-10	186-62		143	26591-73	185-95	
Dalmacya.....	81	876-98	10-83		81	1471-09	18-16		82	657-26	8-02	
Galicja.....	1114	79392-10	71-26		1027	69584-15	67-75		983	59047-65	60-07	
Karyntya.....	149	36480-26	244-83		149	35606-14	239-57		152	34173-05	224-82	
Kraina.....	196	43626-56	222-58		183	42885-49	234-35		175	39835-64	227-63	
Pobrzeże.....	492	32964-28	67-—		473	30186-61	63-82		456	29192-98	64-02	
Morawy.....	1030	139126-90	135-07		1008	135488-51	134-41		970	130672-72	134-71	
Austria Górna.....	6661	1565953-02	235-09		6382	1525866-76	239-09		6185	1469038-69	237-52	
Austria Dolna.....	410	73512-36	179-30		396	69676-72	175-95		399	65568-52	164-33	
Solnogród.....	130	32145-96	247-28		113	29643-80	262-33		111	26732-99	240-84	
Śląsk.....	530	64883-59	185-38		347	61087-14	176-04		339	56111-66	165-52	
Styrya.....	614	134303-14	218-73		600	130006-05	216-68		600	122256-76	203-76	
Tyrol-Przedarlania.....	379	52133-69	137-56		390	50309-45	129-—		380	48628-30	127-97	
Trentino.....	89	5920-34	66-52		84	5232-06	62-29		83	4594-53	55-36	
Razem	15639	2553837-71	163-03		14982	2473693-90	165-11		14513	2408052-70	165-92	

10. Działy zapomogowe Stowarzyszeń związkowych.

Poniżej zamieszczamy szczegółowy pogląd na zapotrzebowanie we wszystkich gałęziach zapomóg naszych Stowarzyszeń związkowych, dołączając daty sumaryczne z dwu lat poprzednich.

Jako czasowo niezdolni do pracy (chorzy) otrzymało w roku 1911 zapomogę: 4447 zecerów, 898 drukarzy, 145 odlewaczy czelonek, 9 z innych zawodów, razem 5499 członków, a mianowicie:

Ze Stowarzyszenia	chorzy	w procentach na przeciętną liczbę członków	w wypadkach choroby	Czas trwania choroby		Wypłacona zapomoga		
				razem	na 1 wypadek choroby	w kwocie	na 1 wypadek choroby	
				d n i				
Czechy	1286	34.7	1723	38551	22.37	10.4	75506.—	43.82
Bukowina	83	55.33	118	2556	21.66	17.04	5079.60	43.05
Dalmacja	53	62.35	86	1846	21.47	21.72	3671.—	42.69
Galicya	415	38.43	620	15750	25.4	14.58	31025.40	50.04
Karyntya	54	35.76	71	1487	20.94	9.85	2948.80	41.53
Kraina	83	44.62	127	2351	18.51	12.64	4702.—	37.02
Pobrzeże	174	36.25	250	5204	20.82	10.84	10141.—	40.56
Morawy	439	42.87	622	15010	24.13	14.66	29043.20	46.69
Austria Dolna	2075	32	3020	71635	23.72	11.05	140022.20	46.36
Austria Górna	182	44.17	299	6699	22.4	16.26	12652.80	42.31
Solnogród	39	32.5	52	787	15.13	6.56	1534.40	29.51
Śląsk	173	49.29	258	4057	15.72	11.56	8041.40	31.17
Styrya	252	41.58	350	9986	28.53	16.48	19730.20	56.37
Tyrol-Przeduralania	164	42.27	221	4306	19.48	11.1	8470.40	38.33
Trentino	27	31.03	36	538	14.94	6.18	1076.—	29.89
Razem w roku 1911 ...	5459	35.92	7853	180763	23.02	11.81	353644.40	45.03
" " " 1910 ...	5009	34	6975	161396	23.14	10.96	282394.80	40.49
" " " 1909 ...	5125	35.92	7110	175245	24.65	12.28	308133.20	43.34

Gdy liczbę wypłaconych dni choroby zamienimy na lata (a 365 dni), otrzymamy następujące cyfry:

180763	161396	175245
lata lub całorocznie	lata lub całorocznie	lata lub całorocznie
wspierani chorzy	wspierani chorzy	wspierani chorzy
495	442	480
==	==	==
3.23	3	3.37
w procentach na przeciętną liczbę członków		

Gdy liczbę wypłaconych dni choroby zamienimy na lata (a 365 dni), otrzymamy następujące cyfry:

lata lub całorocznie wspierani chorzy	495
procentach na przeciętną liczbę członków	3.23
	3
	3.37

Jako niemający zajęcia w miejscu pobrano w r. 1911 zapomogę: 1498 zecerów, 515 drukarzy, 28 odlew. czc., razem 2041 członków; — loszta przesiedlenia otrzymało: 81 zecerów, 26 drukarzy, 3 odl. czc., razem 110 członków — a mianowicie:

Ze Stowarzyszenia	bezkonducyjni w miejscu	w procentach na przeciętną liczbę członków	w wypadkach bezrobocia	czas trwania bezrobocia				wypłacona zapomoga		przesiedleni	wypłacona zapomoga		K	na 1 wy- pa- dek prze- siedlenia
				razem	na 1 wy- pa- dek bezro- bia	na prze- ciętną liczbę członków	w kwocie	na 1 wy- pa- dek bezrobocia	w kwocie					
											dni			
Czechy	497	13.41	730	14567	19.95	3.93	36417.50	49.89	59	4300.—	57.63			
Bukowina	33	22	78	1432	18.36	9.55	3580.—	45.90	2	120.—	60.—			
Dalmacja	28	32.94	38	1005	25.77	11.82	2512.50	64.42	2	122.50	61.25			
Galicya	74	6.85	111	1796	16.18	1.66	4490.—	40.45	2	80.—	40.—			
Karyntya	25	16.56	29	609	21	4.03	1522.50	52.20	2	200.—	50.—			
Kraina	19	10.22	27	624	23.11	3.35	1560.—	40.43	4	738.50	56.81			
Pobrzeże	68	14.17	104	1682	16.17	3.5	10952.50	60.85	13	455.—	56.88			
Morawy	126	12.3	180	4381	24.34	4.28	78935.—	27.50	8	315.—	78.75			
Austria Dolna	947	14.61	2870	31574	11	4.87	3884.—	62.65	4	70.—	70.—			
Austria Górna	45	10.92	62	1544	24.9	2.75	2197.50	61.04	1	195.—	37.—			
Solnogród	25	20.83	36	879	24.42	6.33	2420.—	55.—	5	290.—	48.33			
Śląsk	36	10.26	44	968	22	2.76	4352.50	47.83	6	190.—	47.50			
Styrya	66	10.89	99	1741	19.13	2.87	4140.—	58.31	4	6176.—	56.15			
Tyrol-Przedarlania	47	12.11	71	1656	23.32	4.27	312.50	62.50	92	4691.—	50.99			
Trentino	5	5.75	5	125	25	1.44	161481.50	36.13	96	4487.—	46.74			
Razem w roku 1911.....	2041	13.83	4477	64583	14.43	4.22	151184.—	30.17	110	4487.—	46.74			
" " " 1910.....	2071	14.06	5011	75584	15.08	5.13	136982.—	25.52	92	4487.—	46.74			
" " " 1909.....	1934	13.55	5367	68464	12.76	4.8	136982.—	25.52	96	4487.—	46.74			

Gdy liczbę wypłaconych dni bezrobocia zamienimy na lata (licząc rok roboczy po 300 dni), dojdziemy do następującego rezultatu:

lata, lub całorocznie wspierani bezkondu- cyjni w miejscu	215	252	228
w procentach na przeciętną liczbę członków	1.4	1.72	1.6

w roku 1911 64583 =

" " 1910 75584 =

" " 1909 68464 =

Gdy liczbę wypłaconych dni bezrobocia zamienimy na lata (licząc rok roboczy po 300 dni), dojdziemy do następującego rezultatu:

lata lub całorocznie wspierani bezkonducyjni w miejscu	215
procentach na przeciętną liczbę członków	1.4
	1.72
	1.6

w roku 1911	64583
" " 1910	75584
" " 1909	68464

Jako niemający zjęcia w podróży, pobrało w r. 1911 zapomogę: 1191 zecerów, 327 drukarzy, 16 odlew. czcz., razem 1534 członków, a mianowicie:

Ze Stowarzyszenia	bezkondycyjni w podróży	w procentach na przeciętną liczbę członków	w wypadkach frekwencyi na stacyach płatniczych	czas trwania podróży		wyplacona zapomoga	
				razem	przeciętnie na podróżnego	w kwocie	przeciętnie na podróżnego
Czechy	1534	10-02	1253	4832	3-86	6764-80	5-40
Bukowina			3	21	7	2-940	9-80
Dalmacya			48	243	5-06	340-20	7-09
Galicja			61	244	4	341-60	5-60
Karyntya			442	1957	4-43	2739-80	6-20
Kraina			260	971	3-73	1359-40	5-23
Pobrzeże			383	1244	3-25	1741-60	4-55
Morawy			604	2308	3-82	3231-20	5-35
Austrya Dolna			2115	8434	3-99	11807-60	5-58
Austrya Górna			1208	4647	3-85	6529-80	5-40
Solnogród			636	2946	4-63	4124-40	6-48
Śląsk			224	796	3-55	1114-40	4-98
Styrya			1140	4323	2-79	6052-20	5-31
Tyrol-Przedarlania ..			1497	6399	4-27	8958-60	5-98
Trentino							
Razem w roku 1911	1534	10-02	9874	39365	25-66	55135-—	35-94
" " 1910	1639	11-13	9830	38643	23-58	46401-60	24-65
" " 1909	1781	12-48	11021	43888	24-64	52675-60	29-58

Gdy liczbę wyplaconych dni podróży zamienimy na lata (licząc na rok 300 dni roboczych), okaże się następujący stosunek:

lata lub całorocznie wspierani bezkond. w podróży	131
w procentach na przeciętną liczbę członków	0-86
	0-88
	1-02

w roku 1911.....	39365
" " 1910.....	38643
" " 1909.....	43888

Jako stale niezdolni do pracy otrzymało w r. 1911 zapomogę: 309 zecerów, 97 drukarzy, 23 odl. czcz., 2 z inn. zawodów, razem 431 członków, a mianowicie:

Ze Stowarzyszenia	inwalidzi	w procentach na przeciętną liczbę członk.	czas trwania zapomogi		wyplacona zapomoga	
			razem	przeciętnie na inwalidę	w kwocie	przeciętnie na inwalidę
Czechy	110	2-97	5033	45-75	61935-—	563-05
Bukowina	2	1-33	104	52	1040-—	520-—
Dalmacya	1	1-18	52	52	468-—	468-—
Galicja	19	1-76	858	45-16	9272-—	488-—
Karyntya	.	.	.	.	.	.
Kraina	2	1-08	61	30-5	585-—	292-50
Pobrzeże	15	3-12	565	37-67	6071-—	404-73
Morawy	22	2-15	970	40-09	12035-—	547-05
Austrya Dolna	211	3-25	9729	46-11	123462-—	585-13
Austrya Górna	11	2-67	506	46	8858-—	805-27
Solnogród	3	2-5	108	36	1508-—	502-67
Śląsk	7	1-99	329	47	4191-—	598-71
Styrya	19	3-14	854	44-95	11599-—	610-47
Tyrol-Przedarlania	6	1-55	267	44-5	3264-—	544-—
Trentino	3	3-45	152	50-66	1468-—	489-33
Razem w roku 1911	431	2-81	19588	45-45	245756-—	570-20
" " 1910	412	2-8	19217	46-64	223331-—	542-07
" " 1909	381	2-67	17620	46-25	205167-—	538-50

Gdy liczbę wyplaconych tygodni zapomóg inwalidom zamienimy na lata, otrzymamy następujące cyfry:

tygodni	19588	lata lub całorocznie wspierani inwalidzi	377	w procentach na przeciętną liczbę członków
w roku 1911	19588	=	377	2-46
" " 1910	19217	=	363	2-47
" " 1909	17620	=	339	2-38

Koszta pogrzebowe (także odprawy wdowie) wypłacono w roku 1911 za 173 zecerów, 34 drukarzy, 7 odlewaczy czc., razem za 214 członków, a mianowicie:				Zapomogę dla sierót w roku 1911 wypłacono 665 dzieciom, a mianowicie:			
Ze Stowarzyszenia	za członków	w proc. na prze- ciągnię- cie liczbę członków	wypłacona zapomoga		dzieciom za miesięcy	wypłacona zapomoga	
			w kwocie	na 1 wypadek przeciętnie		w kwocie	przeciętnie na dziecko
Czechy	49	1·32	14200·—	289·80	165	12304·—	74·57
Bukowina	1	0·67	250·—	250·—	2	192·—	96·—
Dalmacya	4	4·71	555·51	138·88	9	396·—	44·—
Galicya	21	1·94	6450·—	307·14	56	3684·—	65·79
Karyntya	3	1·99	855·71	285·24	4	336·—	84·—
Kraina	2	1·08	750·—	375·—	2	192·—	96·—
Pobrzeże	8	1·67	2311·02	288·88	22	1520·—	69·09
Morawy	8	0·78	1150·—	143·75	46	3584·—	77·91
Austrya Dolna	96	1·48	35301·40	367·72	290	20610·—	71·07
Austrya Górna	2	0·48	500·—	250·—	16	948·—	59·25
Solnogród	2	1·66	750·—	375·—	11	936·—	85·09
Śląsk	8	2·28	2500·—	312·50	8	672·—	84·—
Styrya	7	1·16	1920·—	274·29	21	1852·—	88·19
Tyrol-Przedarlania	3	0·77	850·—	283·33	12	1008·—	84·—
Trentino	.	.	.	.	1	48·—	48·—
Razem w roku 1911	214	1·4	68343·64	319·36	665	48282·—	72·60
" " 1910	197	1·34	50074·28	254·18	673	48804·—	72·52
" " 1909	189	1·32	49241·40	260·54	671	47160·—	70·28

inne zapomogi wypłacono w roku 1191 679 osobom, a mia- nowicie:				We wszystkich kategoriach zapomóg razem wydano przeto w roku 1911 na wsparcia:				
Ze Stowarzyszenia	osobom	wypłacona zapomoga		osobom	ogólna kwota wypłaconych wsparć	Z tego przypada na		
		w kwocie	na osobę przeciętnie			każdego wspieranego przeciętnie	każdego członka (płatnego) za cały rok	za tydzień
Czechy	78	16309·20	209·09	3497	226836·50	64·86	63·32	1·22
Bukowina.....	.	.	.	124	10171—	82·02	76·47	1·47
Dalmacja.....	.	.	.	145	8063·21	55·61	116·86	2·25
Galicya.....	.	.	.	648	55385·50	85·47	55·78	1·07
Karyntya	18	70·—	3·89	548	8552·81	15·61	59·81	1·15
Kraina.....	2	144·—	72·—	370	9292·40	25·11	52·50	1·01
Pobrzeże	3	9·—	3·—	677	26198·62	38·70	58·48	1·12
Morawy	170	754·30	4·44	1428	61488·70	43·06	65·62	1·26
Austria Dolna	8	1880·—	235·—	5750	412473·20	71·73	67·90	1·31
Austria Górna	13	216·—	16·62	1481	33903·60	22·89	87·83	1·69
Solnogród	22	47·—	2·14	739	11167·30	15·11	97·96	1·88
Śląsk.....	264	249·40	—·94	725	19383·20	26·74	58·21	1·12
Styrya	46	442·—	9·61	1557	46237·90	29·70	84·84	1·63
Tyrol-Przedarlania.....	26	108·—	4·15	1759	26989·—	15·34	72·75	1·40
Trentino.....	29	29·—	1·—	65	2933·50	45·13	34·92	—·68
Razem w roku 1911...	679	20257·90	29·83	19513	959076·44	49·15	66·65	1·28
" " 1910...	640	21934·34	34·27	18924	828815·02	43·80	59·32	1·12
" " 1909...	704	22358·27	31·76	20122	826204·47	41·06	62·35	1·20

11. Scentralizowane zapomogi Związku.

Z zawartych w rozdziale 10. kwot zapomogowych zarachowano Związkowi tylko te kwoty, które zostały w myśl uchwał Zjazdów związkowych wypłacone i które 15 Stowarzyszeń związkowych w stosunku do liczby swoich członków wspólnie pokryło. Na podstawie dotyczących miesięcznych i kwartalnych zamknięć rachunkowych, osiągnięto następujący rezultat:

Tytułem scentralizowanych zapomóg wydano w roku 1911:

	K
dla czasowo niezdolnych do pracy (chorych)	353614·40
„ nie mających pracy w miejscu	161457·50
„ „ w podróży	55 111·—
„ „ przesiedlających się	61 76·—
„ stale niezdolnych do pracy (inwalidów)	216764·—
na kosztą pogrzebowe (także odprawy wdowie) . . .	66893·64
dla sierót	47132·—

Razem . .	907148·54
w roku 1910	768447·72
„ „ 1909	762167·60

W porównaniu z wynikami dwu lat poprzednich okazuje się *zapotrzebowanie w poszczególnych działach scentralizowanych zapomóg* następująco:

1. Zapomoga dla czasowo niezdolnych do pracy (chorych) w miejscu i w podróży:

D n i z a p o m o g i								kwota zapom.
	chorzy	wypadki	à K 2:--	à K 1:80	à K 1:40	à K 1:20	razem	K
w roku 1911...	5499	7853	167572	—	13186	—	180763	353614·40
" " 1910...	5009	6975	—	147816	—	13580	161396	282364·80
" " 1909...	5125	7110	—	161855	—	13390	175245	307407·—

2. Zapomoga dla bezkondycyjnych w miejscu i kosztą przesiedlenia:

	bezkondycyjni w miejscu	wypadki	d n i		kwota zapom. K	przesie- dleni	kwota zapom. K
			à K 2·50	à K 2·—			
w roku 1911	2041	4477	64583	—	161457·50	110	6176·—
„ „ 1910	2071	5011	—	75584	151168·—	92	4691·—
„ „ 1909	1930	5357	—	68411	136822·—	96	4454·—

3. Zapomoga dla bezkondycyjnych w podróży:

	bezkond. w podróży	frekwencya na stacyach płatniczych	Z a p o m o g i		kwota K
			à K 1·40	dni à K 1·20	
w roku 1911	1534	9874	39365	—	55111·—
„ „ 1910	1639	9830	—	38643	46371·60
„ „ 1909	1781	11021	—	43888	52665·60

4. Zapomoga dla stale niezdolnych do pracy (inwalidów):

	inwalidzi	tygodni	Zapomogi à koron	kwota zapom. K
w roku 1911	32	1584	9·—	14256·—
	49	2264	10·—	22640·—
	34	1442	11·—	15862·—
	49	2080	12·—	24960·—
	42	1864	13·—	24232·—
	180	8201	14·—	114814·—
Razem . .	386	17435		216764·—
w roku 1910	361	16792		190964·—
„ „ 1909	326	15107		171463·—

5. Kosztą pogrzebowe (także odprawa wdowia):

	wypadki	à K	kwota zapom. K
w roku 1911.....	45	100·—	4500·—
	31	200·—	7750·—
	53	300·—	21200·—
	62	400·—	31000·—
	19	w różnej wysokości	2443·64
Razem ..	210		66893·64
w roku 1910.....	191		46052·32
„ „ 1909.....	185		44620·—

6. Zapomoga dla sierot:

	dzieci	miesiące wsparcia	à koron	kwota zapom. K
w roku 1911.....	183	2056	4.—	8224.—
	458	4801	8.—	38408.—
5 odpraw.....				500.—
razem	646	6857		47132.—
w roku 1910.....	644	6850		46836.—
" " 1909.....	635	6589		44736.—

Dla większej przejrzystości, podajemy poniżej *statystyczne daty* z roku 1911, odnoszące się do scentralizowanych zapomóg:

Do liczby 1: **Ruch w dziale chorych:** Zapomogę otrzymało 4447 zecerów, 898 drukarzy, 145 odlewaczy czcionek, 9 z innych zawodów, zatem razem 5499 członków. Z tych 345 pozostało na funduszu chorych z poprzedniego roku, 5154 świeżo, a 2354 powtórnie zachorowało, co czyni razem 7853 wypadków choroby. — Z funduszu chorych ubyto 704 skutkiem polepszenia się, 6642 wyzdrowiało, 38 przeniesiono w stan inwalidowy, 139 zmarło, 20 chorym wstrzymano zapomogę, a 370 pozostało z końcem roku na funduszu chorych.

Według miesięcy, przedstawia frekwencya następujący rezultat:

	Chorych	wypadków	dni
Styczeń	1027	1049	12899
Luty	1091	1125	14131
Marzec	988	1007	13520
Kwiecień	1030	1067	16203
Maj	963	988	14606
Czerwiec	905	918	14449
Lipiec	1312	1350	22161
Sierpień	1258	1285	18487
Wrzesień	1123	1161	17624
Październik	856	874	12264
Listopad	748	761	11201
Grudzień	795	822	13218

Przeciętnie w roku 1911 na miesiąc . .	1008	1034	15064
" " 1910 " " . .	888	911	13450
" " 1909 " " . .	927	958	14604

Najwyższa liczba "chorych była w "roku 1911 w lipcu, *najniższa* w listopadzie.

* * *

Do liczby 2: **Ruch w dziale niemających zajęcia w miejsu:** Zapomogę otrzymało 1498 zecerów, 515 drukarzy, 28 odlewaczy czcionek, zatem razem 2041 członków. Z tych pozostało na funduszu z poprzedniego roku 132, nowych przybyło 1909, powtórnie bez zajęcia było 2436, razem więc było 4477 wypadków bezkondycjonowania. — Ubyło: do kondycyi wstąpiło 3930, udało się w podróż 173, na fundusz chorych przeszło 74, wypłacono 95, do wojska odeszło 35, zapomogę wstrzymano 15 członkom, 1 przeszedł na stan inwalidów, a z końcem roku pozostało na funduszu 154.

Koszta przesiedlenia otrzymało 81 zecerów, 26 drukarzy, 3 odl. czc., razem 110 członków.

Według miesięcy, przedstawia frekwencya następujący rezultat:

	Niemających zajęcia	wypadków	dni	Przesiedlo- nych
Styczeń	446	540	6051	12
Luty	389	487	5208	7
Marzec	293	334	3550	11
Kwiecień	292	341	3578	8
Maj	275	345	2820	7
Czerwiec	264	315	2985	6
Lipiec	240	280	2930	8
Sierpień	357	429	4394	16
Wrzesień	646	786	11422	8
Październik	569	736	8278	7
Listopad	471	611	7170	15
Grudzień	413	549	6197	5
Przeciętnie w roku 1911 na miesiąc	388	479	5382	9
" " 1910 " " . .	425	542	6299	8
" " 1909 " " . .	390	549	5701	8

Najwyższa liczba niemających zajęcia w miejsu w roku 1911 była w wrześniu, *najniższa* w lipcu.

Oprócz pobierających zapomogę z funduszu dla niemających zajęcia w miejscu, była w roku 1911, we wszystkich prawie okręgach Stowarzyszeń, wielka liczba *wypłaconych i nieuprawnionych do pobierania zapomogi członków bez pracy*, których wykanie, ze względu na rzeczywisty stan bezrobocia i dokładność, jest na tem miejscu potrzebne.

Niepobierających zapomogi było w miejscu					Czas trwania bezrobocia	
w okręgu Stowarzyszenia	wypła- conych	niemają- cych jeszcze prawa	razem	procent przeciętnej liczby członków	razem	na będącego bez zajęcia przeciętnie
	członków bez zajęcia				d n i	
Czechy	30	125	155	4·18	3533	22·09
Bukowina	9	9	18	12	955	53·06
Dalmacya	4	.	4	4·71	176	44
Galicja	3	12	15	1·39	284	18·93
Karyntya	.	2	2	1·32	109	54·5
Kraina	1	2	3	1·61	82	27·33
Pobrzeże	5	27	32	6·67	1081	33·78
Morawy	8	44	52	5·08	1727	33·21
Austria Dolna	42	340	382	5·89	10865	28·44
Austria Górna	1	7	8	1·94	137	17·12
Śolnogród	2	1	3	2·5	271	90·33
Śląsk	2	1	3	0·85	36	12
Styrya	1	6	7	1·16	281	40·14
Tyrol-Przedarlania . .	2	2	4	1·03	135	33·75
Trentino	.	.	.	.	.	.
Razem w roku 1911..	110	578	688	4·5	19672	28·59
„ „ „ 1910..	213	589	802	5·44	28214	35·18
„ „ „ 1909..	257	458	715	5·01	27656	38·68

Jeżeli cyfry powyższej tabeli dodamy do tych, które odnoszą się do ogólnego stanu pobierających wsparcie, wtedy otrzymamy rzeczywistą liczbę będących bez zajęcia w miejscu. *Suma* ta przedstawia się następująco :

	niemający zajęcia w miejscu	w procentach na przeciętną liczbę członków	razem dni	Czas trwania bezrobocia podzielony na	
				liczbę niemających zajęcia	przeciętną liczbę członków przypadło dni
w roku 1911.	2729	17·83	84255	30·87	5·5
" " 1910.	2873	19·5	103798	36·13	7·05
" " 1909.	2649	18·56	96120	36·29	6·74

Jeżeli *ogólną sumę dni bezrobocia* zamienimy na lata (licząc 300 dni roboczych na rok), otrzymamy rzeczywisty *procent bezrobocia* jak następuje :

	dni bezrobocia		lata lub całorocznie bezkond. w miejscu	w procentach na przeciętną liczbę członków
w roku 1911.	84255	=	281	1·84
" " 1910.	103798	=	346	2·35
" " 1909.	96120	=	320	2·24

* * *

Do liczby 3: **Ruch w dziale niemających zajęcia w podróży:** Otrzymało zapomogę w roku 1911: 1191 zecerów, 327 drukarzy, 16 odlewczy czcionek, razem 1534 członków. Odbyli oni ogółem 2726 tur podróży, z czego 16 tur rozpoczęto w poprzednim roku, 596 z austriackich miejsc pracy, 77 przez pozostających bez zajęcia w miejscu, a 59 przez takich, którzy zachorowawszy podczas podróży, wyzdrowieli, następnie od granic z Węgier 397, z Chorwacyi 81, z Niemiec 1260, z Włoch 124, ze Szwajcaryi 99, z Rumunii 1 i z Bośni 16.

Kondycję otrzymali podróżni w 335 wypadkach; poza granice podróży udali się: do Węgier 421 razy, do Chorwacyi 49, do Niemiec 1264, do Włoch 117, do Szwajcaryi 139 razy, do Bośni 15 razy; zatrzymywało się bez kondycyi w miejscu 183, zachorowało 41, do wojska odszedł 1, wypłacono 4, podczas gdy z końcem roku 12 pozostało w podróży, a 145 ukończyło podróż bez zawiadomienia. (Z tych ostatnich większość zapewne wstąpiła do kondycyi).

Według przynależności do Związku, było między wspartymi w roku 1911 podróżnymi: 1169 członków zagranicznych Związków i 365 członków Związku austriackiego; z tych ostatnich było: 78 ze Stowarzyszenia w Czechach, 9 z Bukowiny, 6 z Dalmacji, 12 z Galicji, 6 z Karyntyi, 4 z Krainy, 2 z Pobrzeża, 27 z Moraw, 145 z Austrii Dolnej, 13 z Austrii Górnej, 5 z Solnogradu, 20 ze Śląska, 23 ze Styryi i 15 z Tyrolu-Przedarlunii.

Frekwencja we wszystkich 53 Stacjach płatniczych przedstawia się według miesięcy następująco:

	Bezcondycyjni w podróży	Frekwencja na stacjach płatn.	Dni podróży
Styczeń	85	210	812
Luty	81	154	541
Marzec	100	251	947
Kwiecień	152	448	1773
Maj	288	904	3546
Czerwiec	418	1267	4984
Lipiec	517	1609	6351
Sierpień	622	1967	7757
Wrzesień	492	1623	6798
Październik	262	818	3364
Listopad	146	380	1479
Grudzień	91	243	1013
Przeciętnie w roku 1911 na miesiąc	271	823	3280
" " 1910 " "	284	819	3220
" " 1909 " "	314	918	3657

Najruchliwszym miesiącem, odnośnie do frekwencji podróżnych i czasu trwania podróży, w roku 1911 był miesiąc sierpień, najstabszym miesiąc luty.

W ostatnich trzech latach rozdzielała się liczba podróżnych (licząc każdego członka tylko raz), tychże czas trwania podróży w Austrii i wypłacone tymże wiatkum, jak następuje:

Członkowie Związku	W roku 1911			W roku 1910			W roku 1909		
	Podróż- nych	Dni podróż- y	Kwota zapomo- gowa	Podróż- nych	Dni podróż- y	Kwota zapomo- gowa	Podróż- nych	Dni podróż- y	Kwota zapomo- gowa
			K			K			K
Niem. Szwajcarya	18	358	501·20	28	589	706·80	39	1049	1258·80
Franc. Szwajcarya	1	12	16·80	2	8	9·60	2	31	37·20
Niemcy	847	19625	27475·—	874	18406	22087·20	958	22822	27386·40
Austria	365	9981	13973·40	374	9958	11949·60	407	9627	11552·40
Węgry	171	5245	7343·—	220	6489	7786·80	260	7183	8619·60
Chorwacya	57	2043	2860·20	45	975	1170·—	44	1178	1413·60
Serbia	24	739	1034·60	23	489	586·80	30	808	969·60
Bułgarya	3	97	135·80	3	73	87·60	1	30	36·—
Rumunia	1	4	5·60	3	120	144·—	2	95	114·—
Bośnia	11	223	312·20	11	249	298·80	4	87	104·40
Włochy	4	23	32·20	2	2	2·40	2	20	24·—
Francya	1	4	5·60	3	23	27·60	4	136	163·20
Luksemburg	1	10	14·—	3	40	48·—	.	.	.
Belgia	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Dania	20	617	863·80	28	628	753·60	17	288	345·60
Norwegia	3	153	214·20	8	258	309·60	3	147	176·40
Szwecya	5	145	203·—	10	278	333·60	6	329	394·80
Rosya	.	.	.	2	58	69·90	1	53	63·60
Finlandya	2	86	120·40	.	.	.	1	5	6·—
Razem	1534	39365	55111·—	1639	38643	46371·60	1781	43888	52665·60

* * *

Powracając do wyników z roku 1911, otrzymamy *ogólny obraz rozmiarów bezrobocia* u drukarzy austriackich w tym roku; zestawiliśmy *wszystkie* odnośne daty statystyczne w sposób następujący:

W roku 1911 było bez zajęcia	Członków	W procentach na przeciętną liczbę członków	Czas trwania bezrobocia		W procentach na przeciętną liczbę członków
			dni	przemienione na lata = całorocznie bez zajęcia	
z powodu słabości	5499	35·92	180763	495	3·23
w miejscu (wspieranych)	2041	13·33	64583	215	1·4
„ (niewspieranych)	688	4·5	19672	66	0·44
w podróży (wspieranych)	1534	10·02	39365	131	0·86
Razem w roku 1911	9762	63·77	304388	907	5·93
„ „ „ 1910	9521	64·63	303837	917	6·23
„ „ „ 1909	9555	66·97	315253	946	6·63

Do cyfry 4: **Ruch w dziale inwalidów:** Na początku roku 1911 było 325 (232 zecerów, 72 drukarzy, 19 odlewaczy czcionek, 2 z innych zawodów) pobierających zapomogę; świeżo przybyło 61 (46 zecerów, 14 drukarzy, 1 odlewacz czcionek), razem było zatem 386 (278 zecerów, 86 drukarzy, 20 odlewaczy czcionek, 2 z innych zawodów). — Ubyło 38 inwalidów, a to 2 skutkiem odzyskania zdolności do pracy, 35 wskutek śmierci i 1 wskutek zasystowania (28 zecerów, 7 drukarzy i 3 odlewaczy czcionek). — Na funduszu pozostało 348 (250 zecerów, 79 drukarzy, 17 odlewaczy czcionek, 2 z innych zawodów).

Co do *wieku przyjętych* w roku 1911 na fundusz inwalidowy 61 członków, skonstatowano:

u 2 członk. wiek 26 lat	u 1 członk. wiek 55 lat
„ 1 „ „ 30 „	„ 1 „ „ 56 „
„ 1 „ „ 38 „	„ 3 „ „ 57 „
„ 1 „ „ 39 „	„ 3 „ „ 58 „
„ 1 „ „ 41 „	„ 3 „ „ 59 „
„ 2 „ „ 42 „	„ 1 „ „ 60 „
„ 1 „ „ 44 „	„ 5 „ „ 61 „
„ 1 „ „ 46 „	„ 2 „ „ 62 „
„ 1 „ „ 47 „	„ 2 „ „ 63 „
„ 1 „ „ 48 „	„ 1 „ „ 65 „
„ 5 „ „ 49 „	„ 2 „ „ 66 „
„ 1 „ „ 50 „	„ 5 „ „ 67 „
„ 3 „ „ 51 „	„ 1 „ „ 69 „
„ 1 „ „ 52 „	„ 2 „ „ 70 „
„ 2 „ „ 53 „	„ 2 „ „ 72 „
„ 3 „ „ 54 „	

Przeciętny wiek tych członków przy przejściu w stan inwalidowy był zatem 5·52 lat (w roku 1910: 52·4 lat, w roku 1909: 54·9 lat).

Jako *przyczynę przejścia w stan inwalidowy* stwierdzono:

Zwapienie żył w 15 wypadk.	Choroba umysłowa w 5 wypadk.
Uwład starczy i marazm . . „ 4 „	Podagra „ 4 „
Bezrobocie w skutek podszłego wieku 1 „	Choroba serca „ 6 „
Choroba ocz 9 „	Gruźlica kości 1 „
Zatrucie łożowiem, chron. . . 2 „	Choroby płuc 5 „
Przepuklina 2 „	Choroba nerwów 3 „
Choroba kiszek 1 „	Zapalenie opłucnej, chron. . 1 „
	Choroby rdzenia 2 „

U 21 inwalidów były, oprócz wymienionych tu, jeszcze inne choroby przyczyną przejścia w stan inwalidowy.

38 inwalidów (z których 35 zmarło, zaś 3 powróciło do stanu czynnego), którzy ubyli w roku 1911, *pobrało zapomogę* razem przez 11061 tygodni, a mianowicie: po dwóch z nich przez 13, po jednym 14, 16, 18, 35, 37, 40, 42, 44, 54, 73, 84, 100, 109, 119, 173, 178, 187, 197, 225, 254, 339, 340, 343, 360, 384, 403, 413, 503, 534, 557, 607, 648, 713, 854, 901 i 1137 tygodni, *przeciętnie* zatem przez 291 tygodni = 5·6 lat. — (Inwalidzi, którzy w r. 1910 ubyli, pobierali zapomogę przeciętnie przez 4·31 lat; ci zaś, którzy ubyli w r. 1909, pobierali zapomogę przeciętnie przez 2·96 lat).

12. Miesięczny stan scentralizowanych zapomóg w ostatnich trzech latach.

Rodzaj wsparcia	W roku			W roku		
	1911	1910	1909	1911	1910	1909
	Styczeń			Lipiec		
	K	K	K	K	K	K
Bezkondyjni w podróży	1136·80	1216·80	1312·80	8891·40	8284·80	8390·40
Bezkondyjni w miejscu	15127·50	13190·—	13306·—	7325·—	11052·—	9130·—
Przesiedleni	652·—	390·—	207·—	485·—	354·—	226·—
Chorzy	25240·60	23565·—	25288·20	43606·80	33610·20	37472·40
Inwalidzi	16120·—	16823·—	16292·—	20647·—	18314·—	16364·—
Koszta pogrzebowe . . .	4527·02	4706·60	3200·—	5150·—	3369·10	5171·—
Sieroty	4052·—	3920·—	3564·—	3896·—	3880·—	3740·—
Suma miesięczna . .	66855·92	63811·40	63170·—	90001·20	78864·10	80493·80
	Luty			Sierpień		
Bezkondyjni w podróży	757·40	806·40	1071·60	10859·80	8820·—	10680·—
Bezkondyjni w miejscu	13020·—	11552·—	8358·—	10985·—	12504·—	12474·—
Przesiedleni	408·—	336·—	330·—	900·—	340·—	415·—
Chorzy	27663·80	20454·—	22415·40	36345·80	28498·20	31053·—
Inwalidzi	16191·—	13667·—	13066·—	16797·—	14699·—	13044·—
Koszta pogrzebowe . . .	9450·—	1502·14	3800·—	3855·51	4000·—	2715·—
Sieroty	3900·—	3840·—	3664·—	3764·—	3766·—	3596·—
Suma miesięczna . .	71390·20	52157·54	52705·50	83507·11	72537·20	73977·—
	Marzec			Wrzesień		
Bezkondyjni w podróży	1325·80	1728·—	1194·—	9517·20	6448·80	7605·60
Bezkondyjni w miejscu	8875·—	8950·—	8750·—	18555·—	17242·—	18198·—
Przesiedleni	597·—	581·—	298·—	442·50	62·—	378·—
Chorzy	26495·80	20143·20	24232·80	34340·20	22111·20	25372·20
Inwalidzi	16169·—	13889·—	13225·—	21376·—	14658·—	13104·—
Koszta pogrzebowe . . .	5050·—	4319·78	5368·70	4800·—	3000·—	2100·—
Sieroty	3940·—	3804·—	3656·—	3908·—	4048·—	3844·—
Suma miesięczna . .	62453·10	53414·98	56724·50	102938·90	67570·—	70601·80
	Kwiecień			Październik		
Bezkondyjni w podróży	2482·20	2019·60	1682·40	4709·60	4362·—	5582·40
Bezkondyjni w miejscu	8945·—	10764·—	8338·—	20695·—	25464·—	21086·—
Przesiedleni	515·—	280·—	410·—	355·—	882·—	572·—
Chorzy	31776·60	24828·—	23537·40	23853·—	22471·20	23582·40
Inwalidzi	20331·—	17698·—	13088·—	17264·—	18530·—	16617·—
Koszta pogrzebowe . . .	8200·—	4500·—	5090·80	5440·—	1800·—	2500·—
Sieroty	3944·—	4072·—	3776·—	3944·—	3880·—	3800·—
Suma miesięczna . .	76193·80	64161·60	55922·60	76260·60	77389·20	73739·80
	Maj			Listopad		
Bezkondyjni w podróży	4964·40	4280·80	4227·60	2070·60	2223·60	3258·—
Bezkondyjni w miejscu	7050·—	7836·—	8986·—	17925·—	14228·—	12484·—
Przesiedleni	423·—	324·—	539·—	765·50	294·—	430·—
Chorzy	28607·20	20427·—	32329·20	21745·60	17101·20	17889·60
Inwalidzi	16270·—	14477·—	16449·—	17346·—	15052·—	13361·—
Koszta pogrzebowe . . .	5081·60	4636·30	4946·—	4400·—	4300·—	3300·—
Sieroty	4040·—	4064·—	3652·—	3804·—	3872·—	3888·—
Suma miesięczna . .	66436·20	56103·10	71128·80	68056·70	57070·80	54610·60
	Czerwiec			Grudzień		
Bezkondyjni w podróży	6977·60	5146·80	6004·80	1418·20	1026·—	1656·—
Bezkondyjni w miejscu	7462·50	7566·—	7082·—	15492·50	10820·—	8630·—
Przesiedleni	342·50	388·—	429·—	290·—	410·—	220·—
Chorzy	28331·60	25720·20	26836·80	25607·40	23435·40	17397·60
Inwalidzi	16508·—	14534·—	13370·—	21745·—	18623·—	13483·—
Koszta pogrzebowe . . .	3733·80	5218·40	2900·—	7205·71	4700·—	3528·50
Sieroty	3884·—	3936·—	3688·—	4056·—	3844·—	3868·—
Suma miesięczna . .	67240·—	62509·40	60310·60	75814·81	62858·40	48783·10

[illegible]

Stowarzyszenie	Kwartał	Wydatki na rachunek centralizacji	Po rozliczeniu wypadło na Stowarzyszenie		R ó ż n i c a				Porównawczy wszystkie cztery kwartały, miało Stowarzyszenie	
			K	K	ze Stowarzyszenia do kasy Związku	z kasy Związku do Stowarzyszenia	dopłacić	otrzymać zwrotu		
I.	1802—	2427-29	625-29	183-11	2029-86	2077-99	428-55	7095-49	3925-01	
II.	2750-40	2567-29	672-02	2212-97						
III.	2740-30	3412-32	915-66	249-63						183-11
IV.	1855-70	2771-36	11178-26	1066-58						249-63
Pobrzeże	I. <th>6302-52</th> <th>6052-89</th> <th>1066-58</th> <th>249-63</th> <th rowspan="4">2077-99</th> <th rowspan="4">428-55</th> <th rowspan="4">7095-49</th> <th rowspan="4">3925-01</th>	6302-52	6052-89	1066-58	249-63	2077-99	428-55	7095-49	3925-01	
	II. <th>5737-70</th> <th>6804-28</th> <th>1019-16</th> <th>249-63</th>	5737-70	6804-28	1019-16	249-63					
	III. <th>7603-80</th> <th>8622-96</th> <th>241-88</th> <th>2327-62</th> <th>183-11</th>	7603-80	8622-96	241-88	2327-62					183-11
	IV. <th>6545-60</th> <th>26189-62</th> <th>28267-61</th> <th>585-36</th> <th>249-63</th>	6545-60	26189-62	28267-61	585-36					249-63
Morawy	I. <th>12763-90</th> <th>12178-54</th> <th>594-64</th> <th>2336-34</th> <th rowspan="4">2077-99</th> <th rowspan="4">428-55</th> <th rowspan="4">7095-49</th> <th rowspan="4">3925-01</th>	12763-90	12178-54	594-64	2336-34	2077-99	428-55	7095-49	3925-01	
	II. <th>13142-80</th> <th>13737-44</th> <th>701-38</th> <th>2336-34</th> <th>183-11</th>	13142-80	13737-44	701-38	2336-34					183-11
	III. <th>17635-10</th> <th>18336-48</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	17635-10	18336-48	3178-70	2336-34					249-63
	IV. <th>17192-60</th> <th>60734-40</th> <th>4806-82</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	17192-60	60734-40	4806-82	2336-34					249-63
Austria Dolna	I. <th>86001-40</th> <th>89180-10</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th rowspan="4">2077-99</th> <th rowspan="4">428-55</th> <th rowspan="4">7095-49</th> <th rowspan="4">3925-01</th>	86001-40	89180-10	3178-70	2336-34	2077-99	428-55	7095-49	3925-01	
	II. <th>84188-50</th> <th>88995-32</th> <th>4806-82</th> <th>2336-34</th> <th>183-11</th>	84188-50	88995-32	4806-82	2336-34					183-11
	III. <th>117254-30</th> <th>113726-70</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	117254-30	113726-70	3178-70	2336-34					249-63
	IV. <th>94479—</th> <th>381923-20</th> <th>382351-75</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	94479—	381923-20	382351-75	2336-34					249-63
Austria Górna	I. <th>5593-20</th> <th>5118-35</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th rowspan="4">2077-99</th> <th rowspan="4">428-55</th> <th rowspan="4">7095-49</th> <th rowspan="4">3925-01</th>	5593-20	5118-35	3178-70	2336-34	2077-99	428-55	7095-49	3925-01	
	II. <th>7789-50</th> <th>5834-22</th> <th>4806-82</th> <th>2336-34</th> <th>183-11</th>	7789-50	5834-22	4806-82	2336-34					183-11
	III. <th>10334-80</th> <th>7671-74</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	10334-80	7671-74	3178-70	2336-34					249-63
	IV. <th>7748-10</th> <th>31465-60</th> <th>382351-75</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	7748-10	31465-60	382351-75	2336-34					249-63
Solnogród	I. <th>2105-10</th> <th>1522-31</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th rowspan="4">2077-99</th> <th rowspan="4">428-55</th> <th rowspan="4">7095-49</th> <th rowspan="4">3925-01</th>	2105-10	1522-31	3178-70	2336-34	2077-99	428-55	7095-49	3925-01	
	II. <th>2888-80</th> <th>1682-38</th> <th>4806-82</th> <th>2336-34</th> <th>183-11</th>	2888-80	1682-38	4806-82	2336-34					183-11
	III. <th>3843-40</th> <th>2223-28</th> <th>3178-70</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	3843-40	2223-28	3178-70	2336-34					249-63
	IV. <th>2283—</th> <th>11120-30</th> <th>7195-29</th> <th>2336-34</th> <th>249-63</th>	2283—	11120-30	7195-29	2336-34					249-63

Śląsk	I.	5266-90	4532-84		734-06		
	II.	4925-40	4936-65	11-25			
	III.	4887-60	6667-03	1779-43		1915-63	
	IV.	4053-90	4912-91	859-01	2649-69	734-06	
Styrya	I.	9966-60	7279-61				
	II.	11931-30	7608-64				
	III.	12955-50	10913-80				
	IV.	10164-50	8656-35				
Tyrol-Przedarlania	I.	3954-80	5133-13	1178-83			
	II.	7354-80	5583-36				
	III.	10502-50	7332-62				
	IV.	5068-90	26881—	324-35	1502-68	4941-32	3438-64
Trentino	I.	722-50	1024-35	301-85			
	II.	689—	1214-03	516-03			
	III.	731-50	1726-55	995-05			
	IV.	752-50	1370-27	617-77	2430-70	2430-70	
Razem	I.	200699-22	200699-22	7319—			
	II.	209870—	209828—	10913-59	7319—		
	III.	276447-21	276437-36	15901-76	10955-59		
	IV.	220132-11	907148-54	10866-69	15911-61	45074-89	32199-50
Pokryto przez zwroty udzielonych zapomóg	I.						
	II.	42—		42—			
	III.	9-85		9-85			
	IV.	22—		22—		73-85	
Rozdzielono zatem							

14. Zestawienie porównawcze

kwot zapomogowych *scentralizowanych* z wypłaconemi *faktycznie* przez Stowarzyszenia związkowe w roku 1911.

Zapomogę scentralizo- waną wypłacono	S t o w a r z y s z e n i e z w i ą z k o w e													Wszystkie Stowarzy- szenia razem		
	Czechy	Bułkowiina	Dalmacja	Galicya	Karyntya	Kraina	Pobrzeże	Morawy	Austria Dolna	Austria Górna	Solnograd	Śląsk	Styrya	Tyrol- Przedaru- lania	Trentino	
K o r o n																
Bez kond. w podróży	6764.80	29.40	340.20	341.60	2739.80	1359.40	1741.60	3231.20	11807.60	6505.80	4124.40	1114.40	6052.20	8958.60	.	55111.—
Bez kond. w miejscu	36417.50	3580.—	2512.50	4490.—	1522.50	1560.—	4205.—	10952.50	78935.—	3860.—	2197.50	2420.—	4352.50	4140.—	312.—	161457.50
Przesiedlo- nym	3400.—	.	120.—	122.50	80.—	.	200.—	738.50	455.—	315.—	70.—	195.—	290.—	190.—	.	6176.—
Chorym . .	75506.—	5079.60	3671.—	31025.40	2948.80	4702.—	10141.—	29043.20	140022.20	12622.80	1534.40	8041.40	19730.20	8470.40	1076.—	353614.40
Inwalidom	61935.—	1040.—	468.—	9272.—	.	585.—	6071.—	12035.—	97392.—	6714.—	1508.—	4191.—	10821.—	3264.—	1468.—	216764.—
Koszta po- grzebowe	14200.—	250.—	555.51	6450.—	855.71	750.—	2311.—	1150.—	33851.40	500.—	750.—	2500.—	1920.—	850.—	.	66893.64
Sierotom .	12304.—	192.—	396.—	3684.—	336.—	192.—	1520.—	3584.—	19460.—	948.—	936.—	672.—	1852.—	1008.—	48.—	47132.—
Razem . . .	210527.30	1071.—	8063.21	55385.50	8482.81	9148.40	26189.—	60734.40	381923.20	31465.60	11120.30	19133.80	45017.90	26881.—	2904.50	905148.54
Faktycznie wypłacono (zob. str. 67)	226836.50	1071.—	8063.21	55385.50	8552.81	9292.40	26198.62	61488.70	412473.20	33903.60	11167.30	19383.20	46237.90	26989.—	2933.50	959076.44
Zatem Stow. wypłaciły na własny rachu- nek więcej w r. 1911.	16309.20	.	.	.	70.—	144.—	9.—	754.30	30550.—	2438.—	47.—	249.40	1220.—	108.—	29.—	51927.90
w r. 1910.	17934.60	.	.	.	17.—	312.—	12.—	630.84	36460.34	3061.—	66.—	102.90	1611.40	111.40	47.60	60367.30
w r. 1909 .	18258.60	.	.	.	151.—	460.—	72.40	951.87	38945.80	3193.—	146.—	105.60	1586.—	136.80	29.80	64036.80

III. Pogląd

na ogólny obrót funduszków Stowarzyszeń związkowych od czasu ich założenia.

Stosownie do dotychczasowego zwyczaju, dołączamy niniejszem do wykazów z ubiegłego roku najważniejsze pozycje przychodów i wydatków naszych stowarzyszeń związkowych od tychże założenia, z których poznać można, do jakiego wysokiego stopnia używano ofiarności zorganizowanych drukarzy Austrii, ażeby módz w wystarczającej mierze wesprzeć cierpiących nędzę towarzyszy zawodu i tychże krewnych. Niemniej znacznie oceniać należy te cyfry, które nam oznajmują, jakich sum użyto na wybudowanie i wzmocnienie organizacji, ażeby jej umożliwić wywieranie decydującego wpływu na warunki pracy i inne ekonomiczne stosunki zajętych w przemyśle drukarskim robotników i dać im możność przyswojenia sobie duchowego wykształcenia. Jeżeli więc uwzględni się dotychczasowe sukcesy organizacji drukarzy Austrii, wtedy musi się przyznać, że wszystkie te poniesione ofiary były warte zdobyczy i że zdolność świadczeń organizacji zawsze zależną jest od właściwego zrozumienia członków potrzeb tychże. I tej okoliczności musi się przypisać, że zorganizowani drukarze Austrii, ponad troskę o własne dobro, nie zapomnieli o tem, że są obowiązani pomagać także swym towarzyszom zawodu w innych krajach w czasach walki o zdobycie lepszych stosunków, jakoteż robotnikom innych zawodów, jeżeli tymże groziło niebezpieczeństwo w ich ekonomicznej egzystencji. Użytych do tych celów środków pieniężnych, które czynią niezwykle sumy, nie można niestety wyliczyć cyfrowo w ramach tego sprawozdania, ponieważ one ze względów legalnych zebrane zostały w drodze dobrowolnych składek i odesłane przez wolne organizacje na cel przeznaczony. Lecz wspomnieć musi się tutaj także o tem, ponieważ przez następujące tabele nie można wykazać w całej pełni zdolności świadczeń drukarzy Austrii.

15 Stowarzyszeń związkowych — z których po jednym istnieje lat 69, 63, 62, 55, 49, 48, 47 i 46, cztery po lat 43 każde, dalej po jednym lat 39, 37 i 14 — miało w tym czasie ogólnego obrotu K 44,004.972·31, to jest:

Czterdzieścicztery miliony czterytysiące dziewięćsiedmdziesiątdwie kerony i 31 halerzy.

Co do natury, jakoteż *stosunku procentowego zwyczajnych przychodów i wydatków* wszystkich Stowarzyszeń od czasu ich założenia, aż do końca roku 1911, dają wyjaśnienia następujące cyfry:

Przychód ogólny:		w procentach wszystkich przychodów	
wkładki członków	K 19,251.624·66	=	82·7
wpisowe	" 215.761·54	=	0·93
odsetki	" 1,804.847·76	=	7·75
inne wpływy	" 2,007.171·05	=	8·62
Razem... K 23,279.405·01			
Wydatki ogólne:		w procentach wszystk. wydatków	
na zapomogi.....	K 15,046.025·03	=	64·63
" kształcenie ... "	" 1,276.019·70	=	5·48
" administracyę. "	" 1,742·648·86	=	7·40
" organizacyę... "	" 740.304·28	=	3·18
inne wydatki	" 1,920.569·43	=	8·25
Razem..... K 20,725.567·30		=	89·03

Z końcem roku 1911 majątek Stowarzyszeń, wynoszący K 2,553.837·71, stanowi przeto 10·97% wszystkich przychodów. (Szczegółowy wykaz majątku patrz str. 59—61).

Wyszczególnienie obrotu kasowego. a) Przychody.

Stowarzyszenie	Rok założenia	Wkładki członków		Wpisowe		Odsetki od kapitału		Różne (wraz z kwotami wyrównania)		Razem	
		K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	1862	4537931	67	48385	90	197009	65	186054	72	4969381	94
Bukowina	1865	146016	26	2662	92	20378	08	22700	23	191757	49
Dalmacja	1874	70477	60	745	80	1612	75	17814	01	90650	16
Galicya	1857	1111571	46	21615	90	74420	09	146225	02	1353832	47
Karyntya	1868	185945	53	3082	30	30208	.	42139	12	261374	95
Kraina	1868	208029	50	7561	94	37299	37	36999	58	289890	39
Pobrzeże	1868	451485	85	2800	10	28369	50	77763	38	560418	83
Morawy	1863	1286968	71	26952	80	144760	21	124285	76	1582967	48
Austrya Dolna	1842	8870314	42	80244	84	934013	34	867274	80	10751847	40
Austrya Górna	1868	554374	14	3648	16	55787	97	86240	80	700051	07
Solnogród	1849	169877	42	1867	08	43416	92	101550	21	316711	63
Śląsk	1864	376156	66	5913	80	62798	45	28033	17	472902	08
Styrya	1848	816225	38	6829	.	139242	68	170871	11	1133168	17
Tyrol-Przedarlania	1872	400305	26	3157	.	33962	78	89002	71	526427	75
Trentino	1898	65944	80	294	.	1567	97	10216	43	78023	20
Razem ..	.	19251624	66	215761	54	1804847	76	2007171	05	232794005	01

b) Wydatki.												
Stowarzyszenie	Na zapomogi (sumy z tabeli c)		Na kształcenie (biblioteka, wykłady, organ Związku itd.)		Na administrację (pensye, remunera- cyę, honoraryia le- karzy, druki itd.)		Na organizację (koszta delegacji, kongresów, wkłady związkowe itd.)		Inne wydatki (wraz z kwotami wyrównania)		Razem	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	3178775	99	273602	63	428887	66	187850	62	637612	80	4706729	70
Bukowina	94655	58	9882	05	24423	75	9471	04	23458	78	161891	20
Dalmacya	53933	82	4284	44	10484	29	5534	06	15536	57	89773	18
Galicja	916010	14	51863	21	119344	29	50733	88	136488	85	1274440	37
Karyntya	139908	71	17053	20	22104	86	10150	45	35677	47	224894	69
Kraina	147695	37	29471	42	20254	37	11923	26	37919	41	246263	83
Pobrzeże	362610	20	17515	77	43328	23	21846	70	82153	65	527454	55
Morawy	1020222	23	113201	10	139543	61	57203	32	113670	32	1443840	58
Austria Dolna	7077013	51	584106	80	702631	98	272583	74	549558	35	9185894	38
Austria Górna	457908	64	55551	47	44591	89	24901	17	43585	54	626538	71
Solnogród	226393	36	14662	70	11978	88	8845	50	22685	23	284565	67
Śląsk	266227	96	37191	41	36347	74	22533	12	45718	26	408018	49
Styrya	710404	68	41644	78	102853	45	28766	99	115195	13	998865	03
Tyrol-Przedarlania ...	351091	50	23977	43	29919	75	23954	48	45350	90	474294	06
Trentino	43173	34	011	29	5954	11	5005	95	15958	17	72102	86
Razem..	15046025	03	1276019	70	1742648	86	740304	28	1920569	43	20725567	30

c) Wyszczególnienie zapomóg.

Stowarzyszenie	1. Chorym		2. Niemającym zajęcia				3. Inwalidom		4. Koszta pogrzebowe		5. Sierotom		6. Inne zapomogi	
	w miejscu wraz z kosztami przesiedlenia		w podróży											
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	1205123	53	680747	40	137528	06	602422	.	166051	.	172250	50	214653	50
Bukowina.....	54398	32	20484	40	1742	36	9526	70	3880	.	2829	.	1794	80
Dalmacya	28288	20	15491	50	1995	04	2556	.	3107	81	2204	.	291	27
Galicya	417154	58	141977	76	13764	50	163189	.	76696	30	24793	.	78435	.
Karyntya	56001	48	22101	90	43032	70	4427	.	6776	73	5876	.	1692	90
Kraina	71731	71	12562	90	21911	76	20203	.	9036	40	7290	.	4959	60
Pobrzeże	165105	24	66380	92	22015	02	61135	.	20476	02	14404	.	13094	.
Morawy	500686	70	188206	86	65504	14	137301	50	63715	76	48801	.	16006	27
Austria Dolna	3099909	66	1517030	46	219227	44	1362414	90	394825	93	313124	.	170481	12
Austria Górna	161625	74	57546	70	99596	92	94652	.	21519	28	13456	.	9512	.
Solnogród	58052	22	24004	30	64883	66	42826	34	9978	84	6572	.	20076	.
Śląsk.....	115761	30	43405	94	19891	78	54115	.	15577	96	12903	50	4272	48
Styrya.....	325684	84	66715	12	93218	80	152647	64	31044	14	19844	.	21250	14
Tyrol-Przedarlania.....	128307	82	48851	82	116140	44	34814	.	10554	.	8671	33	2752	09
Trentino	19200	40	15894	50	2583	24	4370	.	600	.	369	.	156	20
Razem	6407031	74	2921402	48	923035	86	2746900	08	834840	17	653387	33	559427	37

IV. Wykaz

Związków zagranicznych, pozostających z naszym Związkiem w stosunku wzajemności.

1. **Belgia:** »*Fédération typographique Belge*« w Brukseli. Umowa istnieje od 1. stycznia 1904 i obejmuje tylko zapomogę w podróży.
2. **Bośnia:** »*Typographenverein für Bosnien und Herzegowina*« w Serajewie. Umowa istnieje od 21. maja 1910 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla chorych w miejscu i podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w podróży.
3. **Bułgaria:** »*Typographischer Arbeiterverein*« w Sofii. Umowa istnieje od 15. czerwca 1907 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, wreszcie kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.
4. **Dania:** »*Dansk Typograf forbund*« w Kopenhadze. Umowa istnieje od 1. września 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, wreszcie kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.
5. **Niemcy:** »*Verband der deutschen Buchdrucker*« w Berlinie. Umowa istnieje od 1. listopada 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.
6. **Finlandya:** »*Finska Typograf förbundet*« w Helsingforsie. Umowa istnieje od 25. września 1903 i obejmuje: Zapomogę w podróży, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.
7. **Francya:** »*Fédération française des Travailleurs du livre*« w Paryżu. Umowa istnieje od 1. stycznia 1904 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w podróży.
8. **Włochy:** »*Federazione Italiana fra i lavoratori del libro*« w Medyolanie. Umowa istnieje od 1. czerwca 1911 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych.
9. **Chorwacya:** »*Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju*« w Zagrzebiu. Umowa istnieje od 20. maja 1910 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu i kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży, zapomogę dla sierot.
10. **Luksemburg:** »*Luxemburger Buchdruckerverein*« w Luksemburgu. Umowa istnieje od 1. września 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.
11. **Norwegia:** »*Norsk Centralforening for Bogtrykkere*« w Chrystyanii. Umowa istnieje od 25. września 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.
12. **Rumunia:** »*Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografi din România*« w Bukareszcie. Umowa istnieje od 1. września 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży, zapomogę dla sierot.
13. **Szwecya:** »*Svenska Typograf förbundet*« w Sztokholmie. Umowa istnieje od 22. października 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu.
14. **Szwajcarya (niemiecka):** »*Schweizerischer Typographenbund*« w Bernie. Umowa istnieje od 1. września 1903 i obejmuje: Zapomogę podróżną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży, zapomogę dla sierot.

„Federazione Ticinese fra i lavoratori del libro“ złączyła się zupełnie z „Schweizerischer Typographenbund“ i nie istnieje zatem jako osobna organizacja. Członkowie jej należą ale do „Schweizerischer Typographenbund“ po największej części tylko jako członkowie organizacyi zawodowej, to znaczy, że uiszczają tam tylko wkładki do „Ogólnej Kasy“ i mają prawo tylko do zapomogi podróźnej, zapomogi dla bezrobotnych w miejscu i kosztów przesiedlenia. W razie ich wyjazdu z obrębu „Schweiz. Typographenbund“, wciąga się im odnośną uwagę do książki kwitowej, która, zamiast numeru kontrolnego, nosi określenie „G. M.“ — na co koledzy funkcyonaryusze Stowarzyszeń szczególną zechcą zwracać uwagę.

15. Szwajcarya (romanska): »*Fédération des Typographes de la Suisse romande*« w Genewie. Umowa istnieje od 1. września 1905 i obejmuje: Zapomogę podróźną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów i kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.

16. Serbia: »*Družina tipografskih radnika u Srbiji*« w Belgradzie. Umowa istnieje od 1. września 1903 i obejmuje: Zapomogę podróźną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, kosztą przesiedlenia, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży.

17. Węgry: »*Unterstützungsverein der Buchdrucker und Schriftgiesser Ungarns*« w Budapeszcie. Umowa istnieje od 1. października 1903 i obejmuje: Zapomogę podróźną, zapomogę dla bezkondycyjnych w miejscu, zapomogę dla chorych w miejscu i w podróży, zapomogę dla inwalidów kosztą pogrzebowe dla zmarłych w miejscu i w podróży, zapomogę dla sierót.

(Z tem Stowarzyszeniem zawarto jeszcze następujący specjalny układ: „Przybywający z Węgier członkowie muszą nadto wykazać się, że należeli również do Stowarzyszenia zawodowego drukarzyi odlewaczy czcionek na Węgrzech i obowiązkom swoim względem tegoż aż do dnia wyjazdu uczynili zadość.“ — Kto legitymacyi takiej nie posiada, ten nie ma prawa do jakiegokolwiek zapomogi, ani też członkostwo jego uznaniem nie zostanie — na co koledzy funkcyonaryusze Stowarzyszeń zwracać zechcą szczególną uwagę.)

Ogólne brzmienie umów co do wzajemności.

Stosownie do wymagań statutów, względnie uchwał lub rozporządzeń kompetentnych organów, jakoteż, by zasadę wolnego przesiedlania się z miejsca na miejsce skutecznie wykonywać, zawarły powyżej wymienione Związki umowę wzajemności, a przyjęte obustronnie zobowiązania uregulowano w następujących postanowieniach:

Art. 1.

Członkowie. Jako członkowie uznani będą ci koledzy, którzy w obu zawierających umowę Związkach w myśl ich statutów jako tacy są uważani (są nimi: zecerzy ręczni i maszynowi, zarządcy, korektorzy, drukarze, maszyniści, odlewacze czcionek, stereotypyzy i galwanoplastycy), wszelkim zobowiązaniom swym względem Związku, którego ostatnio byli członkami, zadość uczynili, a dalej natychmiast po przybyciu do danej miejscowości, w razie zaś ważnych przeszkód najpóźniej w ciągu dni ośmiu, zgłosili się u odnośnych funkcyonaryuszów Stowarzyszenia z przepisanimi statutem legitymacjami.

Przy zaofiarowaniu kondycyi za granicą mają członkowie obowiązek we własnym interesie zasięgnąć bezwarunkowo u dotyczących funkcyonaryuszów związkowych informacyi o stosunkach cennikowych. W razie zaniedbania tego obowiązku przypiszą dotyczący członkowie sami sobie wynikające stąd konsekwencye.

Wykluczeni od przyjęcia są tacy koledzy, którzy, korzystając z okazji nieporozumień cennikowych, względnie ruchu cennikowego, zajmują lub zajmowali miejsca stojących kolegów; dalej, przez świadome zaofiarowanie swej pracy za niższą płacę, stojących w kondycyi kolegów z zajmowanych przez nich miejsc wyprą, płatną poniżej cennika kondycyę przyjmą, lub z jednego z pozostających w stosunku wzajemności Stowarzyszeń z jakichkolwiek powodów zostali wykluczeni.

Jeżeli zgłaszający się do przyjęcia był już przedtem członkiem wzajemnego Związku lub w obrębie tegoż jako nieczłonek kondycjonował, wówczas musi on również w organie Stowarzyszenia odnośnego Związku być ogłoszonym. Ewentualne sprzeciwy należy wnieść do Zarządu tego Związku, w tym samym zgłoszenie do przyjęcia nastąpiło. Jeżeli przeciw ogłoszonemu do przyjęcia wpłyną sprzeciwy, wówczas może on być przyjętym tylko za zgodą tego Zarządu centralnego, od którego protest wyszedł.

Art. 2.

Przejście. Zawierające umowę Związki zobowiązują się co do każdego członka (Art. 1), który z obrębu jednego Związku przejdzie w obręb drugiego, odstąpić od żądania:

- a) jakiegokolwiek wpisowego,
- b) przedłożenia świadectwa lekarskiego,
- c) dowodu co do wieku.

Art. 3.

Płacenie wkładek. Od dnia wstąpienia do kondycyi w obrębie drugiego zawierającego umowę Związku, członkowie są obowiązani uiszczać statutem przepisane wkładki do tegoż Związku.

Zawierające umowę strony zobowiązują się uznać wpłacone przez członka w Stowarzyszeniu macierzystem lub w innych wzajemnionych Stowarzyszeniach wkładki, przez wliczenie tychże do odnośnych funduszy i zapewnienie statutem przepisanych zapomóg po osiągnięciu ustanowionych w Art. 4 karencyj.

Zesztą podlegają członkowie obu stron każdorazowym statutom i postanowieniom regulaminowym, obowiązującym w obrębie ich pobytu i znanym obu, umowę zawierającym stronom.

Art. 4.

Zapomogi. W razie zachodzącej potrzeby wspierania członków (Art. 1), ustanawiają zawierające umowę Związki następujące świadczenia:

a) **Zapomoga w podróży.** Każdy towarzysz, należący do jednego z zawierających umowę Związków, który podróżuje w obrębie drugiego Związku, otrzyma tam, jeżeli się wykaże, że zapłacił ogółem najmniej.....wkładek tygodniowych, zapomogę podróżną w takiej samej wysokości, jaką członkowie danego Związku pobierają.

b) **Zapomoga dla pozostających bez kondycyi w miejscu.** Prawo do tej zapomogi mają ci bez pracy w obrębie danego Związku pozostający członkowie obu zawierających umowę Związków, którzy ogółem najmniej.....wkładek tygodniowych zapłacili, z których najmniej 26 wkładek w kondycyi zapłaconych być musi w obrębie tego Związku, do którego po zapomogę się zgłaszają. Wysokość i czas trwania tej zapomogi oznaczają odnośne postanowienia dotyczącego Związku.

Koszta przesiedlenia, względnie **koszta podróży,** ponosi ten Związek, w którego obrębie dotyczący członek ostatnio pracował i wkładki uiszczał.

c) **Zapomoga w chorobie.** Członkowie obu zawierających umowę Związków, którzy ogółem najmniej.....wkładek tygodniowo zapłacili, wstępują z chwilą objęcia kondycyi we wszelkie prawa członków dotyczącego Związku. Zapomogi, pobranej w Związkach, opartych na wzajemności, nie wlicza się.

Członkowie, którzy zachorowali w podróży, a zapłacili ogółem najmniej.....wkładek tygodniowych, otrzymają, stosownie do przepisów odnośnych statutów, zaopatrzenie w szpitalu, lub zapomogę w chorobie przez przeciąg jednego roku.

d) **Zapomoga dla inwalidów.** Prawo do zapomogi dla inwalidów osiąga członkowie obu zawierających umowę Związków, jeżeli się wykażą, że ogółem zapłacili najmniej.....wkładek tygodniowych, z których najmniej 52 wkładek w kondycyi bezpośrednio przedtem zapłaconych być musi w obrębie tego Związku, do którego zgłoszono się po zapomogę. W razie zupełnej niezdolności do pracy, spowodowanej wypadkiem w zajęciu, odstępuje się od żądania zapłacenia wspomnianych 52 wkładek, jeżeli członek wogóle na podstawie wpłaconych wkładek uzyskał prawo do pobierania zapomogi inwalidowej. Wysokość zapomogi oznaczają każdorazowo obowiązujące postanowienia dotyczącego Związku. Inne stopniowanie, niż na lata należenia, nie może mieć miejsca.

e) **Zapomoga w razie śmierci** (zapomoga dla wdów i sierót). Prawo do tej zapomogi mają pozostałe osoby po tych członkach obu zawierających umowę Związków, którzy ogółem zapłacili najmniej.....wkładek tygodniowych, z których najmniej 52 wkładek w kondycyi bezpośrednio przedtem zapłaconych być musi w tym Związku, do którego zgłoszono się po zapomogę. W razie, gdyby członek do pobrania zapomogi dla pozostałych nie był jeszcze uprawniony, zostaną wypłacone zwykłe koszty pogrzebu.

W razie śmierci członka w podróży, ponosi odnośny Związek kosztu zwykłego pogrzebu.

Art. 5.

Przy obliczaniu czasu należenia co do poszczególnych gałęzi zapomóg, będąbrane w rachubę tylko te wkładki, uiszczone do kas Związków, opartych na wzajemności, które zapłacone zostały w kondycyi.

Postanowienia ogólne i końcowe.

Art. 6.

Oba zawierające umowę Związki zobowiązują się nie wchodzić z żadnem w obrębie drugiego Stowarzyszenia istniejącem Stowarzyszeniem drukarzy i t. d. o podobnych celach w stosunek wzajemności; dalej zobowiązują się oba Związki, nie uznawać wystawionej w ich obrębie przez inne Stowarzyszenie legitymacyi.

Art. 7.

Z wejściem w życie powyższej umowy tracą moc obowiązującą wszelkie inne dawniejsze układy między dwoma zawierającymi umowę Związkami. Ewentualne zmiany statutów lub też ogłaszanie rozporządzeń w jednym z obu Związków, mających jakikolwiek wpływ na niniejszą umowę wzajemności, należy natychmiast podać do wiadomości centralnemu Zarządowi drugiego Związku z należytem objaśnieniem.

Art. 8.

Umowa ta obowiązuje dopóty, dopóki jedna lub druga strona nie zażąda rewizji tejże, lub też nie zgłosi swego cofnięcia. Żądanie rewizji lub też zgłoszenie cofnięcia nastąpić ma na sześć miesięcy przed utratą mocy obowiązującej tej umowy.

Art. 9.

Umowa ta może także natychmiast utracić swą moc obowiązującą, jeżeli jeden ze Związków, umowę tę zawierających, dopuści się jaskrawego naruszenia lub ponownego obejścia tejże.

Wszelkie nieporozumienia między będącymi w stosunku wzajemności Związkami, jeżeli oba Związki do zgody nie doprowadzą, ma rozstrzygnąć sąd polubowny, ustanowiony przez interesowane organizacje, z przyzwaniem międzynarodowego sekretarza.

Na dowód, umowa ta została w trzech równobrzmiących egzemplarzach wygotowana i własnoręcznie podpisana i wchodzi w życie z dniem.....

Każda z zawierających umowę stron zatrzymuje jeden egzemplarz niniejszej umowy, podczas gdy trzeci egzemplarz składa się w Międzynarodowym Sekretaryacie drukarskim.

Uwagi do umów co do wzajemności.

Członkowie, którzy zachorują w podróży, a należą do tych wzajemnych Związków, z którymi w tym względzie wzajemność zawartą została, otrzymają zapomogę w chorobie tylko przez przeciąg jednego roku. — Członkowie Niemieckiego Związku otrzymają tę zapomogę po zapłaceniu wogóle najmniej 13 wkładek, na czas 13 tygodni, po zapłaceniu 26 wkładek na czas 26 tygodni, a dopiero po zapłaceniu 52 wkładek na czas 1 roku. — Członkowie Związku francuskiego otrzymają tę zapomogę na podstawie specjalnego postanowienia umowy tylko przez przeciąg sześciu tygodni.

Prawo do zapomogi dla chorych w miejscu uzyskują członkowie dopiero z chwilą objęcia kondycji.

Za zmarłych w podróży członków wzajemnych Związków opłaca się tylko koszt zwykłego pogrzebu.

Członkowie wzajemnych Związków, którzy, z powodu nieistnienia poszczególnych gałęzi zapomóg w ich stowarzyszeniu macierzystem, dopiero w obrębie innego Związku do pewnych działów zapomogowych płacić poczynają, uzyskują prawo do tych zapomóg dopiero po osiągnięciu czasu należenia (karencyi), ułożonego z tym Związkiem, do którego pierwszą wpłatę do odnośnej gałęzi zapomóg uskuteczni.

Z Rosyi przybywający koledzy, którzy posiadają poświadczenie, stwierdzające, że aż do swego wyjazdu płacili regularnie wkładki na wsparcie przyjezdnych, otrzymają na pierwszej Stacji płaćniczkiej, przez którą w Austrii przechodzą, legitymację podróżną, na podstawie której należy im wypłacać wsparcie podróżne.

Ze wszystkimi innymi, nie wymienionymi tu Związkami zagranicznymi stosunek wzajemności nie istnieje, dlatego legitymacje ich i inne dowody nie będą w Austrii uznane.

K a r e n c y e

do liczby	dla przechodzących w obręb Związku austriackiego członków wzajemnych Związków	przy korzystaniu z zapomogi dla						
		bezkondyc.		chorych		inwalidów ²	kosztów po- grzebowych ³	sierot ²
		w podróży	w miejscu i kosztu prze- siedlenia. ¹	w miejscu	w podróży			
płacenie wkładek w kondycji najmniej przez tygodni								
1	Belgia	26	.	.	.	.	.	.
2	Bośnia	10	.	13	13	520	.	.
3	Bułgarya	52	52	52	52	.	52	.
4	Dania { dla przyst. zaraz po wyp.	6)	52	13	13	.	52	.
	{ dla wszystk. późn. przyst.	26)						
5	Niemcy { dla nowo przystęp. . . .	6)	75	13	13	260	13	.
	{ dla późn. przystęp. . . .	13)						
6	Finlandya	26	52	13	13	.	26	.
7	Francya	26	52	52	52	.	.	.
8	Włochy	52	52	.	.	.	.	.
9	Chorwacya	6	52	13	13	520	13	520
10	Luksemburg	13	.	13	13	520	13	.
11	Norwegia	26	52	13	13	260	13	.
12	Rumunia	6	104	104	104	520	52	520
13	Szwecya	26	52	.	.	.	.	.
14	Szwajcaryja { dla pełno płac. . . .	6	75	13	13	260	13	260
	{ (niemiecka) dla częł. stow. zaw.	6	75	52				
15	Szwajcaryja (romańska) . .	6	52	13	13	260	13	.
16	Serbia	6	52	26	26	.	26	.
17	Węgry (Buda- { dla przyst. w prze-	1	52	26	26	520)	26	520
	peszt) { dla późn. przyst.	13	104	52	52	780)		
	Dla członków naszego włas- nego Związku	6	52	13	13	260 520 780 1040 1300 1560	13 260 520 1040	260 520

¹ Z tych musi być najmniej 26 tygodni zapłaconych w Austrii. — ² Z tych musi być najmniej 52 tygodnie bezpośrednio przedtem zapłaconych w Austrii. — ³ Te okresy należenia odnoszą się tylko do najniższego wymiaru wsparcia. Dla uzyskania prawa do wyższego wymiaru wsparcia musi być bezpośrednio przedtem najmniej 52 wkładek tygodniowych w kondycji zapłaconych w Austrii.

T R E Ś Ć.

	Str.
Słowo wstępne	3
Sprawozdanie z działalności Związku za rok 1911:	
I. Działalność urzędowa:	
1. Uwagi ogólne	7
2. Z Zarządu Związku	22
3. Zamknięcie rachunkowe Kasy związkowej za rok 1911	36
4. Wykaz majątku	36
5. Sprawozdanie Komisji kontrolującej	37
II. Statystyka :	
1. Obszar Związku	38
2. Ruch członków w roku 1911	40
3. Organizacja i agitacja	43
4. Kształcenie	44
5. Stręczenie pracy	46
6. Maszyny do składania	50
7. Oficyny cennikowe	52
8. Zastanowienia pracy i inne konflikty	53
9. Ogólny obrót kasowy Stowarzyszeń związkowych w roku 1911	56
10. Działy zapomogowe Stowarzyszeń związkowych	62
11. Scentralizowane zapomogi Związku	68
12. Stan miesięczny scentralizowanych zapomóg w ostatnich 3 latach	74
13. Wyniki rozliczeń	75
14. Zestawienie porównawcze kwot zapomogowych <i>scentralizowanych</i> z wypłaconemi <i>faktycznie</i>	78
III. Pogląd na ogólny obrót funduszków Stowarzyszeń związkowych od czasu ich założenia	79
IV. Wykaz związków zagranicznych, pozostających w stosunku wzajemności	83
Ogólna ośnova umów co do wzajemności	84
Tabela karencyj	87

VORWÄRTS!

Zeitschrift für Buchdrucker
und verwandte Interessen

Organ sämtlicher Buchdruckergehilfen-Vereine
Österreichs :: Herausgeber und verantwort-
licher Redakteur: FRANZ HOFER

Erscheint jeden Donnerstag abends mit dem Datum des
nächstfolgenden Tages Einzelne Nummern 20 Heller

Fachinserate finden, da das Blatt in einer Auflage
von 12.650 Exemplaren über ganz
Österreich-Ungarn, Rumänien, Bulgarien und Serbien, ver-
breitet ist, die weiteste Publizität und werden von der Ad-
ministration nur gegen vorherige Bezahlung angenommen
und per dreispaltige Pettizelle zu 20 Heller berechnet. — Von
Mitgliedern der gegenseitigen Vereine werden Inserate bis zu
acht Zeilen zum fixen Preise von 1 Krone aufgenommen

Für Wien viertel-
jährlich mit freier
Postversendung
K 2.20

Für Österreich-Un-
garn vierteljähr-
lich m. freier Post-
versendung K2.30

Für Deutschland
vierteljährlich mit
freier Postversen-
dung K 2.60

Für die übrigen Län-
der vierteljährlich
mit freier Postver-
sendung K 3.—

REDAKTION UND AD-
MINISTRATION:

WIEN, VII. BEZ.,
SEIDENGASSE
Nr. 17

VELESLAVÍN.

Časopis věnovaný zájmům pomoc-
nictva knihtiskařského

Organ všech knihtiskařských spolků pomoc-
nických v Rakousku :: Vydavatel a zodpo-
vědný redaktor: VOJTA VESELY

Vychází každého týdne v pátek v poledne

Redakce: PRAHA, MYSLÍKOVA ULICE 1959—II

Administrace (VÁCLAV NĚMEČEK):
PRAHA II, SMEČKY 27, DŮM „TYPOGRA-
FICKÉ BESEDY“

Jednotlivá čísla 20 h

Pro Prahu čtvrtletně
s volnou poštov-
ní dopravou K2.20

Pro Rakousko-Uher-
sko čtvrtletně
s volnou poštovní
dopravou K 2.30

Pro Německo čtvrt-
letně s volnou
poštovní dopra-
vou K 2.60

Pro ostatní země
čtvrtletně s vol-
nou poštovní do-
pravou K 3.—

Inseráty

za petitorový řádek 20 h;
pro členy vzájemných
spolků až do 8 řádek
za pevnou cenu 1 K

OGNISKO

Czasopismo dla spraw drukarskich i pokrewnych zawodów

Organ Związku austriackich Stowarzyszeń drukarskich :: Wydawca i odpowiedzialny redaktor: JULIAN OBIREK :: Wychodzi 5., 15. i 25. każdego miesiąca

Inseraty fachowe za poprzedniem opłaceniem po 20 h za jeden wiersz petitowy. Dla członków Stowarzyszeń związk. inseraty do 8 wierszy po 1 kor.

Numer pojedynczy
20 halerzy

Prenumerata całoroczna z przesyłką pocztową
K 4.80

Prenumerata półroczna z przesyłką pocztową
K 2.40

Prenumerata kwartalna z przesyłką pocztową K 1.20

Redakcja i administracja:

LWÓW, ULICA
PIEKARSKA 18,
I. P.

IL RISVEGLIO.

Giornale per gl'interessi degli operai tipografi ed arti affini

Organo delle Società tipografiche dell'Austria
Editore e redattore responsabile: ANTONIO GERIN. Si pubblica ai 10 e 25 d'ogni mese

Redazione ed Amministrazione: Trieste,
Via dell'Olmo N. 6, IV/7

Singoli numeri
cent. 20

Abbonamento annuo (comprese le spese postali)
Cor. 4.—

Per l'Estero più le spese postali.

Inserzioni

cent 20 per linea
di testino